

Waterschap Aa en Maas

Programmabegroting 2022

Status : Definitief
Kenmerk : Programmabegroting 2022
Datum : 19 november 2021
Samengesteld door : Informatiestaf

Vastgesteld door : Dagelijks bestuur
Datum : 5 oktober 2021

KERNGEGEVENS

GEBIED	Oppervlakte in hectare	161.000
	Aantal gemeenten	24
	Aantal bedrijven	18.466
	Aantal inwoners	771.730

TAKEN	Watersysteembeheer	110 km primaire waterkering 198 km niet primaire waterkering 4.140 km watergangen/-lopen 114 gemalen
	Zuiveringsbeheer	7 rioolwaterzuiveringsinstallaties 102 rioolgemalen 400 km transportleiding

FINANCIEN			2022		2021
			Netto kosten		Netto kosten
	Watersysteembeheer		€ 74,3 mln.		€ 72,5 mln.
	Zuiveringsbeheer		€ 59,3 mln.		€ 57,4 mln.
	Totaal		€ 133,6 mln.		€ 129,9 mln.
			Omslag / heffing		Omslag / heffing
	Watersysteembeheer		€ 73,9 mln.		€ 69,0 mln.
	Zuiveringsbeheer		€ 61,0 mln.		€ 60,3 mln.
	Totaal		€ 134,9 mln.		€ 129,3 mln.
			Bruto investeringen		Bruto investeringen
	Watersysteembeheer		€ 71,0 mln.		€ 51,4 mln.
	Zuiveringsbeheer		€ 37,6 mln.		€ 25,2 mln.
Totaal		€ 108,6 mln.		€ 76,6 mln.	
	Aanslag eenheden		2022		2021
Watersysteembeheer		Aantallen	Tarieven	Aantallen	Tarieven
Ingezetenen	woning	316.500	€ 65,42	314.300	€ 63,01
Gebouwd	WOZ waarde x € 1.000.000	130.212	0,03349%	114.788	0,03482%
Ongebouwd	herleide hectare	101.275	€ 87,57	101.675	€ 83,93
Natuurterreinen	hectare	25.300	€ 5,72	25.300	€ 5,50
Verontreinigingsheffing	vervuilingseenheid	4.500	€ 51,00	4.500	€ 50,04
Zuiveringsbeheer					
Zuiveringsheffing	vervuilingseenheid	1.190.100	€ 51,00	1.197.800	€ 50,04

ORGANISATIE	Bestuur	1 dijkgraaf 30 leden algemeen bestuur waarvan 3 leden dagelijks bestuur
	Organisatie	495,23 fte

INLEIDING	9
1. BEGROTING VAN DE PROGRAMMA'S	11
1.1 Waterveiligheid	13
1.1.1 Doelstellingen	13
1.1.2 Prestaties en activiteiten	13
1.1.3 Toelichting op de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen in 2022	14
1.1.4 Input Programmabegroting 2022	17
1.2 Klimaatbestendig en gezond watersysteem	19
1.2.1 Voldoende water en omgaan met weersextremen	19
1.2.2 Gezond en natuurlijk water	24
1.2.3 Input Programmabegroting 2022	27
1.3 Schoon water	29
1.3.1 Doelstellingen	29
1.3.2 Prestaties en activiteiten	29
1.3.3 Toelichting op de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen in 2022	31
1.3.4 Input Programmabegroting 2022	34
1.4 Samen, duurzaam, slim en effectief	36
1.4.1 Toelichting op de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen in 2022	36
1.4.2 Input Programmabegroting 2022	39
2. DE PARAGRAFEN	41
2.1 Ontwikkelingen sinds vorig boekjaar	41
2.2 Uitgangspunten en normen	42
2.3 Incidentele lasten en baten	44
2.4 Kostentoerekening	45
2.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	46
2.6 Waterschapsbelastingen	47
2.7 Weerstandsvermogen	51
2.8 Financiering	57
2.9 Verbonden partijen	60
2.10 Bedrijfsvoering	62
2.11 EMU-saldo	62
3. BEGROTING NAAR KOSTENDRAGERS	63
3.1 Kostenverdeelstaat 2022	63
3.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager watersysteembeheer	64

3.2.1	Toelichting lasten	64
3.2.2	Doorberekende kosten ondersteuning	65
3.2.3	Toelichting baten	66
3.2.4	Toelichting dekkingsmiddelen	66
3.2.5	Mutaties reserves/meerjarenprognose watersysteemheffing nettolasten in relatie tot tariefontwikkeling	68
3.3	Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager waterzuiveringsbeheer	70
3.3.1	Toelichting lasten	70
3.3.2	Doorberekende kosten ondersteuning	71
3.3.3	Toelichting baten	71
3.3.4	Toelichting dekkingsmiddelen	72
3.3.5	Mutaties reserves/meerjarenprognose waterzuiveringsheffing nettolasten in relatie tot tariefontwikkeling	74
3.4	Totale meerjaren-kostenontwikkeling 2021-2032	75
4.	BEGROTING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN	76
	BESLUIT TOT VASTSTELLING VAN DE PROGRAMMABEGROTING 2022	79
	BESLUIT TOT AANGAAN LANGLOPENDE GELDLeningen EN RC-VERHOUDING NWB	81
	BESLUIT AUTORISATIE B-KREDIETEN DOOR HET DB	83
	BIJLAGE 1: PROGRAMMABEGROTING 2022 TEN OPZICHTE VAN VOORJAARSNOTA 2021	85
	BIJLAGE 2: SPECIFICATIE AFWIJINGEN TEN OPZICHTE VAN VOORJAARSNOTA 2021	87
	BIJLAGE 3: BEGROTING NAAR BELEIDSVELDEN	89
	Waterveiligheid	89
	Klimaatbestendig en gezond watersysteem	90
	Schoon water	91
	BIJLAGE 4: PROJECTEN NAAR PROGRAMMA'S	93
	Waterveiligheid	93
	Klimaatbestendig en gezond watersysteem: Voldoende Water en omgaan met weersextremen	95
	Klimaatbestendig en gezond watersysteem: Gezond en natuurlijk water	97
	Schoon water	99
	Samen, duurzaam, slim en effectief	101

BIJLAGE 5: VERBONDEN PARTIJEN	103
BIJLAGE 6: PRESENTATIE STRUCTUREEL EN INCIDENTEEL SALDO	115
VERKLARENDE WOORDENLIJST EN AFKORTINGEN	117

Inleiding

Voor u ligt de programmabegroting van waterschap Aa en Maas voor het jaar 2022. Deze begroting beschrijft op hoofdlijnen wat waterschap Aa en Maas in 2022 gaat doen, welke uitgaven daarvoor nodig zijn, wat dat betekent voor de tarieven en hoe dit zich ontwikkelt in de jaren hierna.

2022 is het eerste jaar van het nieuwe Waterbeheerplan voor 2022-2027. De ambities die in dit WBP zijn opgenomen zijn vertaald naar deze begroting en er wordt inzicht gegeven in de middelen die de komende jaren voor het invullen van die ambities nodig zijn. Ook sluit de indeling van deze programmabegroting aan bij de indeling in het WBP: er wordt gewerkt via 3 inhoudelijke programma's in plaats van de 4 programma's die de afgelopen jaren zijn gehanteerd.

Enkele highlights voor 2022 zijn:

- We zetten weer diverse stappen in de HWBP-projecten, waaronder de oplevering van een definitief ontwerp voor het traject Ravenstein-Lith.
- We geven invulling aan de afgesproken activiteiten uit het bestuursconvenant grondwater dat we eind 2021 ondertekenen. Dit doen we in samenhang met het werken aan klimaatopgaven, wateroverlast en natuur.
- We leveren circa 12 km beekherstel, 17 km evz, 30 km NVO en 23 vispassages op en dragen daarmee bij aan een robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem dat aan de KRW-eisen voldoet.
- We zijn volop aan de slag met het optimaliseren van de rwzi's en het realiseren van aanvullende zuiveringsstappen. We nemen onder meer de aanvullende zuivering op medicijnresten bij de rwzi Oijen in bedrijf.
- We zetten de realisatie van zonneweides op onze zuiveringen voort (op de rwzi Oijen, Land van Cuijk en Aarle-Rixtel) en nemen de eerste maatregelen om ook klimaatneutraal te worden.

Leeswijzer

Al jaren werken we met inhoudelijk verschillende programma's. Dit helpt om onderwerpen die bij elkaar horen te clusteren en zo tot een overzichtelijk document te komen. Ook dit jaar zijn de programma-overstijgende onderwerpen zoals klimaatverandering, beheer en onderhoud, bebouwd gebied, KLIMAP, KRW, waterkwaliteit, zo goed en overzichtelijk mogelijk verwoord binnen de programma's. We kunnen echter niet voorkomen dat er soms wat herhaling in zit en er vanuit meerdere programma's opmerkingen over hetzelfde onderwerp worden gemaakt.

In verband met afronding van getallen kan het voorkomen dat optellingen van getallen niet altijd overeenkomen met een vergelijkingsgetal dat afgerond is op bijvoorbeeld miljoenen.

In onderstaand overzicht vindt u welke onderdelen voor welke commissievergadering relevant zijn.

Hoofdstuk	Omschrijving	Blz.	Cie AFZ	Cie EB	Cie WB
1.1	Waterveiligheid	13			X
1.2	Klimaatbestendig en gezond watersysteem	19			X
1.3	Schoon water	29		X	
1.4	Samen, duurzaam, slim en slagvaardig	36	X	X	X
2	De paragrafen	41	X	X	X
3.2	Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager watersysteembeheer	64			X
3.3	Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager waterzuiveringsbeheer	70		X	
4	Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten	76	X	X	X
	Besluit tot vaststelling van de Programmabegroting 2020	79	X	X	X
	Besluit tot aangaan langlopende geldleningen en aangaan rc-verhouding NWB	81	X	X	X
	Besluit autorisatie B-kredieten door het DB	83	X	X	X

Toelichting:

Bij elk programma is in de paragraaf Input Programmabegroting 2022 een lijst met investeringsprojecten 2022 opgenomen. Dit overzicht bestaat uit:

- Een totaalregel van lopende A-investeringen: dit gaat over alle lopende investeringen waarvoor een goedgekeurd krediet is afgegeven;
- Een totaalregel van B1-investeringen: de vervangingsinvesteringen, inclusief bijbehorende afspraken en kaders. Voor B1-investeringen geldt dat via de Programmabegroting 2022 het algemeen bestuur goedkeuring wordt gevraagd voor autorisatie door het dagelijks bestuur van deze investeringen ten behoeve van watersysteembeheer, waterzuiveringsbeheer en de algemene dienst. De hiervoor gehanteerde richtlijnen zijn:
  - Watersysteembeheer: maximaal € 3 miljoen per jaar en € 350.000 per project;
  - Waterzuiveringsbeheer: maximaal € 10 miljoen per jaar en € 1 miljoen per project.Besluitvorming hierover is opgenomen op pagina 83 van deze begroting;
- Een totaal regel van B2-investeringen: het uitvoeringsdeel dat hoort bij een toegekend A-krediet. Het besluit is genomen over de start van het project waarbij een deel van het krediet is toegekend. Over het toekennen van het uitvoeringsdeel moet het algemeen bestuur nog een besluit nemen;
- Een totaalregel van C-investeringen: dit gaat over nog te starten projecten, waarvoor via het algemeen bestuur krediet moet worden aangevraagd.

Verdere detaillering van de investeringsprojecten 2022 is opgenomen in het Projectenboek 2022-2027 dat als bijlage aan de Programmabegroting 2022 is toegevoegd.

1. Begroting van de programma's

De programmabegroting bestaat uit drie bestuurlijke programma's: *Waterveiligheid*, *Klimaatbestendig en gezond watersysteem* en *Schoon water*. Dit hoofdstuk is opgebouwd volgens het Waterschapsbesluit. Het begint met een overzicht van de programma's verdeeld naar de kostendragers watersysteembeheer en waterzuiveringsbeheer. Vervolgens lichten we per programma de begrotingscijfers toe voor de output en de input.

Programmabegroting 2022

Exploitatie

Per programma is de begroting onderverdeeld in de taken (kostendragers) van het waterschap. Voor de taak watersysteembeheer gaat dit per programma onder andere over:

- Waterveiligheid:
  - Werkzaamheden aan keringen, het voorkomen van overstromingen vanuit de Maas;
- Klimaatbestendig en gezond watersysteem:
  - Voldoende water en omgaan met weersextremen: het aanleggen en onderhouden van de waterlopen, het onderhouden van de kunstwerken, het wegwerken van baggerachterstanden, verdrogingsbestrijding en het voorkomen van wateroverlast;
  - Gezond en natuurlijk water: de kwaliteitsmaatregelen oppervlaktewater, het aanleggen en onderhouden van evz's, natuurvriendelijke oevers, vispassages, beekmondingen, het uitvoeren van beekherstel en recreatie.

Voor de taak waterzuiveringsbeheer worden binnen het programma *Schoon water* alle activiteiten verantwoord die te maken hebben met het transporteren en zuiveren van afvalwater en het verwerken van het zuiveringsslib.

De begrote input voor het subprogramma *Samen, duurzaam, slim en effectief* is verwerkt in de drie hoofdprogramma's. Zo valt een groot deel van wat we doen aan duurzaamheid (winning van grondstoffen, inzet op energieneutraliteit en circulariteit) onder het zuiveringsbeheer.

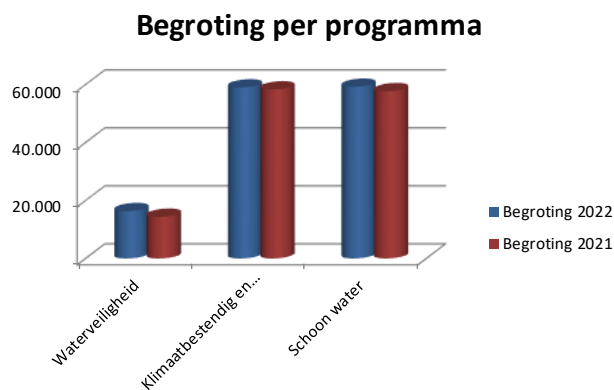
Voor 2022 ziet de totale begroting van de programma's er als volgt uit:

Tabel 1: Programma's naar kostendragers (bedrag * € 1.000)

Programma	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer	Totaal begroting 2022	Totaal begroting 2021
Waterveiligheid	16.304		16.304	14.312
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	58.736		58.736	58.160
Schoon water		59.380	59.380	57.390
Dividend (dekkingsmiddel)	-752	-113	-865	
Netto lasten	74.287	59.267	133.555	129.862
Dekkingsmiddelen (belasting en beschikking reserves)	-74.287	-59.267	-133.555	-129.862
Saldo				

De Programmabegroting 2022 verdeeld naar beleidsvelden is in de bijlagen weergegeven.

Grafiek 1: Programmabegroting 2022 (bedrag * € 1.000)

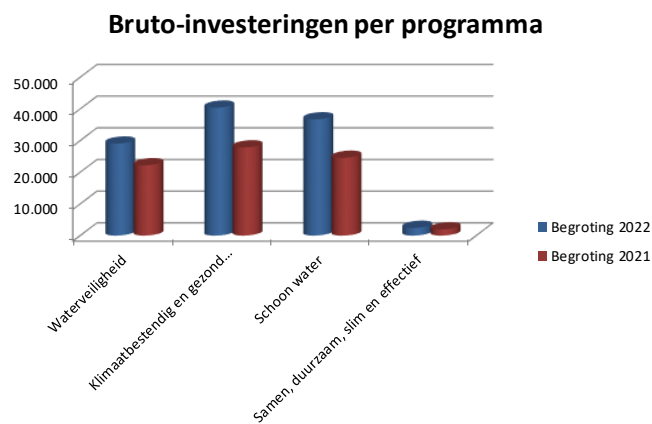
Investerings

In de tabel hieronder ziet u de begroting van de bruto-investeringen voor 2022 ten opzichte van de begroting 2021.

Tabel 2: Bruto-investeringen naar programma (bedrag * € 1.000)

Totaal bruto-investering programma's	Begroting 2022	Begroting 2021
Waterveiligheid	29.049	22.197
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	40.400	27.845
Schoon water	36.705	24.561
Samen, duurzaam, slim en effectief	2.437	1.963
Totaal	108.590	76.565

Grafiek 2: Bruto-investeringen naar programma

In de paragrafen 1.1 tot en met 1.4 lichten we de begroting per programma verder toe.

1.1 Waterveiligheid

Dit programma draait om de bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas en het regionale watersysteem. Hiervoor moeten de waterkeringen (dijken en kunstwerken) periodiek worden getoetst aan de veiligheidsnormen. Het programma omvat de versterking van de primaire waterkeringen in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het participatieproces dat daarbij hoort. Daarnaast omvat het programma de zorgplicht voor de instandhouding van deze waterkeringen met alle activiteiten die daarbij horen, inclusief gegevens- en informatiemanagement en een goede afstemming tussen beheer en inrichting. Ook de instandhouding en versterking van de regionale waterkeringen komt aan bod. Dit hoofdstuk gaat daarnaast in op het samenspel tussen waterkeringen en het watersysteem, binnen het Deltaprogramma Maas en binnen ons eigen werkgebied. Tot slot vallen de voorbereidingen op hoogwater en de crisisbeheersing voor de waterkeringen binnen dit programma.

1.1.1 Doelstellingen

Dit zijn de maatschappelijke doelstellingen voor het programma *Waterveiligheid*:

- Bewoners en bedrijven zijn optimaal beschermd tegen overstromingen vanuit de Maas.
- De regionale waterkeringen dragen optimaal bij aan de bescherming van inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit het regionale watersysteem.

1.1.2 Prestaties en activiteiten

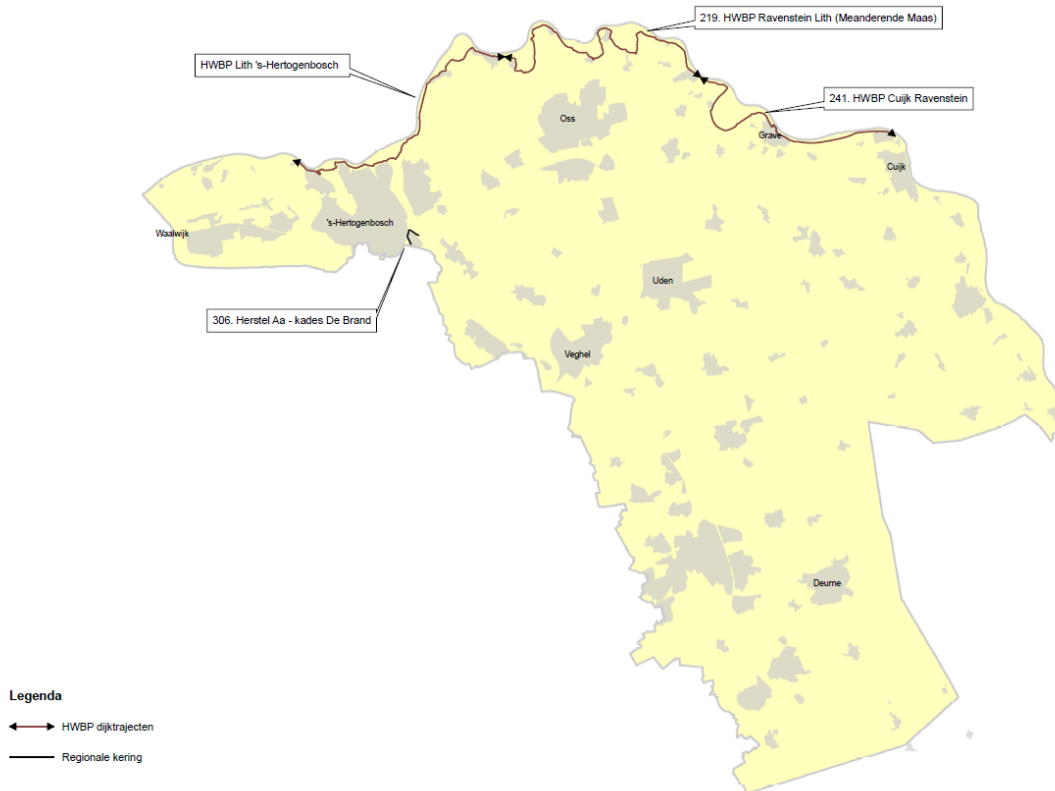
In 2022 leveren we verschillende prestaties en voeren we concrete activiteiten uit om onze doelstellingen te halen. Deze vindt u in onderstaande tabel en kaart.

Tabel 3: Prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	2022	2023-2027	Doel 2022-2027
Primaire keringen <i>Realisatie</i>	km	0	26	26
Regionale keringen <i>Verbeteren kunstwerken</i>	st	4	0	4

Verkenningen en beleid voor 2022	
Planuitwerking Meanderende Maas: Definitief Ontwerp	Opstellen en vaststellen
Verkenning Cuijk-Ravenstein: Voorkeursalternatief	Opstellen en vaststellen
Voorverkenning Lith-Bokhoven: Plan van aanpak Verkenning	Opstellen
Aansluiting op hoge gronden: tracestudie waterkering Maashees - Boxmeer	Uitvoeren
Pilot integraal riviermanagement Howabo: onderzoek	Uitvoeren

Kaart 1: Geplande prestaties in 2022 binnen het programma Waterveiligheid

Tabel 3 bevat een toelichting op deze kaart.

1.1.3 Toelichting op de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen in 2022

Sinds 1 januari 2017 zijn nieuwe normen van kracht voor de waterveiligheid van de primaire keringen. Daaraan moeten we in 2050 voldoen. Begin 2021 hebben we het deel van de Maasdijk dat binnen ons beheer valt (110 km) volledig beoordeeld ten opzichte van deze norm. Daarmee zijn we het eerste waterschap in Nederland dat deze beoordeling heeft uitgevoerd. Daaruit komt een grote opgave naar voren voor de versterking van de hele primaire waterkering. De realisatie daarvan duurt naar verwachting twee decennia en vraagt een bruto-investering van zo'n € 800 miljoen.

Verwachte ontwikkelingen en speerpunten in 2022 zijn:

Voor het in stand houden van de waterkeringen:

- **Aandacht voor de zorgplicht voor de primaire waterkeringen**
Voor het databeheer hebben we een *peer review* georganiseerd met Rijkswaterstaat Zuid-Nederland, waterschap Brabantse Delta en waterschap Limburg. Op basis van de kennis en ervaring die dit heeft opgeleverd, voeren we in 2022 verbeteracties uit. Daarnaast stellen we een rapportage instandhouding waterveiligheid op, die we delen met het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. Deze rapportage dient ook als verantwoording aan het Rijk en de provincie. Zo zijn zij op de hoogte van de toestand van de primaire en regionale waterkeringen.
- **Vervolgstrategie voor de veiligheidsbeoordeling van de primaire waterkeringen**
De beoordeling geeft een beeld van de veiligheid van onze primaire waterkeringen. Ook heeft de beoordeling diverse inzichten en aandachtspunten opgeleverd. In 2021 hebben we een plan van aanpak opgesteld met beheersmaatregelen. In 2022 starten we met de eerste maatregelen. Denk hierbij aan het opnemen van specifieke beheers- en noodmaatregelen voor hoogwater in

het calamiteitenplan of het uitwerken van preventieve maatregelen voor beheer en inrichting totdat de dijk wordt versterkt.

- *Beheer en onderhoud kunstwerken*
Vanuit onze visie op risico-gestuurd beheer en onderhoud van onze keringen (assetmanagement) werken we stapsgewijs aan professionalisering. Onderdelen van de uitwerking zijn:
  - Strikter doorlopen van de PDCA-cyclus waarbij we aansluiten op andere domeinen binnen het waterschap.
  - Goed vastleggen van onder andere inspectieresultaten en deze visueel maken.
  - Blauwdruk/kader ontwikkelen voor de uitvoering en het onderhoud aan kunstwerken.
- *Graverij door dieren*
Graverij door bevers en dassen vormt een steeds grotere bedreiging voor de waterveiligheid. De Zoogdierverseniging voert tot en met 2022 voor alle waterkeringen inventarisaties uit. Zij stellen ook preventieve maatregelen voor. In 2021 waren de trajecten van de projecten Meanderende Maas en Cuijk-Ravenstein aan de beurt. In 2022 staan de regionale waterkeringen op de planning en maken we een begin met het resterende deel van de primaire waterkering. Parallel hieraan treffen we waar nodig al maatregelen. Tussen Cuijk en Ravenstein worden dassenburchten die bij hoogwater voor een instabiele dijk kunnen zorgen in 2022 verder (deels) ontmanteld. Op de meest risicovolle locaties hebben we dit versneld uitgevoerd tijdens het hoogwater van juli 2021. Waar nodig zorgen we in de nabijheid voor een alternatieve burchtlocatie. Daarnaast graven we op een aantal locaties bevergaas in om graverij in de kering te voorkomen. De kosten voor de preventieve en herstelmaatregelen bedragen tussen de € 200.000 en € 300.000 per jaar. Deze kosten zijn naar verwachting structureel, maar kunnen jaarlijks sterk variëren. Daarom maken ze momenteel deel uit van de risicoparagraaf van de begroting. Met een aantal partijen, waaronder de andere Brabantse waterschappen en de provincie, heeft de Fauna Beheer Eenheid in 2021 een advies uitgebracht om het beverbeleid te vernieuwen, zodat het beter inspelt op de groeiende problematiek. Hier passen we in 2022 ook het huidige beverprotocol op aan.
- *Biodiversiteit dijkvegetatie*
In 2022 vertalen we de resultaten van de proef met de Kleurkeur naar het maaibeheer en de drukkbe grazing. Daarmee willen we de biodiversiteit stimuleren. In 2022 start het nieuwe maaibestek, waarin ook veel aandacht is voor biodiversiteit. We nemen diverse maatregelen, zoals: later maaien en sinusmaaien, hoger afgestelde machines en het markeren van waardevolle vegetatie.

Voor het HWBP:

- *Definitief ontwerp Meanderende Maas/Ravenstein-Lith*
Waterschap Aa en Maas is sinds 2017 trekker van het integrale HWBP- en MIRT-project Meanderende Maas/Ravenstein-Lith. Daarin komen dijkversterking, rivierversuiming en gebiedsontwikkeling samen. Het definitieve ontwerp wordt in 2022 verwacht.
- *Voorkeursalternatief Cuijk-Ravenstein*
Het waterschap wil eind 2022 het voorkeursalternatief voor het dijktraject Cuijk-Ravenstein vaststellen, inclusief de bijbehorende ontwerp-planMER. Op dat moment stellen we ook de uitgangspunten voor de verdere planuitwerking vast.
- *Start voorverkenning derde dijkversterkingsproject*
In 2022 starten we met een voorverkenning van ons derde dijkversterkingsproject. Daarvoor willen we het traject Lith-Bokhoven oppakken. Dit hebben we zo ver mogelijk voorbereid. In november 2021 besluit het HWBP-programmabestuur over de definitieve programmering.
- *Tracéstudie nieuwe waterkering Maashees-Boxmeer*
Uit de beoordeling van dijktraject 36-1 Boxmeer-Cuijk en 58-1 Groeningen bleek dat de aansluiting van de primaire waterkering op de hoge gronden ten zuiden van Boxmeer fors onvoldoende is. De praktijk van juli 2021 bevestigt dit. Een verlenging van de waterkering richting

Maashees is noodzakelijk. De tracéstudie die we hiervoor uitvoeren, is naar verwachting in 2022 gereed. Dit resulteert in een voorlopig dijktraject met een voorgenomen norm die door het Rijk wordt bepaald. Na 2022 zetten we in samenwerking met andere overheden zo nodig een planologische ruimte-reservering in gang. Daarmee zijn de stappen gezet om voor dit dijktraject het reguliere beoordelings- en versterkingsproces te kunnen doorlopen.

Specifiek voor de regionale waterkeringen

- *Opleveren laatste verbeterde kunstwerken in de regionale waterkeringen in 2022*
De opwaardering van de kunstwerken in de regionale kering verloopt volgens planning. Van vijf kunstwerken in de regionale kering hebben we de sluitingsprotocollen op orde gebracht. In 2020 zijn vier kunstwerken in het Drongelens kanaal volledig vernieuwd. Dit gebeurde in nauwe samenwerking met waterschap De Dommel. In 2021 vernieuwen we de volgende vier kunstwerken. De laatste vier kunstwerken staan gepland voor 2022.
- *Herstel Aa-kades bij bedrijventerrein De Brand in 's-Hertogenbosch*
In 2021 hebben we de verkenningsfase afgerond van het herstel van de Aa-kades bij bedrijventerrein De Brand. In 2022 werken we het voorkeursalternatief uit tot een definitief ontwerp. Dit doen we samen met de districten en in overleg met de gemeente 's-Hertogenbosch.
- *Realiseren nieuwe opgaven voor de regionale keringen*
We hebben nieuwe opgaven voor de regionale keringen bepaald, uitgewerkt en geprogrammeerd. Dit is gebeurd op basis van de toetsingsresultaten uit 2019 (vooral beheersmaatregelen) en de toevoeging van de HoWaBo-kering aan dit areaal. We voeren de maatregelen de komende jaren gefaseerd uit en hebben die vastgelegd in een bomenbeheerplan en een leidingenbeheerplan, die beide in 2021 zijn opgesteld. Daarnaast hebben we extra aandacht voor het verbeteren van de grasbekleding op enkele locaties.

Voor de waterveiligheid van de Maas en interactie met de regionale wateropgave (HoWaBo)

- *Beleidskader en programma Integraal Riviermanagement – Maas*
Samen met het Rijk en partners van het Deltaprogramma Maas werken we aan Integraal Riviermanagement. Daarvoor wordt in 2022 een beleidskader bepaald, dat daarna wordt uitgewerkt in een programma onder de Omgevingswet. Dit bevat een integrale visie op het rivierengebied met ambities voor de afvoercapaciteit en de bodemligging van de rivier. Daarnaast wordt globaal aangeduid waar bepaalde typen maatregelen kunnen worden uitgevoerd om de visie te verwezenlijken.
- *IRM-pilot HoWaBo*
Waterschap Aa en Maas is in 2021 begonnen met het uitwerken van kennisvragen over de samenhang tussen hoogwater op de Maas en de afvoer van hoogwater uit het regionale systeem bij 's-Hertogenbosch. Dit doen we samen met het Rijk en onze regionale partners. Het project duurt tot eind 2022. Het onderzoek in deze IRM-pilot richt zich vooral op de systeemwerking van de Maas en de invloed daarvan op de duur en vorm van de hoogwatergolf. Daarnaast kijken we ook naar de haalbaarheid van een samenhangende gebiedsontwikkeling op de lange termijn. De bevindingen uit deze IRM-pilot nemen we mee in de GGA-verkenning Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek (zie ook pagina 21).
- *Bijdragen aan rivierverruimingsprojecten Maas*
Waterschap Aa en Maas blijft actief deelnemen aan rivierverruimingsprojecten van anderen die bijdragen aan lagere hoogwaterstanden op de Maas langs ons beheergebied. Het betreft vooral de MIRT-planuitwerking rivierverruiming Oeffelt N264 (trekker: provincie Noord-Brabant) en de IRM-pilot Alem (trekkers: gemeente Maasdiel en firma Dekker). Voor de Lob van Gennepe is inmiddels het voorkeursalternatief bepaald. Dat levert een extra waterstandsverlaging op ten opzichte van de huidige situatie. Het project gaat verder als een reguliere HWBP-dijkversterking door waterschap Limburg. De betrokkenheid van waterschap Aa en Maas is daardoor vanaf 2022

beprekter. In 2022 blijven wij de ontwikkelingen volgen rondom de IRM-pilot voor het doorlaatbaar maken van het Gelderse landhoofd van de A2-brug.

En verder

- *Doorontwikkelen van de calamiteitenbestrijding*
Wat we hebben geleerd van het hoogwater op de Maas in juli 2021, vertalen we naar onze calamiteitenbestrijding. Daarnaast ronden we begin 2022 een verkenning af naar een dijkmagazijn. In het beoogde dijkmagazijn liggen attributen opgeslagen om tijdens hoogwater nood- en beheersmaatregelen te kunnen treffen. Ook de schotbalken voor kunstwerken liggen hier opgeslagen. We stemmen dit plan af met de betrokken partijen, waaronder de districten. Een eventueel vervolg zetten we in 2022 in gang.
- *Actualiseren overstromingsscenario's*
In 2022 ontwikkelen we een nieuw modelinstrumentarium en actuele overstromingsscenario's voor doorbraken in de primaire waterkering. Dat doen we samen met de provincie Noord-Brabant en waterschap Brabantse Delta. In het najaar van 2021 vindt de aanbesteding van de werkzaamheden plaats. Begin 2022 start de bouw van een nieuw hydrologisch model. Het doorrekenen van de diverse scenario's loopt door tot in 2023.
- *Informatiemanagement*
We verbeteren het informatiemanagement, zoals we hebben vastgelegd in het informatieplan. In 2022 liggen de accenten daarbij op: het verder stroomlijnen van de informatie-uitwisseling rondom (HWBP-)projecten, het verbeteren van de datakwaliteit van bestaande assets en het slimmer organiseren en benutten van (beheer)data. Waterschap Aa en Maas neemt deel aan de landelijke pilot *digital twin waterkeringen en ondergrond*, die in 2022 wordt opgeleverd.

De activiteiten voor waterveiligheid zijn toegenomen. Dat heeft de laatste jaren geleid tot een uitbreiding van capaciteit, die tot en met 2022 doorloopt en vervolgens kan gaan stabiliseren. De HWBP-projecten stellen ook nieuwe eisen aan ondersteunende processen binnen het waterschap (zoals juridische advisering). Waar mogelijk berekenen we deze indirecte kosten door aan de investeringen. Daarbij merken we op dat de directe kosten voor HWBP-projecten (ook de bemensing) voor 90% wordt bekostigd uit de gemeenschappelijke middelen en dat de eigen projectbijdrage 10% is. Vanzelfsprekend zijn er ook activiteiten die niet onder het HWBP vallen en die we zelf moeten financieren, zoals participatie in rivierprojecten van anderen en maatregelen die voortvloeien uit onze zorgplicht.

1.1.4 Input Programmabegroting 2022

Om de werkzaamheden binnen dit programma uit te kunnen voeren, is de volgende input nodig.

Investeringsprojecten

Tabel 4: Investeringsprojecten 2022

Omschrijving investering	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel in netto-investering 2022
Totaal A-investeringen	13.189	5.123
Totaal B2-investeringen	6.542	5.979
Totaal C-investeringen	9.318	9.318
Eindtotaal	29.049	20.419

De specificatie van de hierboven opgenomen totalen vindt u in bijlage 4.

Naar verwachting gaat in 2022 het dijkverbeteringsproject Lith-Bokhoven van start. Daarmee is dit het derde dijkverbeteringstraject dat onderhanden wordt genomen naast de HWBP-projecten Ravenstein-Lith en Cuijk-Ravenstein. Samen met de HWBP-bijdrage is dit meer dan de helft van het bruto-investeringsvolume binnen dit programma. In 2022 besteden we ook middelen en capaciteit aan projecten die verder invulling geven aan waterveiligheid. Denk hierbij aan projecten rondom kunstwerken in regionale keringen, de integrale aanpak van Oeffeltse Raam en het vervangen en verbeteren van de geautomatiseerde systemen van de stuwen.

Exploitatie

Tabel 5: Exploitatie

INPUT WATERVEILIGHEID (* € 1.000)				
Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2021	Realisatie 2020	Verskil t.o.v. B2021
Totaal lasten	17.013	14.854	15.199	2.158
Totaal baten	626	486	3.069	-140
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	16.387	14.369	12.129	2.018
Totaal beschikking bestemmingsreserves	83	56	35	27
Netto lasten	16.304	14.312	12.094	1.991

Belangrijkste ontwikkeling binnen de lasten en baten

De activiteiten binnen dit programma zorgen voor hogere lasten ten opzichte van het vorige begrotingsjaar. Ook de baten en de onttrekking vanuit de bestemmingsreserve nemen toe, maar in mindere mate. Per saldo stijgen de netto-lasten met 14% ten opzichte van het vorige begrotingsjaar. Deze stijging wordt veroorzaakt binnen het product *aanleg en onderhoud waterkeringen*. Activiteiten die zorgen voor een (deels incidentele) verhoging van het exploitatiebudget, zijn: de actualisatie van de overstromingsscenario's, de meekoppelkans voor de dijk kruising bij Oeffelt, de bomentoets op de keringen, de IRM-pilot HoWaBo en de inventarisatie van graverij door bevers en dassen in de waterkeringen. Daarnaast is het advies- en onderzoeksbudget opgehoogd voor monitoring, geo-hydrologie en ten behoeve van de normtrajectstudie Groeningen Boxmeer. Het gros van deze activiteiten is eerder aangekondigd in de Voorjaarsnota 2021.

De verwachte cao-verhoging van 1,5% en de personele gevolgen vanuit de Voorjaarsnota 2021 dragen bij aan de toename van de personeelslasten. De huidige cao heeft een looptijd tot 31 december 2021.

De toename van de baten komt vooral door de (éénmalige) bijdragen van derden aan de IRM-pilot HoWaBo.

Vanuit de bestemmingsreserve persoonsgebonden basisbudget (PBB) houden we rekening met een hogere onttrekking, doordat in de cao is bepaald dat het bedrag per medewerker is verhoogd.

Zie paragraaf 3.2.1 voor een nadere toelichting op de lasten en baten.

1.2 Klimaatbestendig en gezond watersysteem

Dit programma draait om een goed functionerend watersysteem in normale én in extreem droge en natte situaties: klimaatbestendig, robuust, veerkrachtig en stuurbaar. Daarbij letten we op de waterkwantiteit (goede waterpeilen, waterconservering en het omgaan met wateroverlast en droogte) en op waterkwaliteit (chemisch en ecologisch). We kijken daarbij ook naar wat we met het watersysteem en met onze integrale aanpak en manier van (samen)werken kunnen en willen bijdragen aan bijvoorbeeld een vitaal platteland, gezondheid, goede biodiversiteit en aan mogelijkheden voor recreatie.

We werken met twee deelprogramma's: *Voldoende water en omgaan met weersextremen* en *Gezond en natuurlijk water*.

1.2.1 Voldoende water en omgaan met weersextremen

1.2.1.1 Doelstellingen

Dit zijn de doelstellingen van het deelprogramma *Voldoende water en omgaan met weersextremen*:

- Een klimaatbestendig, robuust en veerkrachtig, stuurbaar watersysteem;
- Transparantie en draagvlak voor inrichting en beheer;
- Een integrale uitwerking van de verschillende opgaven in gebiedsplannen.

1.2.1.2 Prestaties en activiteiten

In 2022 leveren we verschillende prestaties en voeren we concrete activiteiten uit om onze doelstellingen te halen. Deze vindt u in onderstaande tabel en kaart.

Tabel 6: Prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	2022	2023-2027	Doel 2022-2027
Investeringsprojecten				
Hydrologie NNB		1.275	2.025	3.300
<i>Natura 2000</i>	ha	1.275	1.025	2.300
<i>Natte Natuurparels</i>		0	1.000	1.000
Droogte, waterconservering				
<i>GGOR 2.0 (GGOR landbouw + overige EHS)*</i>	ha	13.379	52.621	66.000
Wateroverlast**				
<i>Voldoen aan de normen (uitv.progr. 2 en 3)</i>	ha	8	250	258
<i>Knelpunten bebouwd gebied</i>	st	2	20	22
Wegwerken baggerachterstand ***	km	43	207	250

* t/m 2021 werd apart gerapporteerd over ggor-landbouw activiteiten en de overige EHS. Aan die beide opgaven werken we in samenhang en we rapporteren nu over het totaal.

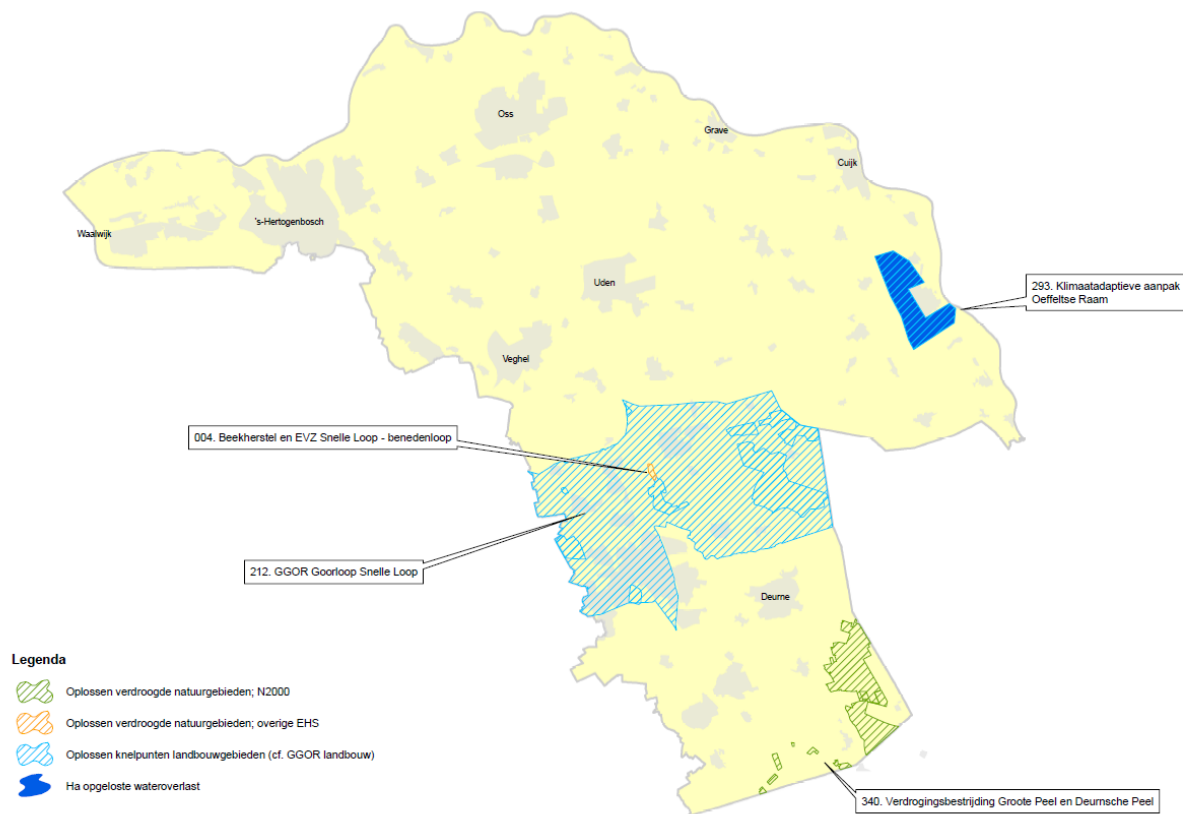
** t/m 2021 werd over wateroverlast gerapporteerd in het programma Veilig en Bewoonbaar. Vanwege de grote samenhang met de aanpak van droogte en waterkwaliteit doen we dit nu bij Voldoende Water en Omgaan met weersextremen.

***Aan het wegwerken van baggerachterstanden wordt gewerkt conform de aanpak cyclisch groot onderhoud.

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	2022	2023-2027
Exploitatie			
Maaien	km/jaar	2.450	2.450
Cyclisch groot onderhoud	km	160	750
Wijzer onderhoud	km/jaar	150	200

Verkenningen en beleid voor 2022	
Klimaatadaptatie (DHZ en DPRA)	Planvorming/Uitvoering
Brabant Breed grondwaterbeleid (met o.a. beregeningsbeleid)	Planvorming/Uitvoering
Kennisontwikkeling rondom droogte / robuust watersysteem	Uitvoering
GGA - verkenningen	Uitvoering
GGOR 2.0	Uitwerking concept

Kaart 2: Geplande prestaties in 2022 binnen het deelprogramma Voldoende water en omgaan met weersextremen

De toelichting op deze kaart vindt u in tabel 6.

1.2.1.3 Toelichting op de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen in 2022

Gewenst Grond- en Oppervlaktewater regime (GGOR 2.0)

- In 2021 is de evaluatie GGOR Landbouw afgerond. Daaruit bleek dat GGOR in de praktijk is geëvolueerd tot een integraal, participatief en gebiedsgericht traject met klimaatadaptatie als hoofddoel. De verschillende projecten leiden tot een beter stuurbaar systeem dat kan anticiperen op droogte, water conserveert en versneld kan afvoeren bij wateroverlast. We werken GGOR 2.0 verder uit aan de hand van twee pilotprojecten (de Maashorst en Peelvenen), waarbij we onderzoeken hoe maatregelen in en om de natuurgebieden kunnen bijdragen aan de gewenste hydrologie voor de natuur en aan hydrologisch systeemherstel. Daarnaast bekijken we het toekomstperspectief voor de grondeigenaren. Verder onderzoeken we hoe het structurele herstel van de grondwaterstanden kan plaatsvinden en of het vaker evalueren van streefpeilen (bijvoorbeeld jaarlijks) positief kan bijdragen aan de doelstelling voor een klimaatrobuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem.
- In 2022 worden de lopende GGOR-projecten Goorloop Snelle Loop (9.236 ha) en klimaatadaptieve aanpak Oeffeltse Raam (1.503 ha) naar verwachting opgeleverd.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

- Met verschillende niveaus en samenwerkingsverbanden (gemeenten, werkregio's, Aa en Maas-projecten) hebben we risicodialogen gehouden en voeren we maatregelen uit voor een klimaatrobuust watersysteem. In het bebouwd gebied gaat het om regenwater vasthouden en infiltreren, om overstromingen te voorkomen en de waterkwaliteit te verbeteren. Voor bebouwd gebied nemen de gemeenten het voortouw, waarbij verschillende opgaven waar mogelijk

gecombineerd worden, zoals het verbeteren van het vestigingsklimaat, gezondheid, biodiversiteit en recreatie. Veel van die maatregelen komen terug in de plannen voor DPRA-impulsgelden die met de werkregio's zijn opgesteld en bij het Rijk zijn ingediend. In 2022 start de uitvoering van die maatregelen.

- Voor 2022 zijn het in kaart brengen en communiceren van retrisico's en bijdragen aan het borgen van een klimaatbestendig en waterrobuust watersysteem in de provinciale omgevingsvisie belangrijke aandachtspunten.
- In 2022 werken we verder aan het analyseren van de risico's rondom nationale vitale en kwetsbare functies van het watersysteem, de keten en waterveiligheid. Daarbij kijken we vooral naar het functioneren van de elektriciteitsvoorziening, de IT en de toegankelijkheid van wegen, gebouwen, gemalen en rwzi's in extreme weersituaties. Op basis van deze analyse formuleren we ambities en eventuele maatregelen voor de jaren daarna.

Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ)

- In 2022 gaat het tweede Uitvoeringsprogramma (2022-2027) van het DHZ in uitvoering. Waterschap Aa en Maas investeert in verschillende maatregelen (zoals GGOR, beekherstel en digitale transformatie) om de zoetwatervoorziening te verbeteren. Dit doen we in samenhang met ons beleid voor droogte en grondwater.

Natuurnetwerk Brabant

- In 2022 worden de werkzaamheden in het gebied Leegveld (Natura2000) afgerond.
- We participeren in de gebiedsgerichte aanpak (GGA) Vitale Peel, waarin de benodigde maatregelen in en om de Peelvenen in beeld worden gebracht.
- We participeren in de GGA Strabrechtse Heide. Als onderdeel hiervan trekken we zelf de uitvoering van het project Meerven.
- We trekken de verkenning voor de GGA Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek. In 2022 bepalen we met onze partners hoe de vervolgaanpak in dit gebied eruit moet zien.
- Ten slotte zetten wij onze inspanningen voor het natuurnetwerk Brabant ook door in de andere gebieden, zoals Hooge Raam, Wijboschbroek en Maashorst.

Wateroverlast

- In 2022 werken we verder aan de uitvoeringsprogramma's wateroverlast naar aanleiding van de watersysteemtoetsen (NBW-toets). Voor de opgave rond 's-Hertogenbosch zoeken we samen met de gebiedspartners verder naar mogelijke oplossingsrichtingen. Daarbij passen we kennis toe uit de pilot Integraal Riviermanagement (IRM) over de interactie tussen de Maas en het regionale systeem van de Aa en de Dommel (zie ook: programma Waterveiligheid). We leggen de link met andere opgaven in de regio 's-Hertogenbosch in de GGA-verkenning Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek. Parallel zoeken we naar optimalisaties binnen het huidige watersysteem en bereiden we ons voor op eventuele hoogwatersituaties.
- We volgen onze ambitie uit het Bestuursakkoord 2019-2023 en dringen er samen met de Unie van Waterschappen bij het Rijk op aan om overstromingsrisico's verzekeraar te maken. Daarbij gaat het niet alleen over wateroverlast door hevige neerslag op de plek zelf (hiervoor bestaan verzekeringen), maar juist ook om schade door overstromingen stroomafwaarts.

Droogte

- De droge jaren 2018, 2019 en 2020 hebben laten zien hoe belangrijk het is om te anticiperen op klimaatverandering. De droogte van destijds heeft (strategisch) grondwaterbeheer en waterconservering hoog op de bestuurlijke agenda gezet. In 2021 werkten we met alle (grond)waterpartners in onze provincie aan een bestuursconvenant. Vanaf 2022 werken we aan de uitvoering daarvan.

Beheer en onderhoud waterlopen

- Weersextremen vergen meer aandacht en inspanningen voor het peil- en maaibeheer. Bovendien moeten het peil- en maaibeheer nog beter op elkaar worden afgestemd. Om de KRW-doelstellingen te bereiken, laten we waar mogelijk een deel van de waterloop ongemoeid tijdens het maaien. Dat vraagt om vakmanschap, een goede gebiedskennis, actuele toestandsinformatie en betrouwbare weersverwachtingen.
- We willen aanliggende eigenaren zo goed mogelijk informeren over het (rest)risico op wateroverlast en watertekort. Ook willen we hen informeren over het tijdstip waarop er gemaaid wordt en de condities van het perceel (perceelwijzer). Zo kunnen eigenaren daar rekening mee houden bij keuzes in de bedrijfsvoering.
- Ook in 2022 blijven we werk maken van toekomstbestendig onderhoud (wijzer onderhoud) en het wegwerken van de achterstand in groot onderhoud (baggeren). We stimuleren verder de nuttige toepassing van baggerspecie en maaisel binnen de kleine kringloop (ter plekke verwerken). In 2022 actualiseren we de waterbodempkwaliteitskaart, zodat de verspreiding van bagger na de inwerkingtreding van de Omgevingswet zo goed en verantwoord mogelijk blijft. We nemen hierin graag het definitieve handelingskader voor PFAS mee, dat eind 2021 verwacht wordt.

Beheer en onderhoud kunstwerken

- We willen graag de stuurbaarheid van het watersysteem vergroten. Daarom worden er meer sensoren geïnstalleerd en stuwen geautomatiseerd. Het beheer en onderhoud daarvan vereist steeds specialistischer kennis en goed assetmanagement. In 2022 optimaliseren we de bestaande Lange Termijn Asset Planning voor gemalen. We breiden deze uit met andere objecten, zoals (automatische) stuwen. Daarbij besteden we extra aandacht aan het begeleiden en opleiden van medewerkers in het onderhoudsbeheersysteem en het proces van assetmanagement. In 2022 willen we meer duidelijkheid krijgen over onze rol en verantwoordelijkheid bij het onderhoud van bruggen over waterlopen.

Kennisontwikkeling

- Het extreem natte jaar 2016 en de droge jaren 2018, 2019 en 2020 hebben laten zien hoe belangrijk het is om te anticiperen op klimaatverandering. Strategisch grondwaterbeheer en waterconservering staan inmiddels hoog op de bestuurlijke agenda. Het gaat daarbij om onderwerpen als:
  - Maximale conservering via peilbeheer, inclusief de bijbehorende risicobeheersing;
  - (realtime) inzicht in het integrale bodem- en watersysteem (gewasverdamping, bodemvocht, grondwater- en oppervlaktewatersysteem);
  - Verdelingsvraagstukken en het benutten van wateraanvoer;
  - De effecten van regelbare drainage- en infiltratiesystemen (ook in zones rondom natuurgebieden);
  - De inzet van effluent voor droogtebestrijding;
  - De noodzaak van ruimtelijke oplossingen, en de effectiviteit van inrichtingsmaatregelen en operationele maatregelen in het watersysteem.

Het streven om de grondwaterstanden te verhogen, heeft gevolgen voor de gebruiksfuncties en vraagt bij wateroverlast om ruimte voor water: de ruimtelijke ordening en het waterbeheer zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dit vraagt een continue onderbouwing van ons waterbeheer op basis van data en kennis, waarbij besluiten in het heden anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. We herijken meetnetten en vullen die aan met satellietbeelden om systematisch realtime voorspellingen te kunnen doen. Daarvoor zijn we medio 2020 gestart met het (investerings)project *Optimalisatie Meetnetten en Datamanagement in Systeem en Keten* (OMDISK). Door sensoren te gebruiken, verzamelen onze meetnetten data die realtime de status van waterstanden, bodemvocht, neerslag en aanvoervolumes registreren. Hiermee

optimaliseren we het operationeel beheer van het watersysteem en de waterketen én kunnen we (op termijn) ook beter voorspellen welke situaties zich gaan voordoen om zodoende tijdig de juiste beheers- en beleidsbesluiten te kunnen nemen.

- Scenariodenken en ontwikkelpaden zijn noodzakelijk om het waterbeheer klimaatadaptief te maken. Deze onderwerpen werken we samen met andere partijen uit in regionale en landelijke kennisprogramma's als KLIMAP, CASTOR, Sensorgestuurd Boeren, Kennisimpuls Waterkwaliteit en Slim Water Management. Zo zorgen we voor extra kwaliteit en doelmatigheid. We sluiten deze projecten binnen waterschap Aa en Maas aan bij lopende inrichtingsprojecten. Daardoor creëren we een win-winsituatie die kennisdoorstroming, implementatie en kennisontwikkeling combineert.

Bebouwd gebied

- In 2022 start de nieuwe subsidieregeling *klimaatadaptief bebouwd gebied Aa en Maas 2022-2027*. Deze koppelen we waar mogelijk aan gemeentelijke regelingen. De gezamenlijke regeling met de As 50+ gemeenten zetten we door vanuit de gedachte '1 overheid – 1 loket'. De As 50+ gemeenten hebben de regeling van het waterschap omarmd en dragen hieraan bij. We kijken in 2022 of er nog meer gemeenten willen aanhaken.
- We zoeken in het bebouwde gebied breed de samenwerking op met gemeenten, woningcorporaties, ontwikkelaars en de bouwsector. Daarvoor breiden we in 2022 onze samenwerking met woningstichtingen en gemeenten uit. Zo gaan we aan de slag met de woningcorporaties in Helmond en kijken we meteen of we dit breder in Peel-verband kunnen afstemmen.
- We werken intensief samen op de overgang tussen bebouwd gebied en landelijk gebied, ook rondom bedrijventerreinen. Samen met andere partners ontwikkelen we een aanpak om (bestaande) bedrijventerreinen in 2022 te verduurzamen. Samen met de gemeenten willen we dan starten met het verduurzamen en klimaatadaptief maken van minimaal twee bedrijventerreinen.
- We haken aan bij de aanpak *Grote Oogst* voor het verduurzamen van bedrijventerreinen van de provincie Noord-Brabant. In RNOB gaat het om drie stuks (Veghel, Oss en 's-Hertogenbosch). In de MRE gaat het ook om drie stuks, waarvan één in ons beheergebied (Helmond).
- Vanaf 2022 gaan we aan de slag met de actieplannen/samenwerkingsagenda's die we met een aantal gemeenten in 2021 hebben opgesteld (waaronder 's-Hertogenbosch en Helmond). Deze actieplannen komen voort uit ons Bestuursakkoord 2019-2023. Ze zijn gebaseerd op lopende samenwerkingsafspraken en gekoppeld aan wederzijdse ambities. Vanuit waterschap Aa en Maas zijn dat de opgaven in het WBP, voor gemeenten vooral de ambities in de omgevingsvisies. De nadruk in de actieplannen ligt naar verwachting vooral op klimaatadaptatie. Niet alle gemeenten in ons gebied zien de meerwaarde in van deze actieplannen of samenwerkingsovereenkomsten. In 2022 bepalen we of we afspraken kunnen maken met gemeenten zonder actieplannen.

1.2.2 Gezond en natuurlijk water

1.2.2.1 Doelstellingen

Dit zijn de doelstellingen van het deelprogramma *Gezond en natuurlijk water*:

- We treffen (ons deel van) de maatregelen die nodig zijn voor een ecologisch goed functionerend watersysteem (inrichting, stoffen, en beheer en onderhoud).
- We dragen bij aan een vergroting van de biodiversiteit.
- We vergroten de mogelijkheden voor recreatie in en om het water, zonder dat dit ten koste gaat van de waterdoelen.

1.2.2.2 Prestaties en activiteiten

In 2022 leveren we verschillende prestaties en voeren we concrete activiteiten uit om onze doelstellingen te halen. Deze vindt u in onderstaande tabel en kaart.

Tabel 7: Prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	2022	2023-2027	Doel 2022-2027
Beekherstel	km	12	104	116
Natuurvriendelijke oevers eigenstandig	km	20	183	203
Natuurvriendelijke oevers gecombineerd*		10	33	43
Ecologische verbindingzones	km	17	78	95
Beekmondingen	st	0	2	2
Vispassages	st	23	147	170
Recreatie**	st/jaar	18	18	18

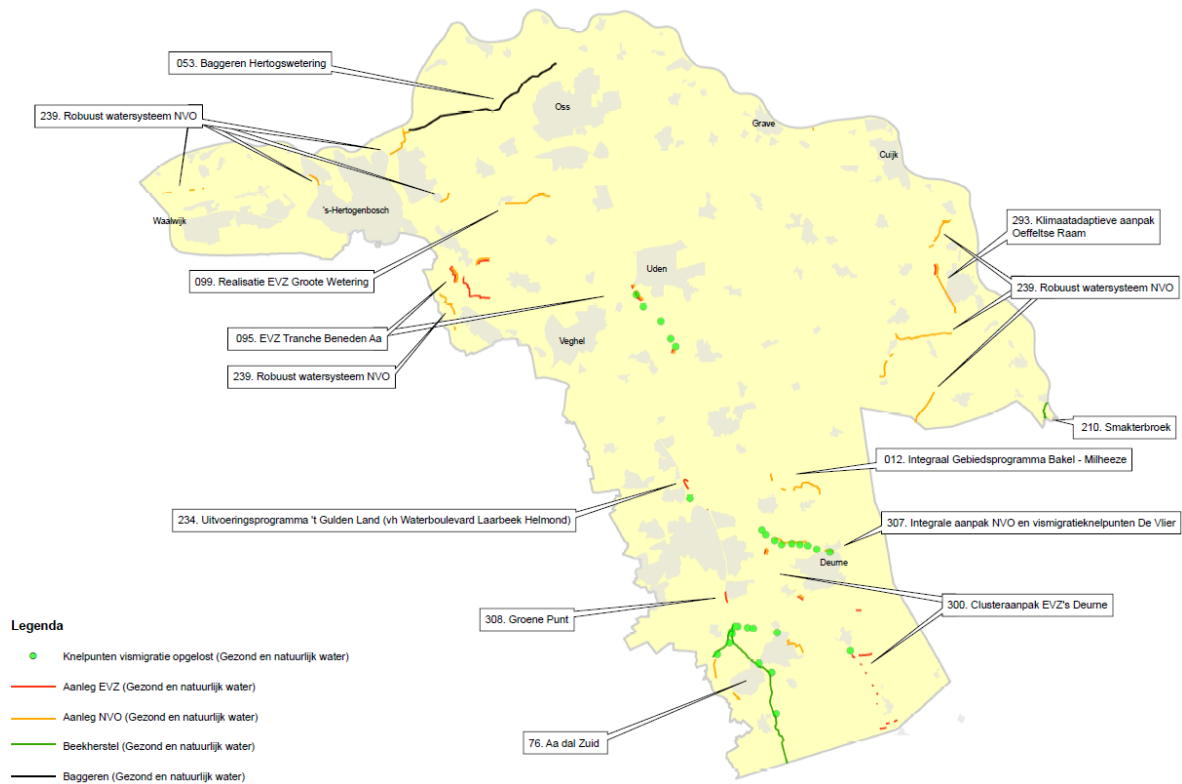
* Realisatie i.c.m. EVZ

** Aan recreatie wordt zowel binnen investeringsprojecten als vanuit exploitatiewerkzaamheden invulling geven. Het aantal werken per jaar kan verschillen maar blijft binnen de vastgestelde financiële kaders.

Verkenningen en beleid voor 2022	
Uitvoeringsprogramma vitaal platteland incl. bodem	Opstellen
Waterverdeling en waterkwaliteit	Opstellen
Kennisontwikkeling waterkwaliteit (o.a. opkomende stoffen)	Uitvoeren/Opstellen
Beïnvloeden en stimuleren aanpak diffuse bronnen	Uitvoeren

Kaart 3: Geplande prestaties in 2022 binnen het deelprogramma Gezond en natuurlijk water

De toelichting op deze kaart vindt u in tabel 9.

1.2.2.3 Toelichting op de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen in 2022

Inrichtingsopgaven

- Voor beekherstel voorzien we de volgende opleveringen: circa 8,7 km beekherstel in het project Aa-dal Zuid, 1,5 km in clusteraanpak evz Deurne, 1 km bij de Groene Punt en 1,1 km in Smakterbroek.
- Voor de evz's gaat het om: 4,5 km in clusteraanpak evz Deurne, 0,8 km in klimaatadaptieve aanpak Oeffeltse Raam, 1,1 km in het Gulden Land, 7,3 km in evz tranche Beneden Aa en 3,5 km langs de Grootte Wetering.
- Voor natuurvriendelijke oevers gaat het in totaal om bijna 20 geplande kilometers verspreid over: de Clusteraanpak NVO (5,9 km), klimaatadaptieve aanpak Oeffeltse Raam (3,1 km), De Vlier (3,4 km), Bakel-Milheeze (0,9 km), Aa-dal Zuid (2,6 km) en gekoppeld aan het cyclisch groot onderhoud (3,6 km). Daarnaast lift er nog 10 kilometer natuurvriendelijke oever mee met de realisatie van de evz's.
- De 23 geplande oplossingen voor vismigratie zijn verspreid over de projecten Aa-dal Zuid (9), De Vlier (8), evz tranche Beneden Aa (4), clusteraanpak evz Deurne (1) en Gulden Land (1).
- We zetten de versnelling van de groenblauwe opgaven door. We trekken extra capaciteit aan, zodat we in 2022 voorbereidingen kunnen treffen voor een deel van de resterende opgaven voor de Kaderrichtlijn Water (beekherstel, natuurvriendelijke oevers en vispassages) en vz's. We trekken hierin samen op met de provincie, die meefinanciert.

Beheer en onderhoud natuurlijk ingerichte gebieden

Door de aanleg van beekherstel, natuurvriendelijke oevers en evz's krijgen we steeds meer areaal in beheer dat extra aandacht vraagt bij het onderhoud. Door de aanzienlijke resterende opgave neemt dit areaal nog verder toe. We houden rekening met de extra kosten die dit veroorzaakt door het budget voor het onderhoud van natuurlijk ingerichte gebieden de komende jaren steeds met € 100.000 te verhogen.

Uit een kwaliteitstoets is gebleken dat er nog veel te winnen is bij de inrichting en het beheer van deze gebieden. We gaan dan ook aan de slag met de aanbevelingen. Dit betekent onder meer dat we in 2022 extra aandacht besteden aan de begeleiding en coaching van de betrokken gebiedsbeheerders en toezichthouders.

Actieplan biodiversiteit

We zijn partner in het Deltaplan biodiversiteitsherstel. We vergroten de biodiversiteit door bij te dragen aan de realisatie van het natuurnetwerk Brabant, via de herinrichting van onze waterlopen en via maatregelen voor de waterkwaliteit. We voeren het Actieplan Biodiversiteit uit dat in 2021 is opgesteld. Dit betekent dat we een extra accent leggen boven op de reguliere activiteiten. We houden rekening met jaarlijks € 50.000 extra budget voor het vergroten van de biodiversiteit. In totaal is er dan vanaf 2022 jaarlijks € 100.000 beschikbaar voor activiteiten die zijn gericht op biodiversiteit, naast de reguliere activiteiten.

Bestrijding plaagsoorten, schade door bever en das

We bestrijden plaagsoorten en exoten. De extra inspanningen bewaken we, zodat we tijdig aanvullende beheersmaatregelen kunnen treffen. We brengen de consequenties in beeld van de extra inspanningen die nodig zijn door de sterke toename van het aantal plaagsoorten en de toenemende graaf- en bouwactiviteiten door bever en das.

Recreatief medegebruik

- Via recreatief medegebruik willen we de inwoners van ons gebied bewust maken van water en in aanraking brengen met ons werk. In 2022 blijven we de subsidieregeling recreatie-educatie-participatie inzetten om externe initiatieven te stimuleren en te ondersteunen.
- In 2022 onderzoeken we de noodzaak om de beleidsnota recreatief medegebruik te evalueren en te actualiseren.
- In 2022 heroverwegen we het visserijbeleid. Dat doen we naar aanleiding van onder meer de resultaten van de Green Deal Sportvisserij loodvrij, gewijzigd Rijksbeleid voor het werken met visstandbeheercommissies en de ontwikkelingen rondom visserijvrije zones.
- Kanoën wordt steeds populairder. Daardoor legt kanoën steeds meer druk op onze ecologische doelen. In 2022 actualiseren we het beleid voor het vaarbesluit, mede op basis van het afwegingskader kanovaren, dat we in 2021 hebben opgesteld. Daarnaast stellen we een beleidsregel kanovaren bij laag water op.

Zwemmen

In 2022 blijven we de waterkwaliteit van zwemplassen meten. De Omgevingswet maakt een verschuiving van taken en rollen mogelijk, maar in 2021 hebben we al stappen gezet om die verschuiving zo beperkt mogelijk te houden. Dat is onder meer geregeld via de Provinciale Verordening. Brabantbreed maken we nadere afspraken met de provincie, de omgevingsdiensten en de waterschappen.

Waterkwaliteit

- We voeren de KRW-maatregelen uit en houden ons daarnaast bezig met veranderingen in wet- en regelgeving. We blijven bouwen aan onze dossierkennis en blijven deelnemen binnen onze kennisnetwerken. Op Europese schaal verwachten we herzieningen van onder meer de Richtlijn

prioritaire stoffen, de Richtlijn stedelijk afvalwater, de Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden en het restrictiedossier microplastics in REACH. We onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de waterkwaliteit te verbeteren na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, met beleidsgekleurde en beleidsrijke aanpassingen van onze regels.

- We blijven deelnemen aan projecten om landbouwemissies te verlagen binnen het *Deltaplan Agrarisch Waterbeheer*. In het onderzoeks- en participatieproject *Sensorgestuurd Boeren* worden maatregelen gemonitord (zie volgende punt). Ook *Schoon Water voor Brabant* (gewasbeschermingsmiddelen) gaat in vernieuwde vorm verder: als kennisportaal en via vraag-gestuurd advies. Onze bijdrage aan groenblauwe diensten loopt nog tot en met 2022. Waterschap Aa en Maas neemt ook deel aan de *Stimuleringsregeling Landschap*, met daarin maatregelen voor de waterkwaliteit, ecologie en klimaat.
- Binnen het project *Sensorgestuurd Boeren* onderzoeken we op gebiedsniveau welke invloed de landbouw heeft op de waterkwaliteit. Tegelijk werken we aan maatregelen die de emissie beperken. De resultaten en gereedschappen geven de landbouwsector perspectief en handvatten om het verlies van nutriënten en ammonium naar het oppervlaktewater te verminderen. We werken hierin intensief samen met de landelijke Kennisimpuls Waterkwaliteit (KIWK). We zijn daarvoor gastheer voor onderzoek dat vanuit het programma gefinancierd wordt. Dat doen we samen met de agrariërs in onze proeftuin rond de Vinkenloop.
- Een belangrijke stap richting een betere waterkwaliteit is het terugdringen van emissies vanuit rwzi's. We blijven onderzoek doen en monitoren om meer kennis te vergaren over zaken als ammonium en nieuwe stoffen en ontwikkelingen. In 2021 zijn we gestart met een meetnet voor opkomende stoffen in de buurt van zuiveringen en in oppervlaktewater. Dit meetnet breiden we in 2022 uit. Hetzelfde geldt voor een sensormetnet voor de emissie van ammonium. In 2022 verwachten we de eerste resultaten die meer inzicht geven in de mogelijke bronnen en de mogelijke maatregelen die het waterschap kan nemen.
- Om de emissies van medicijnresten naar het oppervlaktewater terug te dringen, zetten we in op end-of-pipe-maatregelen (zie programma Schoon Water) en op bronaanpak. We werken samen met Vitalzone, nemen deel aan de Brabantbrede bronaanpak (met meerdere partners), zetten binnen ons gebied in op FTO's (gastmodules bij huisartsen en apotheken) en treden in contact met ziekenhuizen.

Natuurlijk en gezond water in bebouwd gebied

- Het realtime meten met sensoren is een belangrijke techniek die steeds gebruikelijker is in de organisatie. We passen deze inmiddels ook toe om de effecten van zuiveringen en overstorten te onderzoeken. Zo kunnen we problemen door blauwalgen, ammonium en zuurstoftekort traceren.
- Achter gemengde overstorten in Someren en Boxmeer treffen we maatregelen om de overlast bij intense neerslag te beperken.
- We blijven blauwalgen meten met sensoren.

1.2.3 Input Programmabegroting 2022

Om de werkzaamheden binnen dit programma uit te kunnen voeren, is de volgende input nodig.

Investerings

Tabel 8: Investeringsprojecten 2022

Srt. inv.	Omschrijving investering	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel in netto-investering 2022
A	Totaal A-investeringen	20.620	14.969
B1	Totaal B1-investeringen	790	790
B2	Totaal B2-investeringen	13.034	11.056
C	Totaal C-investeringen	5.956	5.462
	Eindtotaal	40.400	32.277

In bijlage 4 vindt u de specificatie van deze totalen.

Van het geraamde bruto investeringsvolume is € 33.654.000 (= 83%) bedoeld voor de reeds lopende projecten. Voorbeelden hiervan zijn de projecten Gebiedsplan Raam en het Uitvoeringsprogramma Noordervaart/Peelkanalen. Dit vraagt de nodige capaciteit van de organisatie. In begrotingsjaar 2022 zal een laag aantal nieuwe projecten worden opgestart (de C-investeringen).

Daarnaast wordt in 2022 gestart met de lange termijn asset planning (LTAP). De eerste vijf waterbeheersingsgemalen (de B1-investeringen) worden vanuit deze planning gerenoveerd.

Exploitatie

Tabel 9: Exploitatie

INPUT KLIMAATBESTENDIG EN GEZOND WATERSYSTEEM (* € 1.000)				
Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2021	Realisatie 2020	Vershil t.o.v. B 2021
Totaal lasten	59.479	59.574	53.779	-95
Totaal baten	495	1.245	1.901	750
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	58.984	58.329	51.878	655
Totaal beschikking bestemmingsreserves	248	169	106	80
Netto lasten	58.736	58.160	51.772	575

Belangrijkste ontwikkelingen binnen de lasten en baten

Dit programmabudget, dat is opgebouwd uit twee deelprogramma's, heeft per saldo een hogere nettolast van 1% ten opzichte van het vorige begrotingsjaar. De stijging van de lasten leidt enerzijds tot hogere lasten voor het inrichten en onderhouden van watersystemen. Het gaat daarbij vooral om het herstellen van taluds en beschoeiingen (incidenteel budget), het monitoren van het watersysteem, het peilbeheer en het onderhoud aan de natuurlijk ingerichte gebieden en vismigratiepunten. Daarnaast vindt een stijging plaats van de personele lasten, bedoeld voor de groenblauwe opgave en het data- en informatiebeheer (een ambitie vanuit de Voorjaarsnota 2021). Ook hebben we rekening gehouden met een stijging van de loonkosten van 1,5%. De huidige cao heeft een looptijd tot en met 31 december 2021.

Anderzijds is het budget voor het onderhoud van de kunstwerken voor actieve waterbeheersing naar beneden bijgesteld. Dit komt door de vervanging van de automatische besturingen (Greenbox) op de stuwen. Daarbij zijn de verwachte kosten lager dan in het vorige begrotingsjaar. Dat geldt ook voor het totaal aan doorberekende kosten voor dit programma.

De afname in de baten is vooral het gevolg van lagere financiële baten (bespaarde rente op eigen financieringsmiddelen) binnen dit programma.

Vanuit de bestemmingsreserve persoonsgebonden basisbudget (PBB) houden we ook binnen dit programma rekening met een hogere onttrekking, doordat in de cao is bepaald dat het bedrag per medewerker is verhoogd.

Zie paragraaf 3.2.1 voor een nadere toelichting op de lasten en baten.

1.3 Schoon water

In dit programma gaan we in op de ontwikkelingen en activiteiten binnen de afvalwaterketen. Het zuiveren van afvalwater speelt hierin een centrale rol. Dit programma hangt samen met het deelprogramma *Gezond en natuurlijk water* (zie paragraaf 1.2.2). Met goed gezuiverd afvalwater leveren we immers een belangrijke bijdrage aan een gezond en natuurlijk watersysteem. In ons eigen werkgebied, maar ook in de Maas, die een bron is voor de drinkwatervoorziening van West-Nederland.

1.3.1 Doelstellingen

De doelstelling voor dit programma is een duurzame en doelmatige afvalwaterketen. Hierbij gaan we voldoen aan de eisen die gesteld worden aan de effluentkwaliteit (in het kader van de KRW in 2027) en de opgave om in 2030 energieneutraal en in 2050 klimaatneutraal en circulair te zijn.

1.3.2 Prestaties en activiteiten

In 2022 leveren we verschillende prestaties en voeren we concrete activiteiten uit om onze doelstellingen te halen. Deze vindt u in onderstaande tabel en kaart.

Tabel 10: Prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	2022	2023-2027	Doel 2027
Uitvoering wettelijke taak: zuiveren van afvalwater				
Voldoen aan afnameafspraken, operationele beschikbaarheid	%	> 98		> 98
Voldoen aan lozingsrechten vergunningen	j/n	j		j
Verbetering effluentkwaliteit				
<i>Zomerhalfjaargemiddelde concentratie fosfaat</i>				
rwzi Dinther	mg/l	0,60	-0,21	0,39
rwzi Vinkel	mg/l	1,10	-0,96	0,14
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	0,60	-0,46	0,14
rwzi Asten	mg/l	0,40	-0,10	0,30
rwzi Oijen	mg/l	0,50	0,00	0,69
rwzi Land van Cuijk	mg/l	0,80	0,00	1,00
rwzi 's-Hertogenbosch	mg/l	0,70	0,00	1,00
<i>Zomerhalfjaargemiddelde concentratie stikstof</i>				
rwzi Dinther	mg/l	4,0	-1,2	2,8
rwzi Vinkel	mg/l	4,5	-0,8	3,7
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	3,5	-0,5	3,0
rwzi Asten	mg/l	2,0	-0,5	2,5
rwzi Oijen	mg/l	3,0	0,0	4,2
rwzi Land van Cuijk	mg/l	7,0	-2,1	4,9
rwzi 's-Hertogenbosch	mg/l	11,5	-1,5	10,0
Doelmatige en duurzame bedrijfsvoering				
Slibafvoer naar extern	ton	74.400		
Energieopwekking	MWh	13.600		
Energieverbruik	MWh	42.700		
Ergieneutraliteit	%	>60		>80
Productie biogas	m ³	6.700.000		> 6.700.000
Bijproducten i.v.m. doelmatige bedrijfsvoering				
Winning struviet	ton	350		
Winning zeefgoed	ton	1.800		

Verkenningen en beleid voor 2022	
Herziening beleidslijn doelmatigheid zuivering (in relatie tot indirecte lozings)	Opstellen

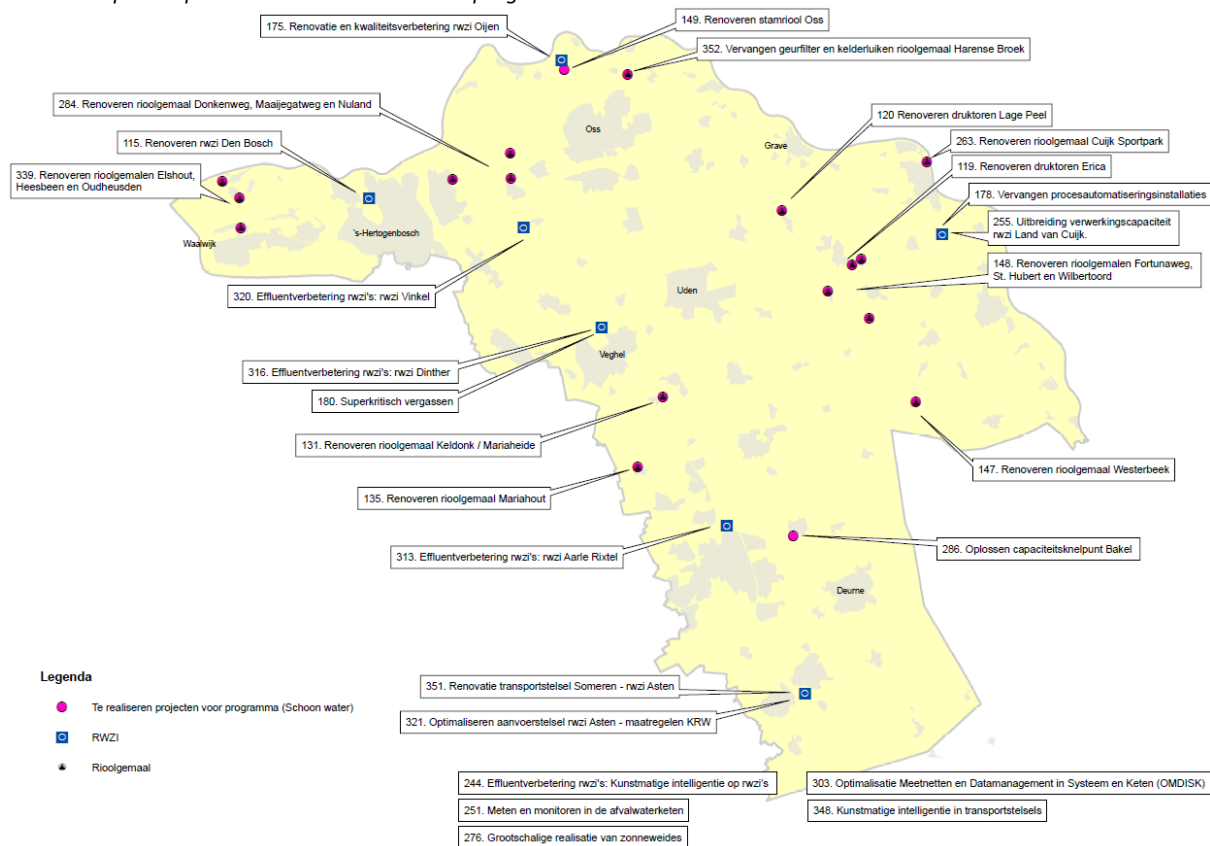
Toelichting bij de prestatietabel

We streven ernaar om de effluentkwaliteit verder te verbeteren op weg naar de KRW-doelen van 2027 (N.B. De waarden die in de tabel zijn opgenomen voor de zomerhalfjaargemiddelde effluentconcentraties zijn de waarden van de KRW-reductieopgave). De afgelopen jaren hebben we

vooral ingezet op de optimalisatie van de bestaande processen. Dit leidt tot aanzienlijke verbeteringen voor de effluentkwaliteit, behalve voor de rwzi Land van Cuijk en de rwzi 's-Hertogenbosch. Vanaf 2022 investeren we flink voor een verdere verbetering. Het genoemde percentage voor energieneutraliteit is afgeleid van het doel van 100% energieneutraliteit in 2030. De hoeveelheden cellulose en struviet staan vermeld, maar hiervoor hebben we geen targets opgenomen. We verwijderen struviet om verstoppingen te voorkomen en de concentratie fosfaat in het effluent te verbeteren. Door de verwijdering van cellulose op de rwzi Aarle-Rixtel vergroten we de zuiveringscapaciteit. In samenwerking met Aquaminerals zoeken we naar slimme afzetroutes.

We actualiseren de beleidslijn *doelmatigheid zuiveringstechnische werken* om in te spelen op de Omgevingswet. Daarnaast willen we beter advies kunnen geven aan het bevoegd gezag over lozingen van industrieel afvalwater op de gemeentelijke riolering.

Kaart 4: Geplande prestaties in 2022 binnen het programma *Schoon water*

Toelichting kaart:

In 2022 gaan we de volgende projecten realiseren voor het programma *Schoon water*:

Rwzi's

- 115. Renoveren rwzi Den Bosch
- 178. Vervangen procesautomatiseringsinstallaties rwzi's
- 244. Effluentverbetering rwzi's: kunstmatige intelligentie op rwzi's
- 251. Meten en monitoren in de afvalwaterketen
- 255. Uitbreiding verwerkingscapaciteit rwzi Land van Cuijk
- 303. Optimalisatie Meetnetten en Datamanagement in Systeem en Keten (OMDISK)
- 313. Effluentverbetering rwzi's: rwzi Aarle-Rixtel
- 316. Effluentverbetering rwzi's: rwzi Dinther

- 320. Effluentverbetering rwzi's: rwzi Vinkel

Rioolgemalen en transportleidingen

- 119. Renoveren druktoren Erica
- 120. Renoveren druktoren Lage Peel
- 131. Renoveren rioolgemaal Keldonk / Mariaheide
- 135. Renoveren rioolgemaal Mariahout
- 147. Renoveren rioolgemaal Westerbeek
- 148. Renoveren rioolgemalen Fortunaweg, St. Hubert en Wilbertoord
- 149. Renovatie stamriool Oss
- 263. Renoveren rioolgemaal Cuijk Sportpark
- 284. Renoveren rioolgemaal Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland
- 286. Oplossen capaciteitsknelpunt Bakel
- 321. Optimaliseren aanvoerstelsel rwzi Asten - Maatregel KRW
- 339. Renoveren rioolgemalen Elshout, Heesbeen en Oudheusden
- 348. Kunstmatige intelligentie in transportstelsels
- 351. Renovatie transportstelsel Someren - rwzi Asten
- 352. Vervangen geurfilter en kelderluiken rioolgemaal Hareense Broek

Opwekken energie

- 276. Realisatie zonneweide rwzi Oijen, Land van Cuijk en Aarle-Rixtel

Innovatie

- 180. Pilot Superkritisch Vergassen (rwzi Dinther)

1.3.3 Toelichting op de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen in 2022

2022 is het eerste jaar van de nieuwe WBP-planperiode, waarin de uitvoering van de afvalwaterstrategie is verankerd. We gaan voortvarend aan de slag met de doelen die daarin zijn opgenomen. De grootste inspanningen zijn de verdere optimalisatie van de bestaande zuiveringen en de realisatie van aanvullende zuiveringstappen om de effluentkwaliteit te verbeteren. Daarbij gaat het om nutriënten (zodat we in 2027 aan de KRW-eisen voldoen) en om medicijnresten en andere opkomende stoffen.

- Medio 2022 start op de rwzi Oijen de aanvullende zuivering voor de verwijdering van medicijnresten met behulp van poederkool.
- We maken het ontwerp van de demonstratie-installatie voor medicijnverwijdering op de rwzi Dinther. Tegelijkertijd ontwerpen we de aanvullende *full scale* zuivering van nutriënten, waarbij we streven naar een effluentkwaliteit die de KRW-doelen van het oppervlaktewater benadert.
- We starten met de planvorming voor de verbetering van de effluentkwaliteit op de rwzi Vinkel, mede op basis van het pilot-onderzoek met chemicaliën/poederkooldosering gevolgd door doekfiltratie.
- Het ontwerptraject voor de renovatie van de rwzi Oijen wordt voortgezet.
- We gaan door met de planvorming voor de capaciteitsuitbreiding van de rwzi Land van Cuijk.
- Voor de rwzi Aarle-Rixtel starten we de planvorming voor effluentverbetering. Daarvoor gebruiken we de resultaten van de integrale studie naar het behalen van de KRW-doelen in de Aa bij Helmond.

In 2022 loopt de bodemprocedure in het geschil met de aannemer die de renovatie van de rwzi

's-Hertogenbosch heeft uitgevoerd. Wij willen de aannemer bewegen om de *engineering* van de aanvullende zuiveringscapaciteit (DB2.0) op te starten en de realisatie voort te zetten, zodat we de effluentkwaliteit kunnen verbeteren.

We willen de behaalde verbeteringen van het effluent borgen. Daarom blijven we in overleg met bedrijven in ons gebied en volgen we de ontwikkelingen in het aanbod van industrieel afvalwater op de voet. In goed overleg met de betreffende bedrijven kunnen we aanvullende afspraken maken over de (indirecte) lozingen. Daarnaast kunnen we aanvullende maatregelen nemen op de zuivering, mits die technisch haalbaar en doelmatig zijn en niet botsen met onze ambities voor de kwaliteit van het effluent. Daarvoor evalueren we de beleidslijn *doelmatige werking zuiveringstechnische werken*. Waar nodig passen we die aan, in samenspraak met de andere Brabantse waterschappen. Aanvullend hierop voeren we metingen uit naar opkomende stoffen in het influent. Aan de hand van de resultaten en het verwijderingsrendement van de zuivering gaan we op zoek naar de bron en verkennen we mogelijkheden voor een gerichte aanpak aan de bron.

Wanneer we het effluent verbeteren, is het belangrijk om lage concentraties van stoffen te kunnen meten, in de zuivering en in het effluent. Daarmee willen we aantonen wat de verbeteringen opleveren én de zuivering verder optimaliseren. Op dit moment lopen we tegen de grenzen aan van onze huidige modellen en meetinstrumenten. Daarom investeren we in betere sensoren en data-analyses van de resultaten. We verwachten ook de eerste concrete resultaten van de monitoring van ammonium en zuurstof. Aan de hand daarvan willen we het effect van ammoniumpieken en zuurstofdips in het oppervlaktewater kunnen duiden. Op basis daarvan beoordelen we of er maatregelen nodig zijn en zo ja, welke maatregelen dat zouden moeten zijn.

In 2021 hebben we een monitoringprogramma opgezet voor medicijnresten in effluent en oppervlaktewater. Dit breiden we uit naar andere huishoudelijke en industriële verontreinigingen en microplastics. We volgen de landelijke ontwikkelingen en implementeren nieuwe methodes voor bemonstering en analyse waar dat zinvol is. We gebruiken het monitoringprogramma voor de verwijdering van medicijnresten op de rwzi Oijen als proeftuin voor deze nieuwe methodes. We stemmen dit monitoringprogramma af met onze partners in de Schone Maaswaterketen.

Met onze partners in de waterketen breiden we daarnaast de bronaanpak van medicijnresten uit naar industriële (zeer zorgwekkende) stoffen. Deze zijn schadelijk voor het aquatisch milieu en voor de lozer geldt een verplichting om de uitstoot te minimaliseren. We inventariseren eerst de verwachte stoffen op basis van bekende, indirecte industriële lozingen. Via analyses van het binnenkomende afvalwater stellen we vast welke stoffen van welke bronnen de prioriteit krijgen.

We werken samen met gemeenten in ons gebied (zoals 's-Hertogenbosch) om het aanbod van afvalwater beter in kaart te brengen. We willen bij droog weer afvalwater bufferen in het aanvoerstelsel om pieken in het aanbod af te vlakken met behulp van kunstmatige intelligentie (AI). Dit zorgt voor een effectiever zuiveringsproces.

Daarnaast werken we aan maatregelen om ons waterschap energieneutraal en klimaatneutraal te maken in respectievelijk 2030 en 2050. We blijven werken aan de bouw van zonneweides op onze rwzi's Oijen, Land van Cuijk en Aarle-Rixtel. Daarnaast nemen we de eerste maatregelen om ook klimaatneutraal te worden. Dit doen we op basis van een analyse die we in 2021 hebben uitgevoerd en waarvoor we maatregelen hebben vastgesteld in een uitvoeringsprogramma. Een van die maatregelen is de reductie van lachgasemissies op de rwzi Land van Cuijk. We breiden de metingen van lachgas uit naar andere rwzi's.

We starten de planvorming om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken en in 2050 circulair te zijn. Daarvoor verkennen we onder meer alternatieven voor hulpstoffen, zoals polymeren

en ijzerzouten. In de toekomst willen we meer grondstoffen uit zuiveringsslib halen en tegelijkertijd onze 'voetafdruk' verkleinen. Daarom verkennen we alternatieve mogelijkheden om het slib te verwerken. Dat doen we in samenwerking met SNB. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om het effluent in te zetten als irrigatiewater, gietwater of proceswater. Daarvoor voeren we onder meer een pilot uit met een verdere zuivering van het effluent via capillaire nanofiltratie.

Speerpunten 2022

- We nemen de eerste aanvullende zuiveringsstap voor medicijnverwijdering op praktijkschaal in gebruik op de rwzi Oijen (*full scale*).
- Poederkool wordt gemaakt uit fossiele steenkool. Daarom doen we onderzoek naar alternatieven met een lagere klimaatafdruk.
- We optimaliseren de installatie op de rwzi Dinther en maken een definitief ontwerp voor de aanvullende zuiveringsstap voor nutriënten en medicijnresten.
- We stellen een plan op voor de effluentverbetering op de rwzi Aarle-Rixtel. Daarvoor gebruiken we de resultaten van de integrale studie in de Aa bij Helmond.
- We evalueren de pilot medicijnresten en de verwijdering van fosfor op de rwzi Vinkel. Als die succesvol is, plannen we de opschaling naar een *full scale* installatie.
- We werken aan aanpassingen van de rwzi Land van Cuijk om de zuiveringscapaciteit uit te breiden. Hierin nemen we kansen voor de energie- en klimaatdoelstellingen mee.
- We implementeren de AI-sturing van de droogweeraanvoer naar de rwzi 's-Hertogenbosch. Dat doen we in samenwerking met de gemeente.
- We voeren een verkennend onderzoek uit naar microplastics in het influent en effluent van de zuivering. Daarbij implementeren we nieuwe analysemethodes.
- We bouwen zonneweides op de rwzi's Oijen, Land van Cuijk en Aarle-Rixtel als bijdrage aan een energieneutraal waterschap.
- We dringen de emissie van lachgas terug op de rwzi Land van Cuijk om de klimaatafdruk van de zuivering te verkleinen. Daarvoor optimaliseren we de sensoren.
- We werken aan planvorming om te komen tot een circulaire (afval)waterketen. Daarvoor gebruiken we een analyse van de materiaalstroom.
- In samenwerking met SNB voeren we een pilot uit naar het terugwinnen van ijzer, aluminium en fosfor uit de verbrandingsas.
- We voeren een pilot uit met een innovatieve slibverwerkingsmethode op de rwzi Land van Cuijk.
- We verkennen verdere mogelijkheden voor het hergebruiken van effluent voor droogtebestrijding, gebruik in de landbouw en/of als proces- en gietwater.
- We zetten Big Brown Data voort, waarbij we medicijnresten meten in het rioolwater bij de bron (zoals verzorgingshuizen).

1.3.4 Input Programmabegroting 2022

Om de werkzaamheden binnen dit programma uit te kunnen voeren, is de volgende input nodig.

Investerings

Tabel 11: Investeringsprojecten 2022

Omschrijving investering	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel in netto-investering 2022
Totaal A-investeringen	32.735	32.650
Totaal B1-investeringen	950	950
Totaal B2-investeringen	1.110	1.110
Totaal C-investeringen	1.910	1.910
Eindtotaal	36.705	36.620

De specificatie van de hierboven opgenomen totalen vindt u in bijlage 4.

Exploitatie

Tabel 12: Exploitatie

INPUT SCHOON WATER (* € 1.000)				
Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2021	Realisatie 2020	Vershil t.o.v. B 2021
Totaal lasten	65.671	61.600	60.284	4.071
Totaal baten	4.982	3.914	3.829	-1.068
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	60.689	57.686	56.455	3.003
Totaal beschikking bestemmingsreserves	1.308	296	334	1.012
Netto lasten	59.380	57.390	56.121	1.991

Belangrijkste ontwikkelingen binnen de lasten en baten

Binnen het programma *Schoon water* zijn meerdere financiële mutaties doorgevoerd ten opzichte van de Programmabegroting 2021. De belangrijkste zijn:

- Hogere kapitaallasten;
- Hogere personeelslasten door de verwerking van de cao en andere personele gevolgen van de Voorjaarsnota 2021 en het bestuursakkoord 2019-2023/WBP 2022-2027;
- Minder kosten voor SNB door een lagere hoeveelheid slib in 2022 en door de eenheidsprijs voor de slibkoek die naar SNB wordt afgevoerd;
- Meer kosten voor het onderhoud en het gebruik van hulpstoffen op de rwzi 's-Hertogenbosch;
- Incidentele extra kosten voor de overdracht van de rioolgemalen aan de gemeente Oss (eerder voorzien in 2020);
- Aanpassen van kosten en baten voor de poederkoolinstallatie op de rwzi Oijen;
- Hogere energielasten (€ 680.000) door de sterke prijsstijging van de energie-inkoop die enigszins worden gecompenseerd door onze eigen energie opwek door de aangelegde zonneweiden;
- Hogere incidentele kosten voor het amoveren van de slibgisting Asten (eerder voorzien in 2021);
- Meer kosten voor onderzoeken door AQUON. We laten extra analyses uitvoeren voor de bronaanpak van probleemstoffen, het monitoringsprogramma organische microverontreinigingen en microplastics, waarbij de verwerkingsprijzen bij AQUON licht zijn gestegen. Ook de covid-analyses van het rioolwater zijn opgenomen in de begroting. Tegenover deze laatste analyses staan ook baten;
- Hogere kosten en een verschuiving van kosten naar Schoon water voor klimaatsubsidies;
- Minder bespaarde interne rente;
- Hogere opbrengst voor de verkoop van biogas;
- Onttrekking (baten) uit de bestemmingsreserve voor extra afschrijvingslasten van de rwzi Oijen.

Opgeteld houden we rekening met een toename van € 4.071.000 voor de lasten voor de afvalwaterketen in 2022. Doordat ook de inkomsten stijgen (een toename van € 1.068.000) en door de extra inzet van bestemmingsreserves (een toename € 1.012.000) nemen de netto lasten in vergelijking met de begrote lasten in 2021 toe met € 1.991.000.

1.4 Samen, duurzaam, slim en effectief

Diverse ontwikkelingen en activiteiten van het waterschap zijn programma-overstijgend en passen niet binnen de hiervoor beschreven programma's. Ze gaan over hoe wij willen werken en wat daarvoor nodig is: samen, duurzaam, slim en effectief. In deze paragraaf gaan we hierop in.

1.4.1 Toelichting op de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen in 2022

Samen

- In 2021 hebben we afspraken gemaakt met de provincie over de samenwerking aan de groenblauwe opgaven tot en met 2027. In vier gebieden (De Peel, Strabrechtse Heide, Aa-dal en Vughtse Gement) verkennen we de meerwaarde van een brede gebiedsgerichte aanpak. In 2022 en verder werken we in samenhang aan de opgaven rondom water, natuur, stikstof, landbouw, et cetera.
- In 2022 zetten we ook onze bestuurlijke en ambtelijke inzet voort in diverse regionale netwerken, zoals de regio Noordoost-Brabant, de Metropoolregio Eindhoven en Brabantstad. In de regio Noordoost-Brabant stellen we in 2022 onder andere de regionale omgevingsvisie vast. In de Metropoolregio Eindhoven werken we onder meer aan de grote transitieopgaven rondom klimaat(adaptatie), landbouw, energie, natuur, landschap en biodiversiteit: *Nieuwe balans in het Landelijk gebied*. Binnen Brabantstad stellen we in 2022 de *Duurzame verstedelijkingsstrategie voor stedelijk Brabant* vast.
- De Peel is begin 2021 definitief aangemerkt als 'NOVI-gebied': een aandachts- en voorbeeldgebied binnen de Nationale Omgevingsvisie. In de Peel komen veel opgaven samen, die elkaar beïnvloeden en om ruimte vragen. In de meerjarenaanpak tussen het Rijk, de provincies, de gemeenten en de waterschappen staan drie doelen centraal:
  - De leefbaarheid en economische vitaliteit van de Peel verbeteren voor de mensen die er wonen, werken en recreëren.
  - Zorgen voor een toekomstbestendige, gezonde en natuurlijke leefomgeving.
  - Werken als één overheid voor integrale afwegingen op basis van een gedeeld toekomstbeeld.
- De Peel is begin 2021 definitief aangemerkt als 'NOVI gebied': aandachts-/ voorbeeldgebied in kader van de Nationale Omgevingsvisie. Hier werken we in 2022 verder aan. In de Peel komen heel veel opgaven samen, die elkaar beïnvloeden en om ruimte vragen. In de meerjarenaanpak tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen staan drie doelen centraal:

Duurzaam

- In augustus 2021 verscheen een rapport van het IPCC, het klimaatpanel van de VN. Daaruit blijkt dat klimaatverandering tot forse weersextremen leidt en dat er snel ingrijpende maatregelen nodig zijn. Ook de waterschappen hebben te maken met de impact van klimaatverandering en extreem weer. In 2022 doen wij hier ook weer veel aan (klimaatadaptatie). Daarnaast dringt waterschap Aa en Maas de emissies van broeikasgassen terug. In 2050 willen we klimaatneutraal zijn (cumulatief geen uitstoot van broeikasgas). Voor 2030 hebben we een tussendoel gesteld op 50% reductie ten opzichte van 1990. Op termijn willen we hiermee de verergering van de weersextremen beperken.
- Een van de klimaatopgaven die bij de regio's is neergelegd, is de Regionale Energiestrategie (RES). Wij werken in drie regio's mee aan een RES. In 2021 zijn de definitieve RES'en 1.0 opgeleverd. Onze activiteiten voor een energieneutraal waterschap in 2030 zijn hier onderdeel van. Daarnaast haken we waar mogelijk aan bij ontwikkelprojecten om ons heen.
- Eind 2021 hebben we een uitvoeringsprogramma 2022-2027 opgesteld voor een klimaatneutraal en circulair waterschap in 2050. Daarbij hebben we een analyse van de materiaalstroom

(energie, grondstoffen, water en assets) gebruikt om de grootste bijdragen op te sporen, de maatregelen te formuleren en te prioriteren. Vanaf 2022 starten we met dit uitvoeringsprogramma.

- In 2021 voeren we de CO₂-prestatieladder in. Dit is een kwaliteitsmanagementsysteem, waarin eisen worden gesteld. De CO₂-prestatieladder helpt ons bij de bewustwording en het verder reduceren van de emissies van broeikasgassen. In oktober 2021 zijn de audits gepland, waarna de certificering kan plaatsvinden.
- Voor aquathermie staat 2022 in het teken van de haalbaarheid voor warmteproductie bij de rwzi Aarle-Rixtel. Daarnaast vindt er een verkenning plaats voor een pilot op het gebied van thermische energie uit oppervlaktewater (TEO). Deze wordt gekoppeld aan een ecologisch onderzoek in relatie tot de impact van aquathermie en het ontwikkelen van een (brabantbreed) monitoringsprogramma. Parallel aan het bovenstaande worden er beleids- en vergunningskaders uitgewerkt op het gebied van aquathermie. Ook wordt de verkenning voortgezet met betrekking tot TEO uit de Dieze.
- In 2021 voeren we de **CO₂-prestatieladder** in, waar we in 2022 en verder mee werken. De CO₂-prestatieladder is een kwaliteitsmanagementsysteem, waar eisen worden gesteld. De CO₂-prestatieladder helpt Aa en Maas bij de bewustwording en het verder reduceren van de broeikasgasemissies.

Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer

In ons nieuwe Waterbeheerplan 2022-2027 is 'Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer' één van de drie thema's die gaan over hoe wij ons doelen realiseren. Dat doen we door kennisontwikkeling, door digitaal te transformeren en door te innoveren.

- Schoon water, water vasthouden waar het kan, keren en afvoeren als het moet – dat doen we elke dag slimmer met data en technologie. De koers die we hebben ingezet, integreren we per 2022 samenhangend en stevig op één plek binnen het waterschap. Zo kunnen data en informatie het handelen van het waterschap – binnen en buiten – ondersteunen en verrijken.

We zien twee belangrijke positioneringen in onze organisatie:

1. **Data en informatie laten stromen:** We werken aan de ontwikkeling van datamanagement, een basis die op orde is en de versterking van de procesautomatisering. Dat is, naast continue aandacht voor informatieveiligheid (cybersecurity) en wet- en regelgeving, een voorwaarde om het datagedreven waterbeheer te kunnen versnellen.
2. **Data en informatie toepassen in ons handelen:** We starten een afdeling Waterdata & Informatie, die concrete producten en ondersteuning levert om data en informatie onderdeel te maken van al onze processen. Hiermee versnellen we het datagedreven waterbeheer. We zorgen voor een sterke verbinding en synergie tussen de vraagkant uit de processen en de aanbodkant van data en informatie.

Met deze inbedding schuiven ook bestaande budgetten mee in de begroting 2022. Die komen terecht waar het werk plaatsvindt.

- Vraag en aanbod ontwikkelen zich zij aan zij. Met de bovengenoemde veranderingen versterken we de aanbodkant van data en informatie. Denk aan: toegankelijke informatie, bruikbare datasets en makkelijk toegankelijke sturingsinformatie. Onderdeel daarvan is nieuwe wet- en regelgeving, zoals het gebruik van basisregistraties, de WOO (Wet open overheid), de aansluiting op MijnOverheid.nl en Single Digital Gateway.

Ook werken we zo aan meer synergie tussen de verschillende disciplines, waardoor we betere, slimmere producten kunnen maken en de primaire processen beter kunnen helpen om de vraag te formuleren en nieuwe mogelijkheden te implementeren. Denk aan de Waterkamer, de districten en de zuiveringsketen.

- We zetten hiermee een forse stap voor een aantal doelen uit onze *Strategie digitale transformatie 2020-2024*. Zo maken we onder meer het fundament 'data, informatie en technologie' compleet, dat nodig is om te versnellen op de andere onderdelen in onze digitale

transformatie. Dat vraagt in 2022 ook om digitaal leiderschap, waarbij we leren en oog hebben voor onze digitale vitaliteit, de samenwerking tussen mens en technologie, en de betekenis van digitale transformatie voor hoe we met elkaar samenwerken en ethiek.

Belangrijk bij al onze activiteiten binnen het domein van data, informatie en technologie, is een open blik naar buiten en samenwerking met onze partners, zoals de provincie, de omgevingsdiensten en Het Waterschapshuis (HWH). Met HWH werken we bijvoorbeeld aan het vergroten van onze kennis en expertise. We nemen onder andere deel aan de leerlijn digitale transformatie en DEEP (Data Science & Engineering Expert Programma).

- Ook op het gebied van innovatie spelen de komende jaren een aantal belangrijke onderwerpen:
  - Droogte en klimaatadaptatie: de droogteproblematiek maakt het effluent van rwzi's een aantrekkelijke alternatieve bron van zoet water. Op de rwzi's Oijen en Asten verkennen we samen met Brabant Water de mogelijkheden. In 2022 kan dit leiden tot aanvullende investeringsvoorstellen.
  - Circulair en grondstoffen: in 2022 gaan we aan de slag met enkele nieuwe technologieën voor slib (zoals Torwash en Bio-bitumen). Daarnaast blijven we inzetten op superkritisch vergassen. De verwerking van waterviel met wormen (eiwitproductie) breiden we mogelijk verder uit. Verder hebben we een subsidieaanvraag in voorbereiding voor de inzet van maaisel voor de insectenteelt (onder andere met WUR).
  - Data science blijft een belangrijk onderwerp, dat onder meer terugkomt bij Big Brown Data (pilots op wijkniveau, samen met STOWA en RIVM), een perceelwijzer voor burgers (samen met HWH) en de ontwikkeling van een volledig autonome, datagestuurde afvalwaterketen in Aarle-Rixtel en 's-Hertogenbosch. Daarnaast investeren we in moderne ontsluitingsvormen, zoals augmented/virtual reality.
  - Energie: we kijken naar nieuwe manieren om de biogasproductie te verhogen en verkennen in samenwerking met derden ook de opties voor aquathermie uit oppervlaktewater of rioolwater.
  - In 2022 betrekken we meer externe partijen bij het Winnovatieplatform om belangrijke vraagstukken te *challengen*.

Effectief

- De afgelopen jaren heeft waterschap Aa en Maas gewerkt aan het organisatie-ontwikkeltraject MOOI. We zijn nu toe aan een vervolg hierop om de grote ambities uit het nieuwe ontwerp-WBP te kunnen halen. In 2021/2022 werken we uit welke activiteiten we hierin oppakken en hoe het ontwikkeltraject eruit moet komen te zien. Dit gaat deels over de organisatie en deels over aanpassingen in ons instrumentarium om buiten effectief te kunnen zijn in projecten.
- De komende periode besteden we aandacht aan de speerpunten uit de communicatiestrategie: het waterbewustzijn van onze inwoners en bedrijven vergroten, de online omgeving versterken en de organisatie communicatiever maken. We zetten de landelijke Waterbazen-campagne in om het waterbewustzijn te vergroten. We rollen de campagne regionaal uit om onze inwoners zo goed mogelijk te bereiken. Daarbij maken we de organisatie communicatiever door coaching en ondersteuning van collega's én met een goede basis-toolkit met daarin onder meer eigentijdse beelden en formats. Zo zorgen we voor een eenduidige uitstraling. We versterken onze online omgeving door relevante en aantrekkelijke verhalen te delen. We kijken wat het effect is en passen onze communicatie daarop aan. Verder zorgen we ervoor dat we voldoen aan alle wettelijke eisen aan onder andere de toegankelijkheid van onze website. We breiden onze educatiestrategie verder uit met een aansprekend aanbod voor scholen. Voor de overkoepelende communicatie-activiteiten is een centraal budget beschikbaar. Voor de doorwerking in projecten zetten we middelen uit het betreffende projectbudget in.
- Digitale instrumenten, zoals veranderdetectie op basis van satellietbeelden, maken toezicht en handhaving efficiënter. Door data te analyseren en te verrijken, kunnen we ons toezicht gericht uitvoeren en het naleefgedrag effectief beïnvloeden. Informatiemanagement levert hier een

belangrijke bijdrage aan. De processamenwerking binnen de keten is bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet nog een uitdaging, bijvoorbeeld als het gaat om mandaat bij de handhaving. Dit vraagt ook in 2022 om intensieve afstemming. Met een sterkere inzet op preventie willen we bijdragen aan de bescherming van de fysieke leefomgeving en minder handhavend optreden. Een aantal grote herinrichtingsprojecten en ontwikkelingen in de agrarische sector doen in 2022 een beroep op toezicht en handhaving. De omvang hiervan is nog niet bekend. Deze nemen we mee in de risicoprioritering en het uitvoeringsprogramma 2022.

- We zorgen ervoor dat we tijdig klaar zijn voor de Omgevingswet, die medio 2022 in werking treedt. We bereiden ons onder meer voor op een aanpassing in het proces en de besluitvorming over projecten. Dit heeft onder andere impact op de vergunningverlening. Het waterschap kan doorgaans kiezen tussen het aanvragen van een Omgevingsvergunning bij de eigen dienst of het voorbereiden van een projectbesluit. Hierdoor stijgt naar verwachting het aantal vergunningaanvragen dat door de afdeling Planadvies & Vergunningen wordt behandeld. Mogelijk neemt ook het toezicht op eigen werken toe. In 2021 maken we via een pilot inzichtelijk wat deze wijzigingen voor impact hebben. Daarbij werken meerdere afdelingen samen, zoals de districten, Grondzaken & Inrichting, Planadvies & Vergunningen en Handhaving. Met de inzichten uit deze pilot hebben we in deze begroting nog geen rekening gehouden.
- Water zuiveren wordt steeds meer een geïndustrialiseerd proces en de ingrepen aan kunstwerken in het watersysteem en keringen worden steeds complexer. Dit maakt dat de veiligheid van alle betrokken collega's en medewerkers van derden steeds belangrijker wordt. Daarom voeren we in 2022 het plan van aanpak *Veiligheidscultuur Aa en Maas* uit. Een integrale *Safety Board* borgt de voortgang van dit plan.

1.4.2 Input Programmabegroting 2022

Om de werkzaamheden binnen dit programma uit te kunnen voeren, is de volgende input nodig.

Investerings

Tabel 13: Investeringsprojecten 2022

Omschrijving investering	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel in netto-investering 2022
Totaal A-investeringen	512	512
Totaal B1-investeringen	1.175	1.175
Totaal C-investeringen	750	750
Eindtotaal	2.437	2.437

In bijlage 4 vindt u de specificatie van deze totalen.

In ons nieuwe ontwerp-WBP 2022-2027 is *Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer* een thema dat gaat over hoe wij onze doelen realiseren. Digitaal transformeren en innoveren maakt ook deel uit van investeringsprojecten als OMDISK. De overige investeringen voor dit programma hebben min of meer hetzelfde niveau als in de vorige periode.

Exploitatie

We hebben rekening gehouden met diverse mutaties die samenhangen met de activiteiten in dit hoofdstuk. Het gaat onder meer om toegenomen licentiekosten, de doorwerking van de bijgestelde begroting van Het Waterschapshuis, het budget voor inhuur voor de rekenkamercommissie en kosten die samenhangen met wet- en regelgeving, zoals de Wet open overheid. We hebben

daarnaast rekening gehouden met extra capaciteit voor preventie, waterkwaliteit, communicatie, en data en informatie.

2. De paragrafen

Onderstaand worden volgens artikel 4.11 van het Waterschapsbesluit, in afzonderlijke paragrafen, de gehanteerde uitgangspunten, de hoofdlijnen van het beleid voor 2022 en de financiële gevolgen nader toegelicht.

2.1 Ontwikkelingen sinds vorig boekjaar

Tijdens het schrijven van deze begroting hebben we, zoals ook bij de vorige begroting, nog te maken met ontwikkelingen rondom het coronavirus. De effecten van deze crisis, die vooral betrekking lijken te hebben op de belastingopbrengsten, zijn voor 2022 nog onduidelijk.

De begroting is opgesteld met als uitgangspunt continuïteit en voorzetting van de normale taakuitoefening en ambities. De Nederlandse economie herstelt zich vanaf de 2^e helft 2021 snel nu het aantal besmettingen afneemt en de vaccinatiegraat toeneemt. Voor 2022 wordt een groei verwacht van ruim 3% van de economie. Er is een realistische inschatting gemaakt van de inkomsten en uitgaven waarbij geen rekening is gehouden met de effecten van de coronacrisis.

Parallel met de voorbereidingen van deze begroting krijgt het nieuwe waterbeheerplan (WBP 2022-2027) vorm. In het traject van het WBP worden keuzes gemaakt die impact hebben op de kostenontwikkeling vanaf het begrotingsjaar 2022. Daar is in deze begroting, voor zo ver als mogelijk, op vooruit gelopen. De meerjarenraming is gebaseerd op eerdere besproken en besloten ambities.

De ontwikkelingen die we als waterschap vanaf 2022 op ons af zien komen, zijn onder andere:

- Het waterschap is van plan om eind 2022 het voorkeursalternatief voor het dijktraject Cuijk-Ravenstein vast te stellen inclusief de bijbehorende ontwerp-planMER.
In 2022 starten we met een voorverkenning van ons derde dijkversterkingsproject.
We hebben het voornemen om als derde traject Lith-Bokhoven op te pakken.
- De beoordeling van dijktraject 36-1 Boxmeer-Cuijk en 58-1 Groeningen leert ons dat de aansluiting van de primaire waterkering op de hoge gronden ten zuiden van Boxmeer fors onvoldoende is. De tracéstudie die hiervoor wordt uitgevoerd zal naar verwachting in 2022 worden afgerond.
- Graverij door bevers en dassen vormt een steeds grotere bedreiging voor de waterveiligheid. Voor alle waterkeringen worden door de Zoogdiervereniging tot en met 2022 inventarisaties uitgevoerd en preventieve maatregelen voorgesteld. Parallel hieraan worden er al maatregelen getroffen waar nodig. Van Cuijk tot Ravenstein worden dassenburchten die bij hoog water voor een instabiele dijk kunnen zorgen in 2021 en 2022 (deels) ontmanteld. Op de meest risicovolle locaties is dit versneld uitgevoerd tijdens het hoogwater van juli 2021.
- In 2022 ontwikkelen we, samen met de provincie Noord-Brabant en waterschap Brabantse Delta, een nieuw modelinstrumentarium en actuele overstromingsscenario's voor doorbraken in de primaire waterkering. Doorrekenen van de diverse scenario's loopt door tot in 2023.
- In 2022 gaat het tweede Uitvoeringsprogramma (2022-2027) van het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) in uitvoering. Aa en Maas investeert in verschillende maatregelen (zoals GGOR, Beekherstel, digitale transformatie) om de zoetwatervoorziening te verbeteren in samenhang met het beleid ten aanzien van droogte en grondwater.
- We zijn in 2022 tegelijkertijd op vijf van de zeven zuiveringen bezig met het verbeteren van de effluentkwaliteit en zitten we vol in het ontwerpproces voor de aanvullende zuiveringsstap op de rwzi Dinther. Daarnaast starten we in 2022 naar verwachting de planvorming voor een dergelijke stap op de rwzi Aarle-Rixtel.
- 2022 is ook het jaar dat de omgevingswet naar verwachting in werking treedt. Dit betekent onder andere dat we geen bindend advies meer kunnen geven bij gemeentelijke aanvragen voor indirecte lozingen van bedrijven.

- Reductie lachgas emissie op de rwzi Land van Cuijk op basis van optimalisatie met sensoren om de klimaatafdruk van de zuivering te verkleinen.
- Schoon water, water vasthouden waar het kan, keren en afvoeren als het moet, dat doen we elke dag slimmer met data en technologie. De koers die we hebben gezet in onze digitale transformatie bedden we per 2022 samenhangend en stevig, op één plek binnen het waterschap.
- Droogte en klimaatadaptatie: de droogteproblematiek maakt effluenten van rwzi's een aantrekkelijke alternatieve zoetwaterbron. Voor de rwzi's Oijen en Asten vinden samen met Brabant Water verkenningen plaats die in 2022 tot extra investeringen kunnen leiden.
- Circulair en grondstoffen: voor slib gaan we in 2022 aan de slag met enkele nieuwe technologieën en blijven we, uitgaande van goede resultaten uit de lopende pilot, inzetten op superkritisch vergassen.

2.2 Uitgangspunten en normen

Algemeen beleidsuitgangspunten

In deze paragraaf wordt ingegaan op de uitgangspunten en de normen die zijn gehanteerd bij de berekende cijfers in deze programmabegroting. Er wordt voortgeborduurd op de Programmabegroting 2021 aangevuld met de effecten uit de Voorjaarsnota 2021 en het Bestuursakkoord 2019-2023 en ook is zoveel mogelijk rekening gehouden met de uitgangspunten van het nieuwe Waterbeheerplan 2022-2027 voor het jaar 2022.

De uitgangspunten en normen zijn gebaseerd op het Bestuursakkoord 2019-2023, het Waterbeheerplan 2022-2027 en de Nota financieel beleid 2022. In het Bestuursakkoord 2019-2023 is bepaald dat de totale netto lasten voor het watersysteem van het waterschap in de periode 2019-2023 worden gebaseerd op de ontwikkeling van de netto-lasten op de inflatie en de ontwikkeling van het aantal eenheden ingezetenen. Voor de begroting wordt de juniraming van het Centraal Planbureau gehanteerd. Dit cijfer wordt gecorrigeerd naar de werkelijke inflatie uit de jaarrekening van het voorafgaande jaar. Daarnaast mogen de ontwikkelingen van de kapitaallasten HWBP (Hoogwaterbeschermingsprogramma) uitgezonderd worden door middel van een correctie op de huidige kapitaallasten.

Voor het waterzuiveringsbeheer mogen gedurende deze bestuursperiode de tarieven jaarlijks met 2% stijgen, inclusief inflatie. Lasten worden zo min mogelijk doorgeschoven naar de toekomst en werkzaamheden die jaarlijks terugkomen, zijn zoveel mogelijk in de exploitatie opgenomen. Er wordt sterk gestuurd op vermindering van de schuldenomvang van het waterschap en verkleining van potentiële renterisico's op de middellange termijn.

Voor de Meerjarenraming 2022-2032 zijn de uitgangspunten van het WBP 2022-2027 gehanteerd. Ook is rekening gehouden met de effecten van het koersdocument Weer, een uitdaging en de beleidsnota Klimaatbestendigheid. Voor de jaren na 2022 is voortgeborduurd op de bepaalde interne en rekentechnische maatregelen.

De watersysteemheffing is gebaseerd op de kosten voor watersysteembeheer. Genoemde kosten zijn toegedeeld volgens de kostentoedelingsverordening. Deze verordening is een uitvloeisel van de Waterschapswet (artikel 119, lid 5) en is in 2020 herzien.

Naast het Bestuursakkoord 2019-2023 zijn in de Nota financieel beleid 2022 de volgende criteria vastgelegd:

- Bewerkstelligen van een gelijkmatige en maatschappelijk verantwoorde kostenontwikkeling;
- Bewerkstelligen van een gelijkmatig en maatschappelijk verantwoord heffingenverloop;

- Bewerkstelligen van een kostendekkend tarief (gelijkschakeling van de opbrengsten uit de belastingheffing en de netto-kosten);
- Om in een planperiode van vijf jaar de categoriereserves tot nagenoeg nul te reduceren, waarbij wordt toegestaan dat reserves in enig jaar een negatief saldo kunnen hebben, mits deze voor het betreffende jaar opgevangen worden binnen de totale reservepositie van de betreffende taak;
- Verantwoorde aanwending van de egalisereserves met inachtneming van de minimaal benodigde omvang van de egalisereserves (8% watersysteembeheer en 7% waterzuivering);
- De voorwaarden van het voorbereidingskrediet zijn verruimd. De doorlooptijd is verruimd naar 24 maanden en het krediet mag maximaal € 100.000 bedragen;
- De loonkosten van medewerkers mogen geactiveerd worden vanaf de ontwerpfase;
- Toerekenen van rente aan de reserves komt ten gunste van de exploitatie.

Interne en rekentechnische maatregelen

Rekening houdend met de hierboven beschreven uitgangspunten en normen zijn de volgende interne en rekentechnische maatregelen doorgevoerd.

Investeringsvolume

De volumes vanuit het WBP 2022-2027 dienen als basis voor het doorgerekende netto investeringsvolume, waarbij ook rekening is gehouden met de uitgangspunten vanuit het Bestuursakkoord 2019-2023. Dit houdt in dat de verwachte investeringen voor uitvoering van de afvalwaterstrategie volledig hierin zijn opgenomen.

Bovenstaande leidt voor het meerjarig-kader tot de volgende netto volumes:

(bedragen * € 1.000)

		WBP-periode									
2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	
51.900	52.590	52.515	54.375	52.425	53.498	53.498	53.498	53.498	53.498	53.498	

Autonome ontwikkelingen

Bij de berekening van de kosten voor de meerjarenraming 2022-2032 is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

Algemeen:

- De bestemming van het saldo van de Jaarrekening 2020 is verwerkt;
- Het verwachte begrotingsresultaat van de Programmabegroting 2021 is doorgerekend;
- Ten opzichte van de criteria in de Nota financieel beleid 2022 inzake het bewerkstelligen van kostendekkende tarieven wordt in 2022 bij watersysteembeheer (98,7%) afgeweken van dit beleid. Dekking voor het verschil vindt plaats middels onttrekking uit de egalisereserve en de categoriereserves watersysteembeheer.

Per kostensoort:

- Kapitaallasten
  - De kapitaallasten zijn bepaald volgens het investeringsvolume dat bij de interne rekentechnische beheersmaatregelen is bepaald;
  - Gerekend is met een rente-omslagpercentage van 1,73% voor 2022 (1,3% meerjarig). Bij de bepaling van dit percentage is rekening gehouden met de in 2022 af te sluiten geldlening van € 55 miljoen;
  - Het rentepercentage kredietaanvragen investeringen 2022: 1,75%;
  - Het percentage bespaarde rente is marktconform (bron: Nederlandse Waterschapsbank N.V.) en wordt toegepast bij rentetoerekening aan reserves en voorzieningen en bepaling van de rentebesparing eigen financieringsmiddelen. Voor de programmabegroting is voor deze rentetoerekening uitgegaan van een rentepercentage van 0,1%;

Bij het opstellen programmabegroting wordt voor het bepalen van de kapitaallasten in meerjarig kader gerekend met een verwachte gemiddelde looptijd per taak. Voor de watersysteemtaak wordt hierbij uitgegaan van een geleidelijke daling vanaf 2022 van 40 jaar naar gemiddeld structureel 25 jaar vanaf 2027. Bij de Waterzuiveringstaak wordt structureel de gemiddelde afschrijvingstermijnen gehanteerd van 15 jaar voor het mechanische deel en 30 jaar voor het bouwkundige deel. Voor de overige algemene investeringen wordt tot 2026 gerekend met een termijn van 7 jaar en vanaf 2027 met een termijn van 5 jaar.

- Personeelslasten
  - De rekeneenheid voor de basisformatie voor de gehele organisatie is gesteld op een formatie van 495,23 fte. Dit is inclusief 17,26 fte's HWBP die voor 90% subsidiabel zijn en 33,46 fte's waarvan de uren geactiveerd worden op andere investeringsprojecten;
  - Te realiseren opbrengsten van uitgeleend personeel zijn als opbrengst verantwoord en vormen samen het geheel van de personeelslasten;
  - De ureninzet van de organisatie voor uitvoering van de HWBP-projecten worden volledig geactiveerd;
  - De cao-afspraken gelden tot en met het jaar 2021. Voor 2022 is rekening gehouden met een stijging van 1,5%. Voor het meerjarig kader is eveneens rekening gehouden met een stijging van 1,5% van de loonkosten;
- Goederen en diensten en bijdrage aan derden
  - Voor 2022 is gerekend met een inflatiepercentage van 1,5%;
  - Noodzakelijke verhogingen of (OOO) posten zijn, mits voldoende onderbouwd, opgenomen;
  - In het meerjarig kader is gerekend met een inflatiepercentage van 1,5%;
  - De effecten uit de Voorjaarsnota 2021 en Bestuursakkoord 2019-2023 zijn volledig doorgerekend;
- Opbrengsten personeelsbaten/goederen en diensten en bijdrage van derden
  - Ten opzichte van 2021 zijn de cijfers geactualiseerd, waarbij ook rekening is gehouden met de effecten uit de Voorjaarsnota 2021.

2.3 Incidentele lasten en baten

Deze paragraaf bevat een overzicht van de incidentele lasten en baten, verdeeld naar kostendrager, die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd.

Tabel 14: Incidentele lasten

Kostendrager	Incidentele last
Ondersteuning	50.000
Watersysteembeheer	1.849.500
Waterzuiveringsbeheer	1.330.375
Totaal	3.229.875

De incidentele lasten voor de ondersteuning bestaan met name uit het (uitgestelde) vierjaarlijks preventief medisch onderzoek.

Noemenswaardige posten binnen de taak watersysteembeheer betreffen bijvoorbeeld de evaluatie van het natuurgebied Moerputten Vlijmens Ven, (GGA) Vitale Peel, de beschoeiing van de Astense Aa, het aanleggen van vier kantelstuwen Peelse Loop, het actualiseren van de overstromingsscenario's en de IRM-pilot HoWaBo.

Bij waterzuiveringsbeheer vormen de (deels uitgestelde) overdracht van de rioolgemalen aan de gemeente Oss en het amoveren van de slibgisting in Asten de grootste kostenposten.

Tabel 4: Incidentele baten

Kostendrager	Incidentele baat
Ondersteuning	-
Watersysteembeheer	751.500
Waterzuiveringsbeheer	-
Totaal	751.500

De incidentele baten betreffen met name de bijdragen van derden in activiteiten en in loonkosten die door het waterschap worden getrokken, bijvoorbeeld voor de evaluatie van Moerputten Vlijmens Ven en voor de IRM-pilot HoWaBo.

2.4 Kostentoe rekening

De kostentoe rekening is het systeem waarmee de kosten van kostensoorten, kostenplaatsen en producten op basis van bedrijfseconomische criteria worden doorberekend aan (andere) kostenplaatsen en waarmee de kosten van primaire beheerproducten, beleidsproducten, beleidsvelden en uiteindelijk de waterschapstaken worden bepaald. Het streven is efficiency en een kostenbewuste grondhouding.

Primair uitgangspunt is het voorzichtigheidsprincipe; het betreft de waardering van de activa en passiva. Secundaire uitgangspunten zijn het realisatieprincipe en het matchingprincipe. Het eerste gaat ervan uit dat de lasten in de programmabegroting worden opgenomen mits ze voorzienbaar zijn en baten wanneer ze realiseerbaar worden geacht. Het tweede uitgangspunt houdt in dat lasten worden begroot in dezelfde periode als de baten waarvoor deze lasten zijn gemaakt.

Kostentoe rekening vindt als volgt plaats naar:

- programma: programmabegroting;
- kostendrager: de hoofdtaken van het waterschap;
- kosten- en opbrengstsoorten.

Programmabegroting

De programmabegroting bestaat uit drie bestuurlijke programma's: Waterveiligheid, Klimaatbestendig en gezond watersysteem en Schoon water.

De kosten van de beleids- en beheerproducten (BBP) worden over deze programma's verdeeld volgens de systematiek uit de Nota financieel beleid 2022. Per programma zijn de totale netto kosten weergegeven (paragrafen Input Programmabegroting 2022).

Kostendragers

Hierbij worden de kosten zoveel mogelijk toegerekend naar de kostendragers, ofwel de twee taken van het waterschap (watersysteembeheer en waterzuiveringsbeheer). Voor die kosten van bepaalde BBP-producten en ondersteunende producten, waarbij dat niet mogelijk is, wordt de verdelingssystematiek gebruikt die is vastgelegd in de Nota financieel beleid 2022. Deze methode is vooral van belang voor bepaling van de belastingtarieven. De BBP-producten worden verdeeld op basis van, via ervaringscijfers bepaalde, verdeelsleutels. De ondersteunende producten zijn verdeeld volgens onderstaande staat.

Tabel 15: Verdeling ondersteunende producten

Ondersteunende producten	Doorverdeling op basis van				
	totaal directe uren per product per taak	totaal directe kosten per product per taak	per m ² naar afdelingen	kosten per werkplek naar afdelingen	per licentie naar afdelingen
Centraal management	x				
Management- en bestuursrapportages		x			
Organisatiebeleid en -beheer	x				
Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning	x				
Interne voorlichting	x				
Concern control en financieel beleid		x			
Meerjarenraming en begroting		x			
Comptabiliteit		x			
Informatiebeleid en automatisering				x	
Centraal (geo)grafische informatie					x
Personeelsbeleid en -beheer	x				
Huisvesting			x		
Interne faciliteiten	x				
Kwaliteitszorg, arbo en milieu	x				
Bemonstering en analyse	x				

Kosten- en opbrengstsoorten

Toerekening naar kosten- en opbrengstsoorten vindt plaats op basis van de richtlijnen uit de zogenoemde Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (RBVW). Deze indeling maakt het mogelijk aan bedrijfsvergelijking te doen. Daarnaast worden de gegevens gebruikt voor de Europese rapportageverplichtingen die voortvloeien uit de deelname aan de Economische en Monetaire Unie (EMU).

2.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Overige bestemmingsreserves

Overige bestemmingsreserves zijn bedoeld voor een incident dat zeker zal plaatsvinden, maar waarvan nog niet duidelijk is wanneer en met welke financiële consequenties.

Tabel 16: Bestemmingsreserves (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente, die niet is toegevoegd
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Interne	Interne	Rente	Mutaties		Rente
Bestemmingsreserves							
Natschadeloket peilopzet Maas	1.427	1		1		1.427	1
Bestemmingsreserve PBB	662	1		1	662		1
IBP 2016-2021	339					339	
Instandhouding rwzi Oijen	847	1		1	95	752	1
Extra afschrijving renovatie rwzi Oijen	1.400	1		1	882	518	1
Bestemmingsreserve Waterveiligheid	1.881	2		2		1.881	2
Totaal bestemmingsreserves	6.556	7		7	1.639	4.917	7

De mutaties op de bestemmingsreserves bestaan uit onttrekkingen uit de bestemmingsreserves voor instandhouding en extra afschrijving renovatie rwzi Oijen en persoonsgebonden budget (PBB). De onttrekkingen van de overige bestemmingsreserves worden via de jaarverslaglegging op basis van realisatie doorgevoerd.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn afgezonderde vermogensbestanddelen bestemd voor:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs is in te schatten;
- Op de balansdatum bestaande risico's met betrekking tot te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijk is in te schatten;

- Kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening dient tot gelijkmatige verdeling van kosten over een aantal begrotingsjaren;
- Arbeidsgerelateerde verplichtingen voor ambtenaren en bestuurders.

Tabel 17: Voorzieningen (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente, die niet is toegevoegd	Ten bate van nummer
		Vermeerderingen		Verminderingen				
		Interne		Interne				
		Rente	Mutaties	Rente	Mutaties			
Voorzieningen								
Vz arbeidsgerelateerde vpl wachtgeld	12					12		
Vz arbeidsgerelateerde vpl pensioenen	321					321		
Totaal voorzieningen	333					333		

2.6 Waterschapsbelastingen

De waterschapsbelasting kent verschillende soorten heffingen:

- Watersysteemheffing:
  - Ingezetenen;
  - Gebouwd;
  - Agrarisch en overig ongebouwd;
  - Natuurterreinen;
  - Verontreinigingsheffing voor directe lozingen op het oppervlaktewater;
- Zuiveringsheffing voor indirecte lozingen.

Kostentoedelingsverordening

De watersysteemheffing is gebaseerd op de kosten voor watersysteembeheer. Genoemde kosten zijn toegedeeld volgens de kostentoedelingsverordening. Deze verordening is een uitvloeisel van de Waterschapswet (artikel 119, lid 5) en is in 2020 herzien.

Kwijtscheldingsbeleid

Op grond van artikel 144 van de Waterschapswet bedraagt de kwijtscheldingsnorm 100%. Deze 100%-norm betreft een norminkomen. Bij een inkomen dat gelijk of lager is dan 100% van het norminkomen wordt volledige kwijtschelding toegepast. Hierbij wordt aangesloten bij de gemeentelijke toetsing. Kwijtschelding wordt alleen verleend voor watersysteemheffing ingezetenen en zuiveringsheffing particulieren.

Mate van kostendekkendheid

Hierbij wordt ingegaan op de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de bestemmingsreserves voor tariefegalisatie. De bestemmingsreserves voor tariefegalisatie (egaliseringsreserve watersysteembeheer en waterzuiveringsbeheer) dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven en worden niet specifiek besteed. De minimumomvang van de egaliseringsreserve is vastgesteld op 8% van de netto kosten watersysteembeheer en 7% van de netto-kosten waterzuiveringsbeheer. De categoriereserve wordt gebruikt om de jaarlijkse hoeveelheidsverschillen binnen de categorieën te verrekenen.

Om te komen tot volledige kostendekkendheid worden in onderstaande staat de mutaties binnen de betreffende categoriereserves en bestemmingsreserve voor tariefegalisatie watersysteem en waterzuiveringsbeheer gepresenteerd.

Tabel 18: Tariefegalisatiereserves

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente, die niet is toegevoegd Bedrag
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Interne		Interne			
		Rente	Mutaties	Rente	Mutaties		
Reserves Watersysteembeheer							
Categoriereserve ingezetenen	1.094	1			297	799	
Categoriereserve gebouwd	7.737	8	911			8.655	
Categoriereserve ongebouwd	30				31		
Categoriereserve natuurterreinen	6				1	4	
Weerstandsvermogen watersysteembeheer	1.600	2		2		1.600	2
Egalisatiereserve watersysteembeheer	7.608	8		8	1.020	6.588	8
Totaal tariefegalisatiereserve watersysteembeheer	18.076	18	911	9	1.349	17.646	9
Reserves Zuiveringsbeheer							
Weerstandsvermogen zuiveringsbeheer	1.750	2		2		1.750	2
Egalisatiereserve zuiveringsbeheer	26.592	28	1.810	28		28.402	28
Totaal tariefegalisatiereserve waterzuiveringsbeheer	28.342	29	1.810	29		30.152	29

Invorderingsopbrengsten

De invorderingsopbrengsten worden verantwoord als belastingopbrengsten naar de verschillende categorieën.

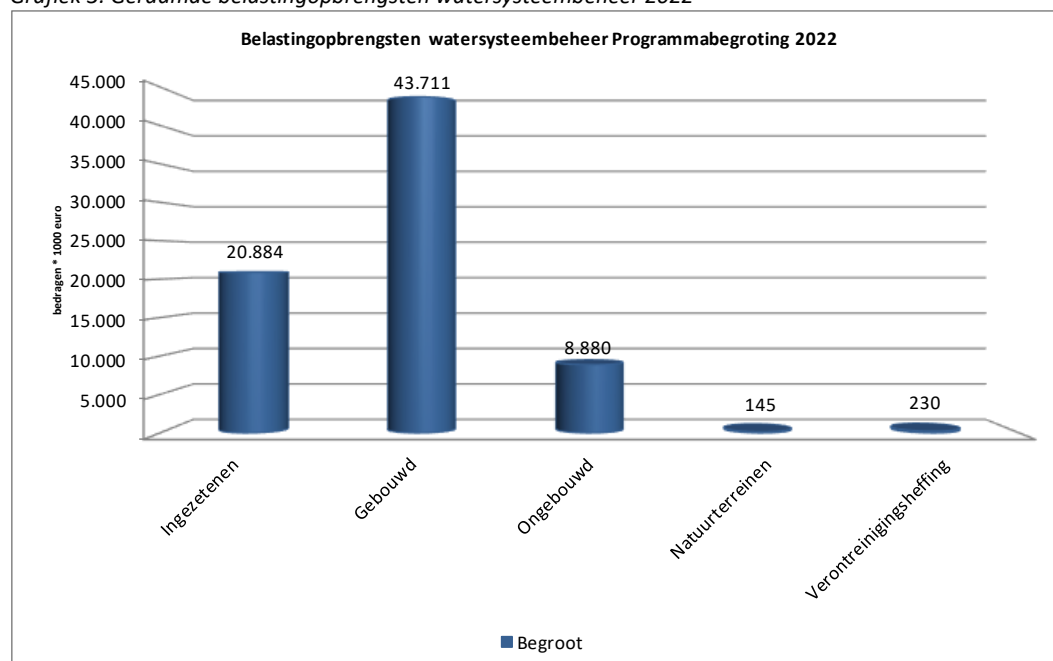
Geraamde opbrengsten

De raming van de opbrengsten per taak wordt voor een deel bepaald door de eenheden. Het aantal eenheden wordt aangeleverd door de BSOB. Daarnaast is per heffingssoort rekening gehouden met eventueel kwijtschelding en invorderingsopbrengsten. In onderstaande overzichten worden de geraamde opbrengsten per taak, uitgesplitst naar heffingssoort, in beeld gebracht.

Tabel 19: Geraamde belastingopbrengsten watersysteembeheer 2022

Bedrag * € 1.000	Bruto belastingopbrengst	Kwijtschelding	Invorderingsopbrengst	Totaal belastingopbrengst
Ingezetenen	21.543	-837	179	20.884
Gebouwd	43.612		98	43.711
Ongebouwd	8.869		12	8.880
Natuurterreinen	145			145
Verontreinigingsheffing	230			230
Totaal	74.398	-837	288	73.849

Grafiek 3: Geraamde belastingopbrengsten watersysteembeheer 2022

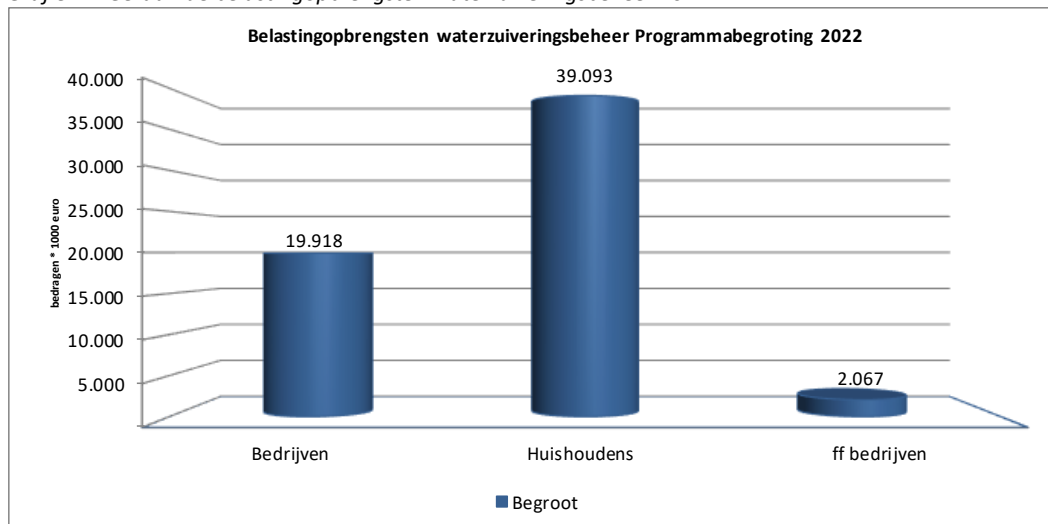

Tabel 20: Geraamde belastingopbrengsten waterzuiveringsbeheer 2022

Bedrag * € 1.000	Bruto belastingopbrengst	Kwijtschelding	Invorderingsopbrengst	Totaal belastingopbrengst
Bedrijven	19.865		54	19.918
Huishoudens	39.989	-1.199	302	39.093
Ff bedrijven	2.040		27	2.067
Totaal	61.894	-1.199	382	61.077

Grafiek 4: Geraamde belastingopbrengsten waterzuiveringsbeheer 2022

Tariefontwikkeling

De tariefontwikkeling is afhankelijk van drie factoren:

- De kostenontwikkeling is gebaseerd op:
  - uitgangspunten van de Voorjaarsnota 2021;
  - extra benodigde budgetten niet voorzien in de Voorjaarsnota 2021;
  - de substantiële neerwaartse bijstelling van de kapitaallasten.
- De ontwikkeling van de heffingseenheden: Voor de ontwikkeling van de eenheden zijn de prognoses aangehouden zoals aangeleverd door de BSOB.
- De relatie met de reservepositie: Waarbij het saldo van de egalisatiereserve watersysteembeheer niet lager mag zijn dan de minimumnorm van 8% van de netto kosten watersysteembeheer. Voor de egalisatiereserve waterzuiveringsbeheer geldt een norm van 7% van de netto kosten waterzuiveringsbeheer.

Rekening houdend met bovengenoemde financiële uitgangspunten wordt in onderstaand overzicht de tariefontwikkeling in relatie tot de kostenontwikkeling voor het begrotingsjaar 2022 gepresenteerd:

Tabel 21: Kostenontwikkeling per taak

KOSTEN	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Gemiddeld
Watersysteembeheer													
Kosten absoluut (x € 1000)	71.737	74.287	76.393	78.416	80.292	82.437	84.224	86.544	87.959	90.518	92.649	95.265	
Kostenstijging (in %) cum. t.o.v. 2021		3,6%	6,5%	9,3%	11,9%	14,9%	17,4%	20,6%	22,6%	26,2%	29,2%	32,8%	3,0%
Waterzuiveringsbeheer													
Kosten absoluut (x € 1000)	56.981	59.267	60.751	63.180	65.644	68.537	70.003	73.002	77.533	80.602	81.229	85.400	
Kostenstijging (in %) cum. t.o.v. 2021		4,0%	6,6%	10,9%	15,2%	20,3%	22,9%	28,1%	36,1%	41,5%	42,6%	49,9%	4,5%
Totaal													
Kosten absoluut (x € 1000)	128.717	133.555	137.144	141.597	145.935	150.974	154.228	159.546	165.492	171.120	173.878	180.666	
Kostenstijging (x € 1000) t.o.v. jaar -1		4.837	3.589	4.453	4.339	5.039	3.253	5.319	5.946	5.628	2.758	6.788	
Kosten stijging (in %) t.o.v. jaar -1		3,8%	2,7%	3,2%	3,1%	3,5%	2,2%	3,4%	3,7%	3,4%	1,6%	3,9%	
Cum. kostenstijging (x € 1000) t.o.v. jaar -1		4.837	8.427	12.879	17.218	22.257	25.510	30.829	36.775	42.403	45.161	51.948	
Cum. kostenstijging (in %) cum. t.o.v. 2021		3,8%	6,5%	10,0%	13,4%	17,3%	19,8%	24,0%	28,6%	32,9%	35,1%	40,4%	3,7%

Concluderend wordt gesteld dat in de planperiode 2022-2032 de gemiddelde kostenstijging uitkomt op een percentage van 3,7%.

Tabel 22: Tariefontwikkeling per categorie

TARIEVEN	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Gemiddeld
Watersysteembeheer													
Tariefsstijging ingezetenen		3,8%	2,8%	3,3%	2,7%	2,1%	1,7%	2,1%	1,3%	2,1%	2,0%	2,2%	2,4%
Tariefsstijging gebouwd		-3,8%	-4,6%	-3,5%	-3,5%	-2,9%	-1,7%	1,3%	-2,9%	-2,5%	-2,4%	-2,2%	-2,6%
Tariefsstijging per herleide ha. in %		4,3%	4,3%	3,6%	2,7%	2,8%	2,5%	2,7%	2,1%	2,9%	2,8%	3,0%	3,1%
Tariefsstijging natuurterrein		4,0%	3,7%	3,5%	2,8%	2,9%	2,5%	2,6%	2,1%	2,6%	2,5%	2,9%	2,9%
Waterzuiveringsbeheer													
Tariefsstijging per v.e. in %		2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	1,0%	1,0%	2,0%	1,8%
Totaal													
Totaal belastingopbrengst	129.302	134.927	137.767	141.194	144.518	148.019	152.225	158.091	161.693	165.137	168.663	173.183	
Gemiddelde opbrengststijging		4,3%	2,1%	2,5%	2,4%	2,4%	2,8%	3,9%	2,3%	2,1%	2,1%	2,7%	2,7%

De gemiddelde opbrengststijging voor 2022 van 4,3%, voor de gehele planperiode (2022-2032) 2,7%, is noodzakelijk voor:

- Het saldo van de reserves op de gewenste minimumniveaus te houden conform de Nota financieel beleid 2022. Vanaf 2030 worden lagere zuiveringstarieven gehanteerd om aan de minimumeis te voldoen;
- Het doorvoeren van de financiële effecten van de Voorjaarsnota 2021 en verder doorvoeren van het Bestuursakkoord 2019-2023;
- Het kunnen opvangen van de extra kosten voor 2022 waarvan de volledige effecten nog niet bepaald of voorzien konden worden in de Voorjaarsnota 2021.

Lastendruk

De lastendruk voor de burger is omgerekend naar de volgende belastingprofielen:

Tabel 23: Overzicht belastingprofielen

Kenmerken profiel	Lastendruk		
	Belastingdruk 2021	Belastingdruk 2022	Toename in %
Meerpersoonshuishouden: 2021 3 VE, 2022 3 VE, 2021 WOZ € 250.000, 2022 WOZ € 250.000	€ 300,17	€ 302,15	0,7%
Eenpersoonshuishouden: 2021 1 VE, 2022 1 VE, 2021 WOZ € 250.000, 2022 WOZ € 250.000	€ 200,09	€ 200,15	0,0%
Agrarische onderneming: 2021 3 VE, 2022 3 VE 2021 WOZ opstallen € 500.000, 2022 WOZ opstallen € 500.000 2021 Ongebouwd ha. 50, 2022 Ongebouwd ha. 50	€ 4.583,72	€ 4.764,39	3,9%
Natuurterreinbeheerder: 2021 Ongebouwd ha. 1000, 2022 Ongebouwd ha. 1000	€ 5.500,00	€ 5.720,00	4,0%
Groothandel: 2021 7 VE(à 150 gr O2), 2022 7 VE(à 150 gr O2), 2021 WOZ opstallen € 2.600.000, 2022 WOZ opstallen € 2.600.000	€ 1.255,52	€ 1.227,83	-2,2%
Middelgroot metaalbedrijf: 2021 300 VE(à 150 gr O2), 2022 300 VE(à 150 gr O2), 2021 WOZ opstallen € 13.000.000, 2022 WOZ opstallen € 13.000.000	€ 19.538,22	€ 19.654,16	0,6%

In het overzicht van de belastingprofielen wordt uitgegaan van gelijkblijvende waarde. De waardeontwikkeling van bezittingen van de profielen kan anders zijn.

Tabel 24: Overzicht belastingprofielen

Belastingcategorie	Tarief 2021	Tarief 2022	Toename in %
Watersysteemheffing			
Ingezetenen	€ 63,01	€ 65,42	3,8%
Gebouwd % van WOZ-waarde	0,03482%	0,03349%	-3,8%
Ongebouwd	€ 83,93	€ 87,57	4,3%
Natuurterreinen	€ 5,50	€ 5,72	4,0%
Waterzuiveringsheffing			
Per Vervuilingseenheid	€ 50,04	€ 51,00	2,0%

Het uitvoeren van de ambities van de Voorjaarsnota 2021 en het Bestuursakkoord 2019-2023, aangevuld met de niet voorziene extra noodzakelijke kosten en opbrengsten, rekening houdend met de financiële beleidsuitgangspunten, veroorzaken de noodzakelijke tarief effecten (dalingen- en stijgingen van de tarieven) in 2022.

2.7 Weerstandvermogen

Met *weerstandvermogen* bedoelen we het vermogen van het waterschap om financiële tegenvallers op te kunnen vangen, zodat we onze taken kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de algemene reserve en de financiële risico's.

Algemene reserve

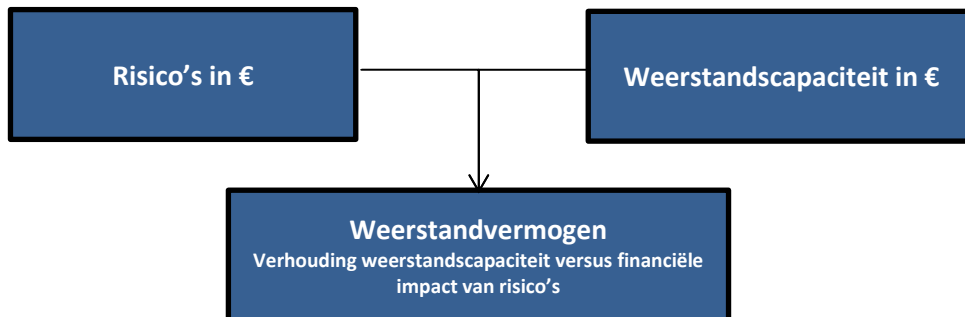
De algemene of weerstandsreserve is bedoeld om risico's bij calamiteiten op te vangen. Binnen het waterschap is per taak een norm bepaald voor de hoogte van de algemene reserve:

- Watersysteembeheer € 1.600.000
- Waterzuiveringsbeheer € 1.750.000

Voor de hoogte van het weerstandsvermogen is in de RBVW geen norm gesteld. Bovengenoemde bedragen hebben we bepaald volgens de vastgestelde Nota financieel beleid en we beoordelen deze jaarlijks opnieuw.

Weerstandvermogen

Om het weerstandsvermogen te bepalen, herijken we de risico-inventarisatie periodiek. Daarbij vertalen we de risico's naar financiële omvang op basis van kans en financiële impact. We vergelijken de weerstandscapaciteit met de financiële omvang van de geïnventariseerde risico's:

Uitgaande van de kans dat de risico's zich voordoen, hebben we drie scenario's doorgerekend: optimistisch, gematigd en pessimistisch. Afhankelijk van het gekozen scenario, is de totale financiële impact van de risico's na het nemen van preventieve, repressieve en correctieve maatregelen als volgt:

Financiële impact van de risico's

Scenario	Financiële omvang van alle risico's
Optimistisch	€ 1.333.000
Gematigd	€ 2.303.000
Pessimistisch	€ 3.273.000

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van waterschap Aa en Maas bestaat in 2022 uit de volgende componenten:

- Een reserve van € 3.350.000 als specifiek aangemerkte weerstandsreserve;
- Overige algemene reserves;
- Het vermogen om extra inkomsten te genereren door de belastingen te verhogen;
- Het vermogen om uitgaven te verminderen via bezuinigingen en/of temporiseren (creëren van extra begrotingsruimte).

Dit levert het volgende beeld op, waarbij we de weerstandscapaciteit voor het gemak hebben beperkt tot de specifiek gehanteerde weerstandsreserves. De weerstandscapaciteit is afgezet tegen de geldwaarde van de risico's. Het weerstandsvermogen is voldoende als het hoger is dan 1.

Scenario	Financiële weerstandsvermogen
Optimistisch	2,51
Gematigd	1,45
Pessimistisch	1,02

Conclusie

Voor 2022 hebben we de risico's verder in beeld gebracht, maar dat heeft niet geleid tot een aanpassing van de reserves. De specifieke weerstandsreserve van € 3.350.000 is zelfs in het pessimistische scenario toereikend. Het financiële weerstandsvermogen is in werkelijkheid echter groter. Dit komt doordat we in de berekening nog geen rekening hebben gehouden met de overige algemene reserves, het vermogen om extra inkomsten te genereren én het vermogen om uitgaven te verminderen.

Risico's

De risicoparagraaf toont de risico's waarvoor we geen maatregelen hebben getroffen en de risico's die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het waterschap. De risico-inschatting is gebaseerd op subjectieve aannames, waarbij het inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. Aangezien deze onzekerheden niet vooraf te kwantificeren zijn, kunnen we hier geen voorziening voor vormen.

Van onderstaande risico's is waar mogelijk een indicatieve schatting gegeven van de hoogte van het risicobedrag. De risico's zijn als volgt verdeeld:

- Nieuw ontstane risico's;
- Doorlopend uit voorgaande jaren (geactualiseerd);
- Doorlopend uit voorgaande jaren (ongewijzigd).

Nieuw ontstane risico's

Graverij door dieren

Met de sterke toename van het aantal bevers en dassen neemt ook de bedreiging toe voor de waterveiligheid (bijvoorbeeld door graverij) en het watersysteem (bijvoorbeeld door het bouwen van dammen). Daarmee nemen ook de kosten toe voor preventie en herstel (keringen) en voor beheer en onderhoud (watersysteem). Naar verwachting zijn deze kosten structureel. Toch kunnen deze jaarlijks sterk variëren. De geschatte kosten op jaarbasis bedragen tussen de € 200.000 en € 300.000.

Stijging projectkosten door prijsstijgingen van grondstoffen

Door covid-19, extreem winterweer in Amerika, capaciteitsproblemen bij het zeetransport en de hoge prijs van ruwe olie is er een tekort aan grondstoffen. Daardoor is de productie en levering van bepaalde producten vertraagd en soms tijdelijk tot stilstand gekomen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om kunststoffen, metalen en hout. Hierdoor kunnen aannemers de prijzen niet meer garanderen en gaan ze over op dagprijzen voor hun materialen. Het effect is dat de kosten voor ons stijgen (voor kunststoffen bijvoorbeeld met 80%). Omdat het hier om overmacht gaat, mogen aannemers dit in veel gevallen ook doen. Zelfs wanneer er al een aanbidding ligt en een project al is aanbesteed. Hierdoor lopen ook de levertijden op.

De stijging van de kosten kan per project sterk verschillen en is moeilijk te voorspellen, maar kan oplopen tot 10% van de totale projectbegroting. Voor bestaande kredieten is een post onvoorzien opgenomen. Materialen en leveranties vormen ook maar een deel van de totale kosten van het project en het krediet. Wanneer de uitvoering door prijsstijgingen niet past binnen het bestaande krediet, dan wordt het algemeen bestuur hier zo snel mogelijk over geïnformeerd. Het is onduidelijk bij welke projecten dit zich voordoet.

Temporiseren om minder financieel risico te lopen zou betekenen dat de doelstellingen vanuit de begroting en het WBP direct in het gedrang komen. Wij hebben juist de voorbereidingen en projecten geïntensiveerd om aan de ambities en doelstellingen van het algemeen bestuur en afspraken met derden (zoals het HWBP) te kunnen voldoen. Temporiseren leidt hierbij ook tot verliezen in efficiëntie. Het kan leiden tot beperkingen van de kapitalisering van de personele inzet en daarmee tot een toename van de exploitatiekosten. Het heeft ook effecten op andere contracten, zoals ingenieursdiensten. Daarom raden we af om nu te temporiseren en stellen we voor om de situatie goed te monitoren. We investeren continu in onze assets en realiseren projecten in hoogconjunctuur én laagconjunctuur. Met de doorlooptijd van de meeste projecten is hier niet direct op in te spelen en met spreiding ervaren wij voordelen en soms ook nadelen.

Energieopbrengst zonneweides

Nu steeds meer zonneweides operationeel zijn, groeit ook de invloed van het weer (uren zon) op de productie van de energie die we zelf opwekken. Door de variatie in het aantal zonuren kan de energieopbrengst van de zonneweides mee- of tegenvallen. Daarmee hangt ook de hoeveelheid energie samen die we moeten inkopen. We hebben de energieopbrengst van de zonneweides conservatief begroot. Desondanks kunnen de energiekosten daar in enig jaar positief of negatief van afwijken. Naar verwachting middelt dit zich uit over de jaren.

Risico's doorlopend uit voorgaande jaren (geactualiseerd)

Risico's SNB

SNB is door haar maatschappelijke functie en met haar ondernemende bedrijfsvoering blootgesteld aan strategische, operationele, financiële en compliance risico's. Risicomanagement is daarom een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. Het nemen van risico's is inherent aan ondernemen. Door een bewuste afweging te maken tussen doelstellingen en de risico's die SNB bereid is te nemen, streeft SNB naar een bestendige en maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering. Dit betekent dat SNB maximaal een laag tot gematigd risico accepteert. Het risicomanagementsysteem van SNB heeft tot doel significante risico's te identificeren, de realisatie van doelstellingen te bewaken en het naleven van relevante wet- en regelgeving te waarborgen. Het risicomanagement is geïntegreerd in de gehele bedrijfsvoering en de planning- en controlecyclus.

In de keten zullen partijen afstemming moeten gaan zoeken om sub-optimalisaties in de keten te vermijden. Waterschap Aa en Maas tracht deze afstemming met SNB en de overige aandeelhouders te vinden.

Fiscale risico's

SNB is vrijgesteld van vennootschapsbelasting en omzetbelasting (btw) voor de activiteiten die verricht worden voor de aandeelhouders. Hierover zijn afspraken gemaakt met de Belastingdienst. Deze afspraken kunnen wijzigen door onder andere nieuwe fiscale wetgeving en jurisprudentie, en veranderingen in activiteiten met mogelijk financiële gevolgen voor de aandeelhouders. SNB is zich hiervan bewust en voert daarom regelmatig overleg met de Belastingdienst hierover.

De Belastingdienst heeft de in het verleden met SNB afgesloten vaststellingsovereenkomst met betrekking tot de btw-koepelvrijstelling opgezegd per 1 januari 2021. De aandeelhouders en SNB hebben onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de btw-druk voor de aandeelhouders hetzelfde te houden voor 2021 en de volgende jaren. Op basis van het onderzoek is onlangs besloten om de bestaande intensieve samenwerking tussen SNB en haar gezamenlijke aandeelhouders met betrekking tot de slibverwerkingsactiviteiten van SNB voor de aandeelhouders, verder te formaliseren. Daartoe zijn de bestaande samenwerkingsovereenkomst en de bestaande dienstverleningsovereenkomst aangepast om (nog) beter tot uitdrukking te brengen dat SNB en haar aandeelhouders met betrekking tot de slibverwerkingsactiviteiten als (fiscale) eenheid opereren.

Calamiteiten/handhavingszaken

Het waterschap loopt het risico op onvoorziene kosten door handhavingszaken. Denk aan het opruimen van afvalstoffen (zoals drugsafval) en herstelkosten bij calamiteiten waarbij de kosten niet op derden verhaald kunnen worden. Een aantal grote herinrichtingsprojecten en ontwikkelingen in de agrarische sector zullen in 2022 een beroep doen op toezicht en handhaving. De omvang hiervan is nog niet bekend. Deze nemen we mee in de risicoprioritering en het uitvoeringsprogramma 2022.

Coronavirus

De uitbraak van het coronavirus heeft nog steeds grote impact op de Nederlandse samenleving – en daarmee ook op de bedrijfsvoering van het waterschap. Denk hierbij onder andere aan:

- Beperkingen in de uitvoering van de primaire wettelijke taken door contactbeperkingen en ziekte van medewerkers;
- Onzekere financiële posities bij bedrijven, die leiden tot risico's voor de inbaarheid van openstaande belastingvorderingen;
- Hogere kosten voor vervanging wegens ziekte voor cruciale dienstverlening;
- Extra kosten door het langdurig werken op afstand en het beschikbaar stellen van kantoor- en ICT-faciliteiten.

Het waterschap heeft de risico's als gevolg van de coronacrisis uitgebreid geïnventariseerd. We hebben beheersmaatregelen getroffen om onze primaire wettelijke taken uit te voeren. De financiële effecten van de pandemie op langere termijn en op macro-economisch niveau zijn nu echter nog onzeker.

Een update over de (financiële) gevolgen van de corona-crisis heeft bij de behandeling van het Bestuursverslag tot en met juni 2021 plaatsgevonden.

Exoten

Het aantal exoten neemt toe, onder meer door klimaatontwikkelingen. Dat leidt naar verwachting tot een gelijk oplopende stijging van de beheerkosten. Met ons onlangs geactualiseerde plaagsoortenbeleid en de werkprotocollen willen we overlast voorkomen en meer inzicht krijgen in het effectief en efficiënt beheren van plaagsoorten. De laatste jaren wordt circa € 300.000 aan de bestrijding van plaagsoorten uitgegeven. Deze kosten zijn naar verwachting structureel, maar kunnen jaarlijks sterk variëren. Daarom maken ze deel uit van de risicoparagraaf van de begroting.

Risico's rond de renovatie van de rwzi 's-Hertogenbosch

Technologie

De innovatieve technologie waarmee de aannemer heeft ingeschreven, werkt niet.

Contract

Doordat de technologie niet werkt, kan de aannemer het werk niet opleveren. Op 14 september 2020 heeft een kort geding plaatsgevonden. Daarin eiste het waterschap dat de aannemer een

ontwerp zou indienen om de rwzi aan de eisen te laten voldoen. Dit kort geding heeft het waterschap gewonnen. De aannemer heeft daarop hoger beroep aangetekend. Dat vond plaats op 4 april 2021. De eisen van de aannemer zijn in het hoger beroep afgewezen. Parallel loopt de bodemprocedure, die vooral gaat over de contractuele schades en boetes. De zitting is naar verwachting in het eerste kwartaal van 2022. Onze sterke juridische positie biedt vertrouwen in de uitkomst.

Legionella

In een installatieonderdeel (deelstroombehandeling Demon) is legionella aangetroffen. De installatie is essentieel om de stikstofvracht te behandelen die vrijkomt bij het verwerken van het slib. De Demon blijkt bij uitstek omstandigheden te creëren om legionella te ontwikkelen. In augustus 2021 is een koelinstallatie in bedrijf genomen om de temperatuur van de Demon-installatie onder de 30 graden te houden. Dit beperkt de ontwikkeling van legionella. Daarnaast nemen we in 2022 een doseerinstallatie in bedrijf waarmee de legionellabacteriën in de output van de Demon-installatie gedood worden.

Geur

We voeren extern slib aan, verwerken dit en leveren biogas aan Heineken en de Afvalstoffendienst. Dat verloopt goed, maar het ontvangen en verwerken van het slib geeft regelmatig geuroverlast voor de omgeving. De benodigde techniek voor geurreductie (een chemische wasser) is voor waterschappen een nieuwe techniek. In september 2021 is de nieuwe afzuiginstallatie en geurbehandelingsinstallatie van het slibgebouw in bedrijf genomen. De geurbehandelingsinstallatie van het ontvangstwerk wordt in 2022 in bedrijf genomen.

Subsidierisico's

Diverse projecten van het waterschap ontvangen subsidies op basis van Europese, nationale of provinciale regelingen. In een aantal gevallen gebeurt dit in gezamenlijkheid met andere partners. Risico hierbij is dat deze partners hun initiële afspraak niet nakomen. Daarbij moet worden voldaan aan de (soms aanvullende) voorwaarden die de subsidiegever stelt. In veel gevallen zijn specifieke accountantsverklaringen nodig. De definitieve uitbetaling van de subsidiegelden vindt plaats als het project tijdig is uitgevoerd, voldoet aan de inhoudelijke randvoorwaarden en is voorzien van een accurate financiële verantwoording. Daarnaast hebben we een bewaarplicht voor de bijbehorende stukken en een instandhoudingsplicht. Tot slot kunnen activiteiten staatssteun gevoelig zijn. Als we op één of meerdere punten afwijken, dat kan dit leiden tot financiële kortingen of boetes.

Wateroverlast

Door de extreem hevige neerslag in mei-juni 2016 is vooral in het zuidoosten van ons gebied veel schade ontstaan door wateroverlast. Het waterschap ontving in totaal 270 schadeclaims. De laatste twee ingediende claims dateren van begin mei 2021. Naar schatting is de totaal geclaimde (gewas)schade zo'n € 8 miljoen (met een bandbreedte van € 2 miljoen). Het merendeel van de schadeclaims is door het waterschap en/of de verzekeraar beoordeeld. Momenteel staan nog vier claims open. Daarvoor is op verzoek van de wederpartijen een deskundig onderzoek gelast voor de rechtbank. De deskundige die in eerste instantie is benoemd, is op verzoek van de wederpartijen van zijn taken ontheven. Inmiddels heeft de rechtbank een nieuwe deskundige benoemd. Wederpartijen moeten naar aanleiding van het hydrologisch rapport besluiten om de procedure voort te zetten of te staken.

Het waterschap heeft het merendeel van de schadeclaims afgewezen. In elf gevallen hebben we onze aansprakelijkheid erkend. Acht van deze claims zijn aangemerkt als één gebeurtenis en vallen onder de dekking van onze aansprakelijkheidsverzekering. Hiervoor geldt een eigen risico van € 50.000. Daarnaast hebben we in vier gevallen besloten om nadeelcompensatie te vergoeden. In totaal is zo'n

€ 108.000 uitgekeerd, inclusief het eigen risico dat we aan onze aansprakelijkheidsverzekeraar moeten betalen.

Naar aanleiding van de afwijzingen heeft het waterschap elf dagvaardingen ontvangen, waarvan de laatste dateert van 21 december 2020. Daarnaast ontvingen we negen verzoeken om nadeelcompensatie op grond van artikel 7.14 van de Waterwet. Voor de verzoeken om nadeelcompensatie loopt één hoger beroep. In de overige gevallen is de afwijzing van het verzoek om nadeelcompensatie inmiddels onherroepelijk. In vijf gevallen is in de dagvaardingsprocedure hoger beroep ingediend. In drie gevallen moet nog een vonnis worden gewezen in eerste aanleg.

PFAS in waterbodems

Het risico op meerkosten door PFAS blijft ook in 2022 aanwezig. Het is moeilijk te voorspellen waar we PFAS in de waterbodem aantreffen. In gebieden waar de stoffen niet worden verwacht, worden deze soms aangetroffen, en andersom. Ook het wettelijk kader is nog in ontwikkeling, waardoor de baggerafzetmarkt grillig reageert. Naar verwachting stelt het Rijk in het derde kwartaal van 2021 het definitief handelingskader PFAS vast, dat duidelijkheid gaat geven aan alle partijen. PFAS-onderzoek zorgt inmiddels wel voor structureel hogere onderzoekskosten.

Risico's doorlopend uit voorgaande jaren (ongewijzigd)

Kosten voor voorzieningen van de Rijksoverheid

De Rijksoverheid gaat steeds meer voorzieningen direct factureren bij de waterschappen en de belastingkantoren. Dit betreft onder andere de kosten voor: Mijn Overheid, DigiD, (Digi)-Koppelingen en de Basisregistratie Personen (BRP). De kosten die nu bekend zijn, maken deel uit van deze begroting. Het risico bestaat dat de kosten hiervoor plotseling sterk stijgen.

Aan- en afhaken van industriële lozers

Wanneer grote bedrijven besluiten om hun afvalwater zelf te gaan zuiveren, kan dat een negatieve invloed hebben op de zuiveringsheffing van de overige belastingbetalers. Om dit risico te verkleinen, onderhouden we actief de relatie met industriële lozers. Samen met deze bedrijven verkennen we kansen voor samenwerking. We inventariseren problemen en geven waar nodig advies. Hierbij streven we naar win-winsituaties.

Aanleg evz's

In 2017 heeft de provincie de subsidies voor de aanleg van evz's tijdelijk verhoogd van 50% naar 75%. Na deze verhoging zijn alle gemeenten benaderd om opnieuw hun ambitie te bepalen voor de aanleg van evz's. Voor een aantal gemeenten biedt de verruiming inderdaad nieuwe mogelijkheden. Deze zijn in een gezamenlijk bod aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) aangeboden. Het bod is definitief, ondanks het feit dat een gemeente alleen voor 75% subsidie in aanmerking komt bij het volledig functioneren van de evz. Het effect van de subsidieverhoging is pas over enkele jaren zichtbaar, op z'n vroegst in het eerste kwartaal van 2024. Dit is vooral afhankelijk van de snelheid van de grondverwerving. Mocht de realisatie achterblijven, dan kan de projectperiode met drie jaar worden verlengd.

Schadevergoeding waterberging

De inzet van waterbergingsgebieden (zoals Diesdonk, Bakelse Beemden, Groene Peelvallei, Ham-Havel, Dynamisch Beekdal en HoWaBo) kan schade veroorzaken. Daarvoor heeft het dagelijks bestuur in 2012 een schadevergoedingsregeling in het leven geroepen: *Vergoeding schade bij waterberging (inundatieschade)*. Het is niet vooraf in te schatten of deze gebieden ingezet moeten worden en of het nodig zal zijn om schadevergoedingen uit te keren.

2.8 Financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Fido) stelt sinds 2001 voorwaarden aan het financieringsbeleid van het waterschap. Waterschappen zijn verplicht een treasurystatuut op te stellen met de beleidsmatige kaders voor uitvoering van de treasuryfunctie.

Belangrijkst uitgangspunt is het beheersen van financiële (rente)risico's. Hiervoor zijn twee instrumenten geïntroduceerd:

- Kasgeldlimiet (renterisico vlottende schuld);
- Renterisiconorm (renterisico vaste schuld).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is ingesteld om het risico bij korte termijnfinanciering (< 1 jaar) te beperken. De limiet geeft de grens aan tot welk bedrag lagere overheden hun activiteiten met korte middelen mogen financieren. Voor waterschappen is die limiet bepaald op 23% van het begrotingstotaal. Elk kalenderkwartaal wordt de gemiddelde kortlopende schuld getoetst aan de kasgeldlimiet. Als voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet wordt overschreden moet de provincie vanuit de rol als toezichthouder daarvan op de hoogte worden gesteld en moet een plan, om binnen de kasgeldlimiet te blijven, ter goedkeuring aan de provincie worden voorgelegd. Voor 2022 betekent dit een limiet van € 34,7 miljoen. Het besluit tot het aangaan van een rekeningcourantovereenkomst met de Nederlandse Waterschapsbank voor 2022 is in deze programmabegroting opgenomen. De hoogte van de rekeningcourantovereenkomst staat echter los van de hoogte van de kasgeldlimiet zolang voldaan wordt aan een gemiddelde kasgeldlimiet van € 34,7 miljoen per jaar. Mede in verband met het verplichte schatkistbankieren is de rekeningcourantlimiet vastgesteld op € 36 miljoen. Omdat de rente op de rekeningcourantlimiet 0% bedraagt zullen wij deze in 2022 inzetten voor de financiering van de investeringen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is ingesteld om het risico bij lange termijnfinanciering (> 1 jaar) te beperken. Voor alle lagere overheden geldt een risiconorm van 30% van het begrotingstotaal. Het verschuldigde jaarbedrag aan aflossingen, vermeerderd met leningen die voor renteherziening in aanmerking komen, mag niet hoger zijn dan de risiconorm.

Tabel 25: Berekening en toetsing renterisiconorm

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld in jaar 2022 (bedragen x € 1.000)					
		2022	2023	2024	2025
1.	Renteherzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -
2.	Aflossingen	€ 28.446	€ 31.196	€ 32.796	€ 35.396
3.	Renterisico (1+2)	€ 28.446	€ 31.196	€ 32.796	€ 35.396
4.	Renterisiconorm (4a*4b)	€ 45.255			
5a = (4>3)	ruimte onder renterisiconorm	€ 16.809			
5b = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm				
Berekening	RENTERISICONORM				
4a	Begrotingstotaal	€ 150.851			
4b	Bij ministerie vast gesteld %	30%			

In tabel 25 wordt het feitelijke renterisico op de vaste schuld bepaald (3). Dit gebeurt door de bepaling van de netto renteherziening (zie 1) en de aflossingen (2) op te tellen. De renterisiconorm (4) wordt vastgesteld door het begrotingstotaal (4a) te vermenigvuldigen met een door het

ministerie vastgesteld percentage van 30% (4b).

Rentevisie

De beschouwing van de renteontwikkelingen is gebaseerd op de rentepercentages zoals gehanteerd door de Nederlandse Waterschapsbank. Hierna worden de verwachte renteontwikkelingen nader toegelicht.

Geldmarkt

Op de geldmarkt vinden transacties plaats met een korte looptijd (< 1 jaar). De algemene verwachting in de markt is dat de kortlopende rente, die begin september 2021 -0,52% bedroeg (6 maanden Euribor), ook voor 2022 is de verwachting dat de Euribor rente negatief zal zijn.

Kapitaalmarkt

Op de kapitaalmarkt worden financieringsmiddelen met een lange looptijd (> 1 jaar) verhandeld. Het gedrag op de kapitaalmarkt (op de langere termijn) wordt voornamelijk beïnvloed door institutionele beleggers. Begin september 2021 lagen de tarieven voor langlopende geldleningen rond de -0,20% (10 jaar fix). De verwachting voor 2022 is dat de financieringsmiddelen met lange looptijden op dit niveau gehandhaafd blijven.

Liquiditeitsprognose

De liquiditeitsprognose is gemaakt om adequaat op de lopende ontwikkelingen ten aanzien van de kapitaalmarkt te kunnen reageren. De liquiditeitsprognose 2022 is gebaseerd op de Programmabegroting 2022 aangevuld met recente ontwikkelingen op het gebied van investeringen.

Investeringen

Voor liquiditeitsprognose is uitgegaan van een verwachte netto investeringsuitgave van € 61,6 miljoen.

Financieringsbehoefte

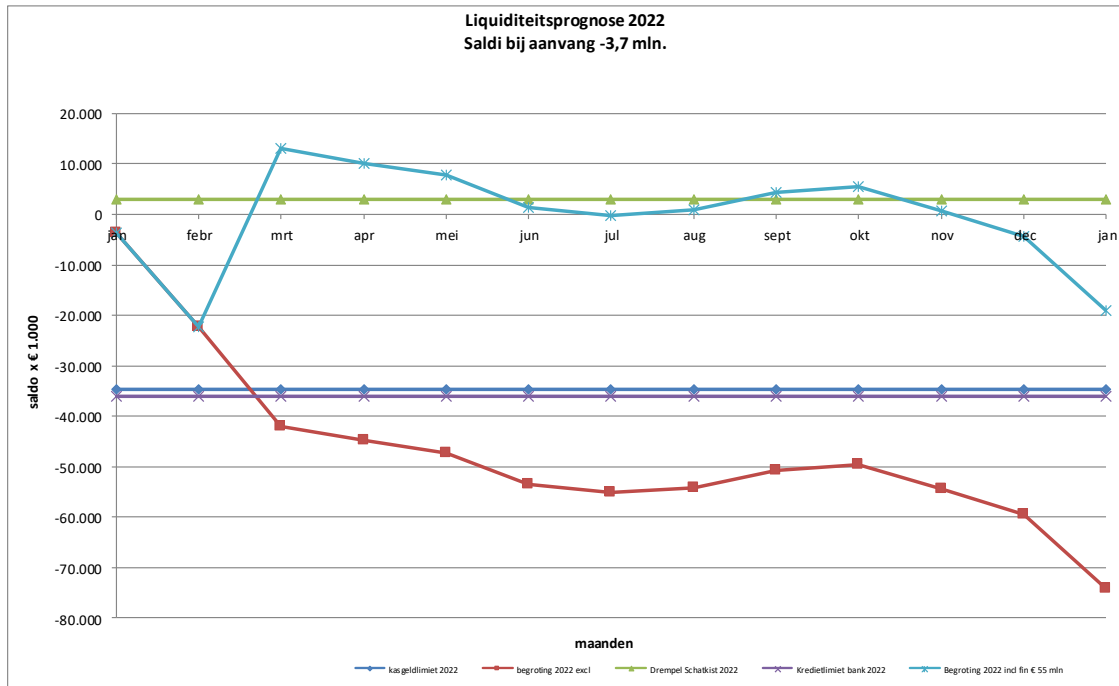
Als gevolg van het verwachte negatieve saldo per 01-01-2022 van € 3,7 miljoen en de rekeningcourantverhouding van € 36,0 miljoen, wordt voorzien dat in 2022 een nieuwe geldlening afgesloten moet gaan worden van € 55,0 miljoen. Voor deze financieringsbehoefte welke ontstaat in 2022 is, als bijlage, het besluit opgenomen het dagelijks bestuur te machtigen tot het aangaan van een langlopende geldlening in 2022 tot een maximumbedrag van € 55,0 miljoen.

Schatkistbankieren

Het schatkistbankieren is met ingang van 1 januari 2014 opgenomen in de Wet financiering decentrale overheden (Fido) en verplicht gesteld. Voor decentrale overheden betekent schatkistbankieren dat zij al hun overtollige middelen aanhouden in de schatkist (rekeningcourant) bij het ministerie van Financiën. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van het waterschap. Het percentage van de drempel voor het verplicht schatkistbankieren is 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000. De drempel voor waterschap Aa en Maas komt uit op een bedrag van € 3.017.000.

In onderstaande grafiek wordt per maand het eindsaldo van de liquide middelen weergegeven ten opzichte van de toegestane kasgeldlimiet. Ook wordt inzichtelijk gemaakt het verwachte verloop van de Programmabegroting voor 2022 ten opzichte van de kredietlimiet van de bank.

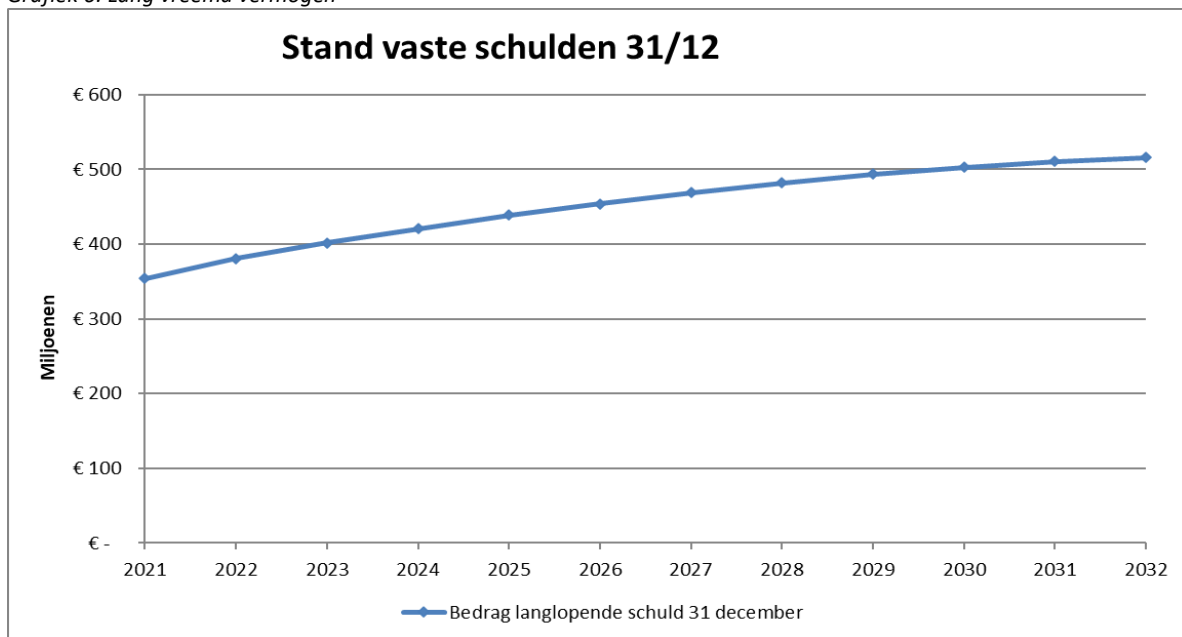
Grafiek 5: Liquiditeitsprognose 2022

Schuldenpositie

Het verloop van de vaste schulden wordt in onderstaande staat weergegeven.

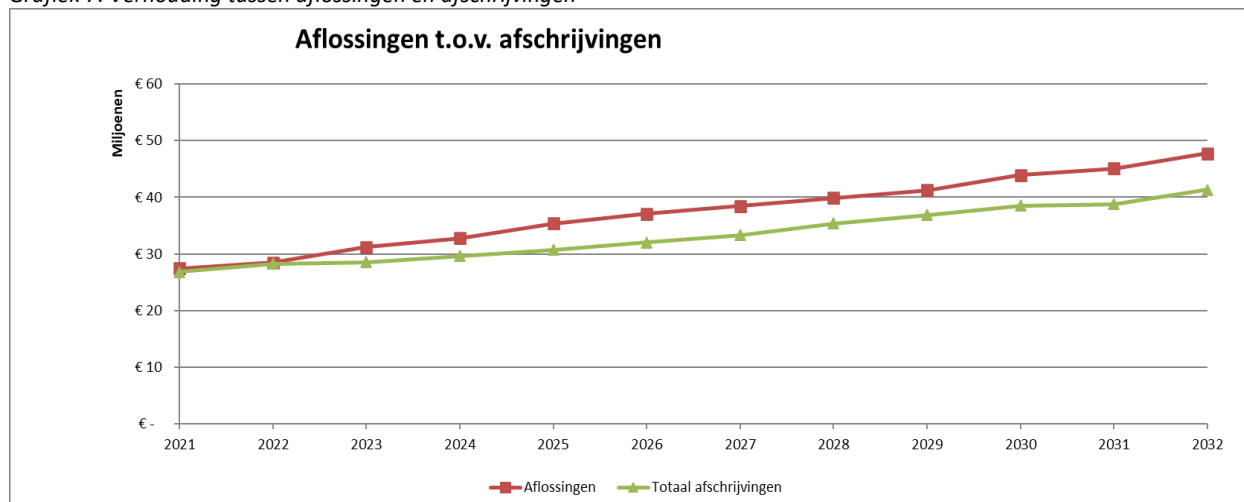
Grafiek 6: Lang vreemd vermogen

De verhoging vanaf 2022 is het gevolg van de af te sluiten lening ter dekking van de verwachte investeringsuitgaven. Het nieuwe WBP (2022-2027) aangevuld met de uitgangspunten uit het Bestuursakkoord 2019-2023, leiden ertoe dat in het meerjarig kader vanaf 2022 tot en met 2027 gerekend wordt met een gemiddeld benodigde lening van € 55,0 miljoen per jaar. Vanaf 2028 is dit voorsnog bijgesteld naar € 53,0 miljoen per jaar.

De verhouding tussen de aflossingen en de afschrijvingen wordt in onderstaande grafiek gepresenteerd.

Grafiek 7: Verhouding tussen aflossingen en afschrijvingen

De aflossingen en afschrijvingen zijn in 2022 nagenoeg gelijk. Dit wordt mede veroorzaakt door de extra afschrijving als gevolg van de uitvoering van het project renovatie rwzi Oijen. De verschillen tussen de lijnen vanaf 2023 wordt enerzijds veroorzaakt door de aflossingen van de hierboven beschreven effecten van nieuwe af te sluiten leningen en anderzijds door structurele aflossing van de afgesloten geldlening ter herfinanciering van het leningenpakket in 2015. De toename van de afschrijvingen wordt veroorzaakt door de effecten van de te verwachten investeringsuitgaven.

De verhouding tussen langlopend vreemd vermogen en de belastinginkomsten is in onderstaande tabel tot uitdrukking gebracht.

Tabel 26: Schuldenpositie

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Bedrag langlopende schuld 31 december	353.999	380.552	401.356	420.560	439.163	454.067	468.621	481.774	493.528	502.632	510.585	515.889
Belastinginkomsten totaal	128.968	134.544	137.385	140.812	144.136	147.636	151.843	157.709	161.311	164.755	168.280	172.800
Verhoudingsgetal (A gedeeld door B)	2,74	2,83	2,92	2,99	3,05	3,08	3,09	3,05	3,06	3,05	3,03	2,99

2.9 Verbonden partijen

Waterschap Aa en Maas heeft bestuurlijke en financiële belangen in partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen en (andere) rechtspersonen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Ons beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de beleidsnota Verbonden partijen/Good Governance, vastgesteld door het algemeen bestuur op 16 december 2011.

De eventueel aanwezige financiële risico's met betrekking tot de verbonden partijen zijn verder uitgewerkt in § 2.7 weerstandsvermogen.

Hieronder zijn enkele belangrijke (beleids)ontwikkelingen beschreven:

1. NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)

Nadat eind 2019 al overeenstemming was bereikt over een nieuwe kostenverdeelstematiek, hebben de aandeelhouders in 2020 ook ingestemd met governance-aanpassingen en eigen

financiering van SNB. Ook heeft SNB in 2020 een nieuw ondernemingsplan opgesteld voor de periode 2021-2026. In 2021 heeft SNB een toetredingsstrategie voor nieuwe aandeelhouders vastgesteld.

2. AQUON

Het Algemeen Bestuur van AQUON heeft 3 maart 2020 unaniem besloten tot centralisatie van AQUON's laboratoria door middel van nieuwbouw op een centrale locatie. Inmiddels is door het Algemeen Bestuur van AQUON besloten het nieuwe laboratorium in Houten te huisvesten, en is de daarvoor benodigde grond aangekocht. Het is de bedoeling om aan het einde van 2021 de aanbestedingsdocumenten gereed te hebben. In de besluitvorming rond de centralisatie van AQUON wordt het betrekken van de nieuwe locatie in het jaar 2024 voorzien. De financiële consequenties zijn verwerkt in de begroting voor 2022 en meerjarenraming 2023-2026. De gevraagde aandacht voor onder andere flexibiliteit en duurzaamheid zal bij de verdere uitwerking en detaillering gestalte krijgen.

Bij de vaststelling van de jaarrekening over 2019 van AQUON is besloten (nog) geen bestemmingsreserve op te bouwen voor de afvloeiing van personeel na centralisatie. AQUON verwacht door een goede strategische personeelsplanning het aantal af te vloeien medewerkers door reorganisatie sterk te kunnen beperken. Onderdeel van het strategisch personeelsplan is onder andere een doorstroomprogramma van en naar de waterschappen: bij de ombouw van AQUON in 2016 bleek dit een effectief middel om de personele frictiekosten te reduceren. AQUON zal het strategisch personeelsplan en voorstel voor het doorstroomprogramma verder uitwerken en toelichten. In samenwerking met de waterschappen zal een nieuw doorstroomprogramma worden voorbereid, dat past bij de huidige omstandigheden. Nadat meer zicht is verkregen op de dan resterende personele frictiekosten zal heroverwogen worden om hiervoor een bestemmingsreserve op te bouwen ter egalisatie van de kosten voor de deelnemende waterschappen.

Samenvatting belang en bijdrage verbonden partijen. Om inzicht te geven in de bijdragen aan de verbonden partijen zijn in onderstaand overzicht de voor 2022 begrote bedragen gepresenteerd.

Tabel 27: Verbonden partijen

Verbonden partijen (bedragen *€1.000)	Deelname / belang*	Begroot 2022
Gemeenschappelijke Regeling Afvalwater Vught met waterschap De Dommel	n.v.t.	-€ 1.728
Aquaminerals	546 aandelen (€ 40)	n.v.t.
AQUON	10,3%	€ 3.401
BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)	2%	€ 119
BSOB (Belastingsamenwerking Oost-Brabant)	37%	€ 3.264
HWH (Het Waterschapshuis)	5%	€ 1.188
Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant	33%	€ 891
NBWB (Noord-Brabantse Waterschapsbond)	31%	€ 38
NWB Bank (Nederlandse Waterschapsbank NV)	627 aandelen (€ 211)	€ -865
SNB (NV Slibverwerking Noord-Brabant)	29,42%	€ 5.283
STOWA (Stichting toegepast onderzoek water) **	5%	€ 513
UVW (Unie van Waterschappen) **	4,2%	€ 465
Totalen		€ 12.569

* aandeel Aa en Maas in het begrotingstotaal van de verbonden partij

** van STOWA en UVW is nog geen begroting voor 2022 ontvangen, het opgenomen bedrag is een inschatting

Voor nadere toelichting op de afzonderlijke verbonden partijen, zie Bijlage 5: Verbonden partijen.

2.10 Bedrijfsvoering

De stand van zaken en de beleidsvoornemens over de bedrijfsvoering zijn beschreven in paragraaf 1.4.

2.11 EMU-saldo

In onderstaand overzicht is het EMU-saldo van het waterschap gespecificeerd weergegeven overeenkomstig de bij ministeriële regeling gestelde regels.

Tabel 28: Opbouw EMU-saldo

Opbouw EMU-saldo (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
1 <u>EMU-exploitatiesaldo:</u>	€ 585	€ 1.372	€ 623	-€ 403	-€ 1.417	-€ 2.956	-€ 2.002	-€ 1.455	-€ 3.053	-€ 3.731	-€ 1.441	-€ 2.927
2 <u>Invoed investeringen:</u>												
bruto-investeringsuitgaven	-/- € 57.369	€ 64.586	€ 118.838	€ 103.136	€ 118.409	€ 83.112	€ 86.250	€ 304.271	€ 53.498	€ 53.498	€ 53.498	€ 53.498
investeringssubsidies	+ € 13.043	€ 12.686	€ 66.248	€ 50.621	€ 64.034	€ 30.687	€ 32.752	€ 250.773	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
verkoop materiële en immateriële activa	+											
afschrijvingen	+ € 26.798	€ 28.276	€ 28.538	€ 28.848	€ 28.650	€ 28.665	€ 28.715	€ 29.409	€ 28.896	€ 29.069	€ 27.650	€ 29.950
3 <u>Invoed voorzieningen:</u>												
toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	+											
onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-/-											
onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-/-											
4 <u>Deelnemingen en aandelen:</u>												
boekwinst	-/-											
boekverlies	+											
EMU-saldo volgens begroting	-€ 16.943	-€ 22.252	-€ 23.429	-€ 24.070	-€ 27.142	-€ 26.716	-€ 26.785	-€ 25.544	-€ 27.655	-€ 28.160	-€ 27.289	-€ 26.475
Toegestaan EMU-saldo volgens referentiewaarde Unie	-€ 17.100	-€ 17.500	-€ 17.800	-€ 18.000								
	€ 157	-€ 4.752	-€ 5.629	-€ 6.070	-€ 27.142	-€ 26.716	-€ 26.785	-€ 25.544	-€ 27.655	-€ 28.160	-€ 27.289	-€ 26.475

Met een verwacht tekort voor 2022 van € 4,8 miljoen verwacht het Waterschap een overschrijding ten opzichte van de indicatieve referentiewaarde (tekort € 17,5 miljoen). Het verschil tussen het exploitatieresultaat en het EMU-saldo wordt veroorzaakt doordat de Wet Hof uitgaat van het kasstelsel, terwijl waterschappen hun begroting baseren op het systeem van baten en lasten. Vooral de investeringsvolumes van de waterschappen zijn dus bepalend voor het EMU-saldo.

De bruto-investeringsuitgaven en het subsidiepatroon zijn mede gebaseerd op het Projectenboek 2022-2032. De netto investeringsuitgaven sluiten aan bij de financieeltechnisch gehanteerde volumes, conform de interne rekentechnische maatregelen op pagina 42.

3. Begroting naar kostendragers

Hieronder geven we de financiële effecten weer naar kostendrager van het bestaande beleid en het nieuwe beleid in deze programmabegroting. Vanuit de totale kostenverdeelstaat wordt per kostendrager een toelichting gegeven en wordt de opbouw van het tarief in een meerjarig kader voor 2022-2032 inzichtelijk gemaakt.

3.1 Kostenverdeelstaat 2022

Tabel 29: Kostenverdeelstaat 2022

(Bedrag x € 1.000)	Totaal	Afdelingskosten- plaats	Ondersteuning	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer	Geactiveerde kosten
<i>Totaal lasten</i>	150.851	989	291	76.492	65.671	7.409
<i>Totaal baten</i>	17.297	989	291	2.204	6.403	7.409
Netto lasten	133.555			74.287	59.267	
<i>Totaal belastingopbrengsten</i>	134.927			73.849	61.077	
<i>Totaal beschikking reserves</i>	-1.372			438	-1.810	
Totaal dekkingsmiddelen	133.555			74.287	59.267	
Saldo						

3.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager watersysteembeheer

Tabel 30: Kostenverdeelstaat watersysteembeheer

(Bedrag x € 1.000)	Watersysteembeheer		
	2022	2021 (incl. wijziging)	Vershil
Lasten			
Kapitaallasten	14.389	14.178	211
Personeelslasten (direct)	273	262	12
Personeelslasten (uren verantwoording)	28.925	27.765	1.160
Goederen en diensten van derden	20.796	19.970	826
Bijdragen aan derden	4.386	4.389	-3
Reserveringen	9	83	-74
Voorzieningen			
Onvoorzien	150	150	
Doorberekende kosten ondersteuning	7.562	7.632	-69
Totaal lasten	76.492	74.429	2.063
Baten			
Financiële baten	774	971	-197
Personeelsbaten	78	78	
Goederen en diensten aan derden	501	521	-20
Bijdragen van derden	520	161	359
Onttrekking aan bestemmingsreserves	331	225	106
Onttrekkingen aan voorzieningen			
Totaal baten	2.204	1.956	248
Netto lasten	74.287	72.473	1.815
Belastingopbrengsten			
Gederfde baten agv kwijtscheldingen	-837	-844	7
Gederfde baten agv oninbaarverklaringen			
Opbrengst invorderingskosten ingezetenen	179	181	-2
Opbrengst invorderingskosten gebouwd	98	159	-61
Opbrengst invorderingskosten ongebouwd	12	22	-10
Opbrengst ingezetenenomslag	21.543	20.648	894
Opbrengst omslag gebouwd	43.612	39.966	3.647
Opbrengst omslag ongebouwd	8.869	8.534	335
Opbrengst natuurterreinen	145	139	6
Opbrengst verontreinigingsheffing t.b.v. watersysteembeheer	230	225	4
Totaal belastingopbrengsten	73.849	69.030	4.819
Beschikking reserves			
Beschikking categoriereserve ingezetenen	297	56	240
Beschikking categoriereserve gebouwd	-911	373	-1.283
Beschikking categoriereserve ongebouwd	30	-124	154
Beschikking categoriereserve natuurterreinen	1	-1	2
Beschikking egalisereserve watersysteembeheer	1.020	3.139	-2.118
Totaal beschikking reserves	438	3.443	-3.004
Totaal dekkingsmiddelen	74.287	72.473	1.815
Saldo	0	0	0

3.2.1 Toelichting lasten

Kapitaallasten

De kapitaallasten, bestaande uit rente en afschrijving, zijn een gevolg van de geactiveerde investeringen voor de verbetering van het watersysteem. De kapitaallasten zijn per saldo € 211.000 hoger. Dit is het gevolg van de verwachte hogere boekwaarde per ultimo 2021 (hogere afschrijvingslasten). Daarentegen is het rente-omslagpercentage lager ten opzichte van het vorig begrotingsjaar en compenseert daarmee deels de hogere afschrijvingslasten.

Personeelslasten

De berekende personeelslasten bestaan enerzijds uit direct aan de taak toe te rekenen lasten en anderzijds uit de doorberekende tarieven van de diverse afdelingen op de primaire producten voor watersysteembeheer.

De toename van de personeelslasten wordt toegerekend aan de verwachte cao-loonstijging van 1,5%. De huidige cao kent een looptijd tot en met 31 december 2021. Daarnaast zorgt de toename van het aantal fte voor hogere lasten, deze komen onder andere voort uit de Voorjaarsnota 2021 en het Bestuursakkoord 2019-2023.

Goederen en diensten van derden/bijdragen aan derden

Bij de goederen en diensten van derden en bijdragen aan derden worden de exploitatielasten begroot, die nodig zijn om de corebusiness van het waterschap met betrekking tot het watersysteembeheer uit te kunnen voeren. Enerzijds zijn de benodigde budgetten bepaald vanuit de kaders in de Voorjaarsnota 2021 en anderzijds vanuit het Bestuursakkoord 2019-2023. Verder is het exploitatiebudget aangevuld met middelen voor noodzakelijke activiteiten. Dit levert ten opzichte van de Begroting 2021 de volgende verschillen op:

- Binnen planvorming is het budget opgehoogd met € 167.000 met name voor de thema- en gebiedsgerichte plannen binnen de taak watersysteembeheer. Met deze middelen worden onder andere de (GGA) Vitale Peel en Moerputten Vlijmens Ven in beeld gebracht.
- Voor de aanleg en verwerving van de keringen is € 183.000 aan advies- en onderzoeksbudget nodig voor geo-hydrologie en monitoring en voor de meekoppelkans van de dijk kruising bij Oeffelt (beide voorzien in de Voorjaarsnota 2021). Daarnaast zijn onderzoekskosten begroot voor de normtrajectstudie Groeningen Boxmeer.
- Het actualiseren van de overstromingsscenario's zorgt voor een incidentele verhoging van het budget met € 90.000.
- De door het waterschap getrokken IRM-pilot HoWaBo, die in 2021 van start is gegaan en in 2022 wordt afgerond, vraagt om aanvullende middelen op incidentele basis van € 437.500. De pilot wordt in samenwerking met het Rijk en regionale partners uitgevoerd, waarbij sprake is van een verdeling in de kosten. Naar verwachting bedragen de netto-kosten voor het waterschap € 62.500 en hiermee is rekening gehouden in de Voorjaarsnota 2021.
- In het kader van de waterveiligheid vormt de graverij door bevers en dassen in de waterkeringen een steeds grotere bedreiging. In 2021 is dan ook gestart met een inventarisatie door de Zoogdierenvereniging en deze loopt door tot in 2022. Deze activiteit zorgt in begrotingsjaar 2022 voor een incidentele toename van het budget van € 30.000.
- Het budget voor het inrichten en onderhouden van watersystemen is per saldo opgehoogd met € 38.500. De verhoging betreft voornamelijk het herstellen van taluds en beschoeiingen, het monitoren van het watersysteem en het onderhoud aan de natuurlijk ingerichte gebieden en vismigratiepunten. Daarentegen is het budget voor onderhoud aan de kunstwerken voor actieve waterbeheersing naar beneden bijgesteld. Dit als gevolg van het vervangen van de automatische besturingen (Greenbox) op de stuwen. En ten opzichte van het vorig begrotingsjaar zijn minder incidentele posten opgenomen in het kader van aanpassingen aan die kunstwerken.

3.2.2 Doorberekende kosten ondersteuning

Op basis van het aandeel in de directe kosten of als aandeel in de directe uren zijn de kosten voor de ondersteunende producten doorbelast naar de primaire producten die betrekking hebben op het watersysteembeheer. De kosten voor ondersteuning zijn geactualiseerd, waarbij rekening is gehouden met de financiële kaders en uitgangspunten uit de Voorjaarsnota 2021. Ten opzichte van het vorige begrotingsjaar kent deze een lichte daling.

3.2.3 Toelichting baten

De baten zijn in 2022 per saldo hoger in vergelijking met het vorig begrotingsjaar. Dit is vooral als gevolg van de incidentele opbrengst van € 375.000 bij de door het waterschap getrokken IRM-pilot HoWaBo (zie de eerdere toelichting bij Goederen en diensten van derden) in samenwerking met het Rijk en regionale partners. Ook de onttrekking uit de bestemmingsreserve voor persoonsgebonden basisbudget (PBB) is dit jaar € 106.000 hoger dan vorig begrotingsjaar doordat in de cao is bepaald dat het bedrag per medewerker is verhoogd.

De financiële baten zijn in vergelijking met het vorig begrotingsjaar € 197.000 lager, doordat de besparing op eigen financieringsmiddelen lager uitvalt.

3.2.4 Toelichting dekkingsmiddelen

De nettolasten van de watersysteemtaak moeten worden betaald uit de belastingcategorieën die belang hebben bij deze taak. Via de kostentoedelingsverordening wordt bepaald welk aandeel de verschillende belastingcategorieën moeten bijdragen aan de bekostiging van de watersysteemtaak. In het AB van 9 oktober 2020 is de kostentoedelingsverordening met ingang van 01 januari 2021 vastgesteld. In de Programmabegroting 2022 is rekening gehouden met de kostentoedelingsverordening. Daarbij is de toerekening van de percentages van de kosten aan de belastingcategorieën als volgt: ingezetenen (29,0%), gebouwd (58,6%), ongebouwd (12,2%) en natuurterreinen (0,2%).

De heffingseenheden voor de berekening van de tarieven zijn gebaseerd op actuele opgaven vanuit de BSOB.

Belastingeenheden

Voor de berekening van de tarieven over de periode 2022-2032 zijn de prognoses van de eenheden opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 31: Heffingseenheden watersysteembeheer

Heffingseenheden Watersysteembeheer	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Ingezetenen (bruto aantal)	327.700	329.300	331.400	333.400	335.500	337.600	339.700	341.800	343.900	346.100	348.200	350.400
Ingezetenen (kwijschelding)	13.400	12.800	12.900	13.000	13.100	13.200	13.200	13.300	13.400	13.500	13.600	13.700
Ingezetenen (netto aantal)	314.300	316.500	318.500	320.400	322.400	324.400	326.500	328.500	330.500	332.600	334.600	336.700
WOZ-areaal (waarde gebouwd x € 1.000.000)	114.788	130.212	136.852	143.831	151.166	158.875	166.978	175.494	184.444	193.851	203.737	214.128
Herleide ha.	101.675	101.275	101.075	100.875	100.675	100.475	100.275	100.075	99.875	99.675	99.475	99.275
Natuurterrein (ha.)	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300
VE Indirecte lozingen tbv watersysteembeheer	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500

Categorie ingezetenen

De aantallen voor ingezetenen zijn gerelateerd aan de ontwikkeling van de ve meerpersoons- en ve eenpersoonshuishoudens voor de zuiveringsheffing. De geactualiseerde cijfers 2021(augustus) hebben als basis gefungeerd voor het bepalen van het aantal eenheden. Voor het aantal ve meerpersoonshuishoudens is gerekend met een jaarlijkse toename van + 0,8% en voor de ve eenpersoonshuishoudens een toename van + 0,2%. Voor kwijschelding is gerekend met een percentage van 3,9%.

Categorie gebouwd

Economische ontwikkelingen zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor de waardeinstijging of -daling van het WOZ-areaal. Vanaf 2016 stijgt het WOZ-areaal. De bepaalde eenheden categorie gebouwd zijn gebaseerd op de WOZ-waarde per 1 januari 2021. Tevens is de areaaluitbreiding van 1% hierop doorgerekend. Voor meerjarig kader is gerekend met een jaarlijkse toename van 5,1%.

Categorie ongebouwd

Op basis van de geactualiseerde cijfers augustus 2021, 101.457 herleide hectare en uitgaande van een jaarlijkse afname van 200 hectare komt het aantal herleide hectaren voor 2022 uit op 101.275. De afname is het gevolg van het omzetten van ongebouwde hectares naar bouwgronden. Ten aanzien van de bepaling van het aantal hectaren Wegen wordt uitgegaan van de uitleg zoals opgenomen in het arrest van de Hoge Raad van 9 november 2018.

Categorie natuur

De verwachting vanuit de BSOB is dat het aantal hectares natuurterrein voor 2022 en verdere jaren gelijk blijft.

Verontreinigingsheffing indirecte lozingen voor het watersysteembeheer

De verwachting is dat, door inzet van extra capaciteit de geplande eenheden gerealiseerd kunnen worden.

Invorderingsopbrengsten

De invorderingsopbrengsten worden verantwoord als belastingopbrengsten naar de verschillende categorieën.

Tariefontwikkeling

Bij de prognose van het meerjarenperspectief in relatie tot de heffingseenheden zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

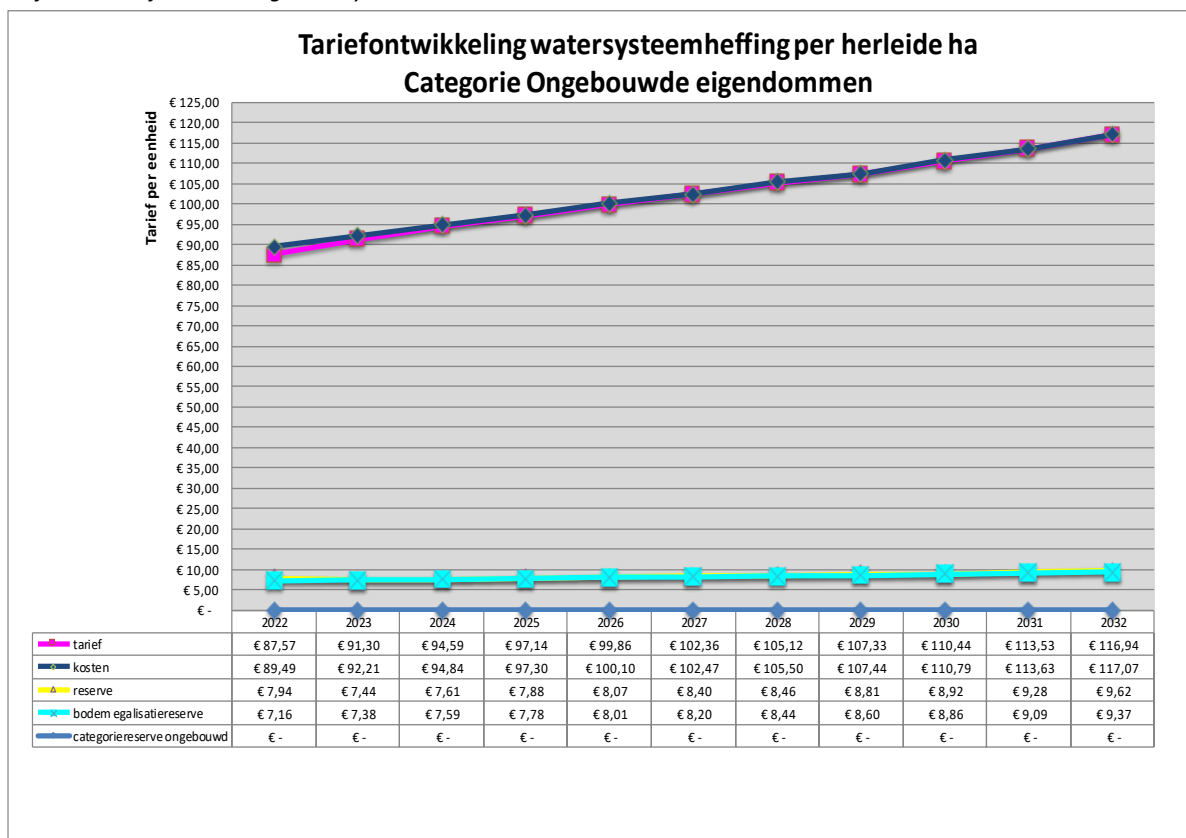
- Nota financieel beleid 2022;
- Voorjaarsnota 2021;
- WBP 2022-2027.

De volgende effecten zijn hierin meegenomen:

- Geen lasten naar de toekomst verleggen;
- Structurele werkzaamheden geleidelijk in de exploitatie brengen.

De financiële consequenties op de tariefontwikkeling zijn in de grafiek opgenomen. Hierin worden de onderscheidende getallen voor het watersysteembeheer gepresenteerd.

Grafiek 8: Tariefontwikkeling watersysteembeheer

Voorstel

Verwerking van alle financiële feiten leidt voor watersysteembeheer ten opzichte van 2021 tot de volgende tariefaanpassingen.

Tabel 32: Tarief watersysteembeheer

Belastingcategorie	Tarief 2021	Tarief 2022	Toename in %
Watersysteemheffing			
Ingezetenen	€ 63,01	€ 65,42	3,8%
Gebouwd % van WOZ-waarde	0,03482%	0,03349%	-3,8%
Ongebouwd	€ 83,93	€ 87,57	4,3%
Natuurterreinen	€ 5,50	€ 5,72	4,0%
Verontreinigingsheffing indirectie lozingen			
Per Vervuilingseenheid	€ 50,04	€ 51,00	2,0%

3.2.5 Mutaties reserves/meerjarenprognose watersysteemheffing nettolasten in relatie tot tariefontwikkeling

Via de resultaatbestemming wordt het begrote resultaat toegevoegd of onttrokken uit de categoriereserves en de egaliseringsreserve watersysteembeheer.

Onderstaande tabel toont de meerjarenprognose watersysteemheffing in relatie tot de tariefontwikkeling. Per belastingcategorie is in beeld gebracht wat de nettolasten zijn en hoe deze worden gedekt via de belastingopbrengsten (tarief * eenheden) enerzijds en met welke beschikkingen uit de categoriereserve/egaliseringsreserve (toevoegingen/onttrekkingen) anderzijds. Bovenaan de tabel is een en ander getotaliseerd weergegeven, waarna ook nog het percentage egaliseringsreserve, het percentage kostendekking ongebouwd en het percentage kostendekking wordt weergegeven.

Tabel 33: Meerjarenprognose watersysteemheffing

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
TOTAAL WATERSTYEMBEHEER												
Egalisatiereserve per 1-1	€ 10.746.597	€ 7.608.440	€ 6.587.972	€ 6.164.124	€ 6.292.781	€ 6.500.077	€ 6.647.753	€ 6.904.580	€ 6.943.363	€ 7.209.371	€ 7.284.002	€ 7.568.453
Netto lasten	€ 71.736.526	€ 74.287.429	€ 76.393.319	€ 78.416.319	€ 80.291.748	€ 82.437.079	€ 84.224.439	€ 86.544.072	€ 87.959.130	€ 90.518.151	€ 92.649.473	€ 95.265.333
Af: Bijdrage uit verontreinigingsheffing en invorderingsopbrengsten	€ 225.180	€ 517.905	€ 522.765	€ 527.625	€ 532.485	€ 537.345	€ 542.745	€ 548.145	€ 553.545	€ 556.245	€ 558.945	€ 564.345
Af: Beschikking egalisatiereserve	€ 3.138.157	€ 1.020.468	€ 423.848	€ -128.657	€ -207.295	€ -147.676	€ -256.827	€ -38.783	€ -266.008	€ -74.631	€ -284.451	€ -262.693
Af: Beschikking categoriereserves	€ 303.945	€ -582.196	€ 919.162	€ 1.727.017	€ 2.042.629	€ 2.322.734	€ 1.875.329	€ -9.133	€ -66.081	€ 29.812	€ 26.036	€ 52.066
Opbrengst belastingen	€ 68.804.844	€ 73.331.252	€ 74.527.543	€ 76.290.334	€ 77.923.928	€ 79.724.676	€ 82.063.192	€ 86.043.842	€ 87.737.674	€ 90.006.725	€ 92.348.942	€ 94.911.615
% egalisatiereserve 31-12	10,6%	8,9%	8,1%	8,0%	8,1%	8,1%	8,2%	8,0%	8,2%	8,0%	8,2%	8,2%
% kostendekking ongebouwd	97,5%	97,9%	99,0%	99,7%	99,8%	99,8%	99,9%	99,6%	99,9%	99,7%	99,9%	99,9%
Percentage kostendekking	95,9%	98,7%	97,6%	97,3%	97,1%	96,7%	97,4%	99,4%	99,7%	99,4%	99,7%	99,6%
INGEZETENEN												
Saldo categoriereserve 31-12	€ 1.094.481	€ 808.802	€ 458.013	€ 197.330	€ 113.862	€ 52.208	€ 2.646	€ 2.090	€ 2.041	€ 2.610	€ 3.453	€ 243
% aandeel categorie in netto lasten	29,00%	29,00%	29,00%	29,00%	29,00%	29,00%	29,00%	29,00%	29,00%	29,00%	29,00%	29,00%
Aandeel netto lasten	€ 20.803.592	€ 21.543.354	€ 22.154.062	€ 22.740.733	€ 23.284.607	€ 23.906.753	€ 24.425.087	€ 25.097.781	€ 25.508.148	€ 26.250.264	€ 26.868.347	€ 27.626.947
Af: Bijdrage uit verontreinigingsheffing en invorderingsopbrengsten	€ 65.302	€ 245.365	€ 246.774	€ 248.184	€ 249.593	€ 251.003	€ 252.569	€ 254.135	€ 255.701	€ 256.484	€ 257.267	€ 258.833
Af: Beschikking egalisatiereserve	€ 910.065	€ 295.936	€ 122.916	€ -37.311	€ -60.116	€ -42.826	€ -74.480	€ -11.247	€ -77.142	€ -21.643	€ -82.491	€ -76.181
Af: Beschikking categoriereserve	€ 56.399	€ 296.624	€ 358.877	€ 265.263	€ 85.441	€ 62.793	€ 50.084	€ 583	€ 69	€ -549	€ -817	€ 3.245
Opbrengst belastingen	€ 19.804.043	€ 20.705.430	€ 21.425.495	€ 22.264.596	€ 23.009.688	€ 23.635.784	€ 24.196.915	€ 24.854.310	€ 25.329.520	€ 26.015.972	€ 26.694.388	€ 27.441.050
Aantal wooneenheden	314.300	316.500	318.500	320.400	322.400	324.400	326.500	328.500	330.500	332.600	334.600	336.700
Netto lasten per woning	€ 66,19	€ 68,07	€ 69,56	€ 70,98	€ 72,22	€ 73,70	€ 74,81	€ 76,40	€ 77,18	€ 78,92	€ 80,30	€ 82,05
Tarief per woning	€ 63,01	€ 65,42	€ 67,27	€ 69,49	€ 71,37	€ 72,86	€ 74,11	€ 75,66	€ 76,64	€ 78,22	€ 79,78	€ 81,50
Toename tarief in %		3,8%	2,8%	3,3%	2,7%	2,1%	1,7%	2,1%	1,3%	2,1%	2,0%	2,2%
GEBOUWDE EIGENDOMMEN												
Saldo categoriereserve 31-12	€ 7.737.171	€ 8.725.104	€ 8.253.512	€ 6.875.563	€ 4.987.997	€ 2.778.410	€ 981.158	€ 1.000.786	€ 1.076.776	€ 1.057.191	€ 1.041.041	€ 1.002.626
% aandeel categorie in netto lasten	58,60%	58,60%	58,60%	58,60%	58,60%	58,60%	58,60%	58,60%	58,60%	58,60%	58,60%	58,60%
Aandeel netto lasten	€ 42.037.604	€ 43.532.433	€ 44.766.485	€ 45.951.963	€ 47.050.964	€ 48.308.129	€ 49.355.521	€ 50.714.826	€ 51.544.050	€ 53.043.637	€ 54.292.591	€ 55.825.485
Af: Bijdrage uit verontreinigingsheffing en invorderingsopbrengsten	€ 131.955	€ 232.545	€ 235.393	€ 238.241	€ 241.089	€ 243.937	€ 247.101	€ 250.266	€ 253.430	€ 255.012	€ 256.594	€ 259.759
Af: Aandeel in egalisatiereserve	€ 1.838.960	€ 597.994	€ 248.375	€ -75.393	€ -121.475	€ -86.538	€ -150.501	€ -22.727	€ -155.881	€ -43.734	€ -166.688	€ -153.938
Af: Aandeel in categoriereserve	€ 372.523	€ -910.561	€ 558.844	€ 1.460.484	€ 1.956.321	€ 2.259.467	€ 1.825.036	€ -9.816	€ -65.982	€ 30.353	€ 26.722	€ 48.826
Opbrengst belastingen	€ 39.965.853	€ 43.612.455	€ 43.723.873	€ 44.328.631	€ 44.975.029	€ 45.891.263	€ 47.433.885	€ 50.497.103	€ 51.512.483	€ 52.802.006	€ 54.175.962	€ 55.670.839
Waarde WOZ areaal x 1.000.000	€ 114.788	€ 130.212	€ 136.852	€ 143.831	€ 151.166	€ 158.875	€ 166.978	€ 175.494	€ 184.444	€ 193.851	€ 203.737	€ 214.128
Netto lasten % WOZ-waarde	0,03662%	0,03343%	0,03271%	0,03195%	0,03113%	0,03041%	0,02956%	0,02890%	0,02795%	0,02736%	0,02665%	0,02607%
Tarief percentage WOZ	0,03482%	0,03349%	0,03195%	0,03082%	0,02975%	0,02889%	0,02811%	0,02877%	0,02724%	0,02659%	0,02600%	0,02600%
Toename tarief in %		-3,8%	-4,6%	-3,5%	-3,5%	-2,9%	-1,7%	1,3%	-2,9%	-2,5%	-2,4%	-2,2%
ONGBOUWDE EIGENDOMMEN												
Saldo categoriereserve 31-12	€ 30.337	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
% aandeel categorie in netto lasten	12,20%	12,20%	12,20%	12,20%	12,20%	12,20%	12,20%	12,20%	12,20%	12,20%	12,20%	12,20%
Aandeel netto lasten	€ 8.751.856	€ 9.063.066	€ 9.319.985	€ 9.566.791	€ 9.795.593	€ 10.057.324	€ 10.275.382	€ 10.558.377	€ 10.731.014	€ 11.043.214	€ 11.303.236	€ 11.622.371
Af: Bijdrage uit verontreinigingsheffing en invorderingsopbrengsten	€ 27.472	€ 39.535	€ 40.128	€ 40.721	€ 41.314	€ 41.907	€ 42.565	€ 43.224	€ 43.883	€ 44.212	€ 44.542	€ 45.201
Af: Aandeel in egalisatiereserve	€ 382.855	€ 124.497	€ 51.709	€ -15.696	€ -25.290	€ -18.016	€ -31.333	€ -4.732	€ -32.453	€ -9.105	€ -34.703	€ -32.049
Af: Aandeel in categoriereserve	€ -123.941	€ 30.640	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Opbrengst belastingen	€ 8.533.583	€ 8.868.652	€ 9.228.148	€ 9.541.766	€ 9.779.570	€ 10.033.434	€ 10.264.149	€ 10.519.884	€ 10.719.584	€ 11.008.107	€ 11.293.397	€ 11.609.219
Aantal herleide hectaren	101.675	101.275	101.075	100.875	100.675	100.475	100.275	100.075	99.875	99.675	99.475	99.275
Netto lasten per herleide hectare	€ 86,08	€ 89,49	€ 92,21	€ 94,84	€ 97,30	€ 100,10	€ 102,47	€ 105,50	€ 107,44	€ 110,79	€ 113,63	€ 117,07
Tarief per herleide hectare	€ 83,93	€ 87,57	€ 91,30	€ 94,59	€ 97,14	€ 99,86	€ 102,36	€ 105,12	€ 107,33	€ 110,44	€ 113,53	€ 116,94
Toename tarief in %		4,3%	4,3%	3,6%	2,7%	2,8%	2,5%	2,7%	2,1%	2,9%	2,8%	3,0%
NATUURTERREINEN												
Saldo categoriereserve 31-12	€ 5.579	€ 4.276	€ 2.878	€ 1.637	€ 786	€ 319	€ 114	€ 15	€ 183	€ 177	€ 48	€ 53
% aandeel categorie in netto lasten	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%
Aandeel netto lasten	€ 143.473	€ 148.575	€ 152.787	€ 156.833	€ 160.583	€ 164.874	€ 168.449	€ 173.088	€ 175.918	€ 181.036	€ 185.299	€ 190.531
Af: Bijdrage uit verontreinigingsheffing en invorderingsopbrengsten	€ 450	€ 459	€ 469	€ 478	€ 488	€ 498	€ 509	€ 519	€ 530	€ 536	€ 541	€ 552
Af: Aandeel in egalisatiereserve	€ 6.276	€ 2.041	€ 848	€ -257	€ -415	€ -295	€ -514	€ -78	€ -532	€ -149	€ -569	€ -525
Af: Aandeel in categoriereserve	€ -932	€ 1.359	€ 1.441	€ 1.270	€ 867	€ 475	€ 209	€ 100	€ -168	€ 8	€ 131	€ -5
Opbrengst belastingen	€ 139.150	€ 144.716	€ 150.029	€ 155.342	€ 159.643	€ 164.197	€ 168.245	€ 172.546	€ 176.088	€ 180.642	€ 185.196	€ 190.509
Aantal hectaren	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300
Netto lasten per hectare	€ 5,67	€ 5,87	€ 6,04	€ 6,20	€ 6,35	€ 6,52	€ 6,66	€ 6,84	€ 6,95	€ 7,16	€ 7,32	€ 7,53
Tarief per hectare	€ 5,50	€ 5,72	€ 5,93	€ 6,14	€ 6,31	€ 6,49	€ 6,65	€ 6,82	€ 6,96	€ 7,14	€ 7,32	€ 7,53
Toename tarief in %		4,0%	3,7%	3,5%	2,8%	2,9%	2,5%	2,6%	2,1%	2,6%	2,5%	2,9%

Toelichting:

1. In het gepresenteerde saldo van de beschikking van de egalisatiereserve 2021 is ten opzichte van de Programmabegroting 2021 de bijstelling van de 1^e begrotingswijziging 2021 doorgevoerd van € 735.600.

2. Het verschil tussen de stand van de categoriereserves per 31-12 van het ene jaar ten opzichte van het volgende jaar betreft de berekende onttrekking/toevoeging en de toerekening van de rente aan de categoriereserve.

In 2021 komt het kostendekkingspercentage op 98,7% (belastingopbrengst/netto lasten). Het inzetten van de positieve saldo's van de categoriereserve maakt het mogelijk dat onder het percentage van 100% kostendekking gebleven wordt.

3.3 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager waterzuiveringsbeheer

Tabel 34: Kostenverdeelstaat waterzuiveringsbeheer

(Bedrag x € 1.000)	Waterzuiveringsbeheer		
	2022	2021 (incl. wijziging)	Vershil
Lasten			
Kapitaallasten	18.866	18.363	503
Personeelslasten (direct)	83	139	-56
Personeelslasten (uren verantwoording)	13.351	12.452	899
Goederen en diensten van derden	25.541	23.249	2.291
Bijdragen aan derden	3.675	3.275	400
Reserveringen			
Voorzieningen			
Onvoorzien	150	150	
Doorberekenende kosten ondersteuning	4.005	3.971	34
Totaal lasten	65.671	61.600	4.071
Baten			
Financiële baten	145	396	-251
Personeelsbaten	23	23	
Goederen en diensten aan derden	897	870	27
Bijdragen van derden	4.030	2.624	1.406
Onttrekking aan bestemmingsreserves	1.308	296	1.012
Onttrekkingen aan voorzieningen			
Totaal baten	6.403	4.210	2.193
Netto lasten	59.267	57.390	1.878
Belastingopbrengsten			
Gederfde baten agv kwijtscheldingen	-1.199	-1.251	53
Gederfde baten agv oninbaarverklaringen			
Opbrengst invorderingskosten bedrijven	54	47	7
Opbrengst invorderingskosten huishoudens	302	264	38
Opbrengst invorderingskosten ff bedrijven	27	23	3
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	19.865	20.096	-232
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	39.989	39.061	928
Opbrengst zuiveringsheffing forfaitaire bedrijven	2.040	2.032	8
Totaal belastingopbrengsten	61.077	60.272	805
Beschikking reserves			
Egalisatiereserves zuiveringsbeheer	-1.810	-2.882	1.072
Totaal beschikking reserves	-1.810	-2.882	1.072
Totaal dekkingsmiddelen	59.267	57.390	1.878
Saldo	0	0	0

3.3.1 Toelichting lasten

In de Programmabegroting 2022 zijn binnen het programma Schoon water de in de Voorjaarsnota 2021 aangekondigde posten opgenomen en indien nodig bijgesteld. Bij de uitwerking van alle plannen is steeds rekening gehouden met de bestuurlijke kaders van de stijging van de nettolasten van de zuiveringstaak.

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn het gevolg van de geactiveerde investeringen voor verbetering en optimalisering van het zuiveringsproces. In 2022 zijn meer kapitaalslasten begroot (€ 503.000), voor een belangrijk deel in verband de versnelde afschrijving van delen van de rwzi Oijen (€ 882.000). Hier staat ook een onttrekking uit de daarvoor gevormde bestemmingsreserve tegenover. De lagere omslagrente zorgt ervoor dat de rentelasten binnen de taak waterzuiveringsbeheer dalen met € 513.000.

Personeelslasten

De berekende personeelslasten bestaan enerzijds uit direct aan de taak toe te rekenen lasten en anderzijds uit de doorberekende tarieven van de diverse afdelingen op de primaire producten voor zuiveringsbeheer.

De personeelslasten nemen toe als gevolg van de personele gevolgen van de Voorjaarsnota 2021 en het Bestuursakkoord 2019-2023 en het WBP 2022-2027. In de Voorjaarsnota 2021 is rekening gehouden met 1,5% salarisstijging voor 2022. De huidige cao heeft een looptijd tot en met 2021.

Goederen en diensten van derden

Bij de goederen en diensten van derden zijn de exploitatielasten verantwoord die gemaakt worden voor het uitvoeren van het zuiveringsproces: transporteren, zuiveren en slibverwerking.

Het saldo van de post goederen en diensten is in vergelijking met 2021 toegenomen. Enkele grote mutaties zijn verantwoordelijk voor het grootste deel van het verschil.

Bij het in beheer en onderhoud komen van de zuivering in 's-Hertogenbosch stijgen ook de betreffende kosten hiervoor. Zo zijn de onderhoudskosten gestegen (€ 152.000) als gevolg van noodzakelijke verbeteringen voor het functioneren van de installatie en het creëren van een vanuit continuïteit noodzakelijke voorraad reserveonderdelen. Bij het beheer is een hoger chemicaliënverbruik noodzakelijk (€ 392.000) onder andere ter voorkoming/bestrijding van geuroverlast en legionella.

De kosten voor elektriciteit stijgen door hogere tarieven (€ 682.000). Verder stijgen de kosten voor de diensten van AQUON (€ 570.000) door extra onderzoeksopdrachten in het kader van bronaanpak probleemstoffen, het monitoringsprogramma organische micro's en microplastics en Covid en door hogere tarieven. Tegenover de lasten voor de onderzoeken in het kader van Covid staan ook baten. In 2022 zijn incidentele lasten opgenomen voor het amoveren van de slibgisting in Asten (€ 250.000). Dit zal een vervolg krijgen in 2023.

In verband het in bedrijf nemen van de poederkool-installatie op de rwzi Oijen zijn aanvullende beheerlasten opgenomen (€ 235.000).

De slibverwerkingstarieven van de SNB dalen (licht) en de hoeveelheid af te voeren slib is iets lager. Voor de slibafvoer naar de SNB is daarom € 250.000 minder begroot.

Bijdragen aan derden

In 2022 is het laatste incidentele bedrag (€ 250.000) opgenomen voor de overdracht van de rioolgemalen aan de gemeente Oss. Dit is € 69.000 meer dan in 2021. Voor de klimaatsubsidies wordt € 326.000 extra ten laste van zuiveren gebracht, deels door verschuiving van kosten.

3.3.2 Doorberekende kosten ondersteuning

Op basis van het aandeel in de directe kosten of als aandeel in de directe uren zijn de kosten voor de ondersteunende producten doorbelast naar de primaire producten die betrekking hebben op waterzuiveringsbeheer. De kosten voor ondersteuning zijn geactualiseerd rekening houdend met de financiële kaders en benoemde uitgangspunten uit de Voorjaarsnota 2021.

3.3.3 Toelichting baten

De financiële baten vallen lager uit doordat € 251.000 minder bespaarde rente is begroot.

Bij de goederen en diensten aan derden wordt € 24.000 meer aan opbrengsten van het biogas verwacht. De bijdrage van derden zijn toegenomen daar voor de demo installatie voor het verwijderen van medicijnresten op de rwzi Oijen in 2022 meer subsidie is opgenomen op basis van een aangepast ritme (€ 938.000). Daarnaast is de bijdrage van waterschap De Dommel voor het zuiveren van afvalwater van de gemeente Vught (+ € 32.000) geactualiseerd.

In 2022 zijn meer onttrekkingen uit de bestemmingsreserves begroot. Dat komt door de onttrekking uit de bestemmingsreserve voor extra afschrijvingslasten van de rwzi Oijen (€ 882.000) en door de toename van de onttrekking uit de bestemmingsreserve instandhouding rwzi Oijen met € 24.000. Daarnaast is de onttrekking uit de bestemmingsreserve PBB € 106.000 hoger, doordat in de vastgestelde cao het beschikbare bedrag per medewerker is verhoogd.

3.3.4 Toelichting dekkingsmiddelen

De vervuilingseenheden zijn gebaseerd op gegevens van de BSOB. Hierbij is rekening gehouden met de effecten van de huidige economische situatie. Het netto aantal vervuilingseenheden wordt voor 2022 geprognoseerd op 1.190.100.

Belastingeenheden

Voor de berekening van de tarieven periode 2022-2032 zijn de prognoses van de eenheden opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 35: Ontwikkeling van het aantal vervuilingseenheden

Heffingseenheden Waterzuiveringsbeheer	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
VE Meerpersoonshuishoudens (bruto)	679.400	684.100	689.600	695.100	700.700	706.300	712.000	717.700	723.400	729.200	735.000	740.900
VE Eenpersoonshuishoudens (bruto)	101.200	100.000	100.200	100.400	100.600	100.800	101.000	101.200	101.400	101.600	101.800	102.000
Af. Corr. VE Kwijtschelding	25.000	23.500	23.700	23.900	24.000	24.200	24.400	24.600	24.700	24.900	25.100	25.300
Netto VE huishoudens	755.600	760.600	766.100	771.600	777.300	782.900	788.600	794.300	800.100	805.900	811.700	817.600
VE Tabelbedrijven (bruto)	136.100	131.000	132.000	133.100	134.200	135.300	136.400	137.500	138.600	139.700	140.800	141.900
VE Meetbedrijven (bruto)	270.000	263.000	263.000	263.000	263.000	263.000	263.000	263.000	263.000	263.000	263.000	263.000
Af. Corr. VE Indir. Lozingen tbv Watersysteembeheer	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
Netto VE bedrijven	401.600	389.500	390.500	391.600	392.700	393.800	394.900	396.000	397.100	398.200	399.300	400.400
VE Kleine bedrijven < 5 VE (bruto)	40.600	40.000	40.300	40.600	40.900	41.200	41.500	41.800	42.100	42.400	42.700	43.000
VE Totaal (Netto)	1.197.800	1.190.100	1.196.900	1.203.800	1.210.900	1.217.900	1.225.000	1.232.100	1.239.300	1.246.500	1.253.700	1.261.000

Huishoudens

De eenheden zijn bepaald op basis van de geactualiseerde cijfers 2021(augustus) aangevuld met de verwachte arealuitbreiding van 0,8% voor meerpersoonshuishoudens en 0,2% voor eenpersoonshuishoudens. Voor wat betreft de kwijtschelding is gerekend met een percentage van 3,0% van de vervuilingseenheden huishoudens (ontwikkeling 2021).

Bedrijven

Voor het bepalen van het aantal vervuilingseenheden is rekening gehouden met de effecten van de coronacrisis op de eenheden 2020 en 2021(cijfers augustus). Dit heeft ertoe geleid dat deze voor zowel de tabel- en meetbedrijven in 2022 lager uitvallen. Gezien de huidige economische ontwikkelingen is de verwachting dat vanaf 2023 het aantal tabelbedrijven jaarlijks met 0,8% zal toenemen. Voor de meetbedrijven wordt vooralsnog een gelijkblijvend patroon gehanteerd.

Kleine bedrijven

De realisatie van afgelopen jaren (minder verwachte mutaties) en geactualiseerde cijfers 2021(augustus) hebben ertoe geleid dat het aantal voor 2022 naar beneden is bijgesteld. Op basis van de economische ontwikkelingen is de verwachting dat het aantal kleine bedrijven vanaf 2023 jaarlijks met 300 ve (0,8%) zullen toenemen.

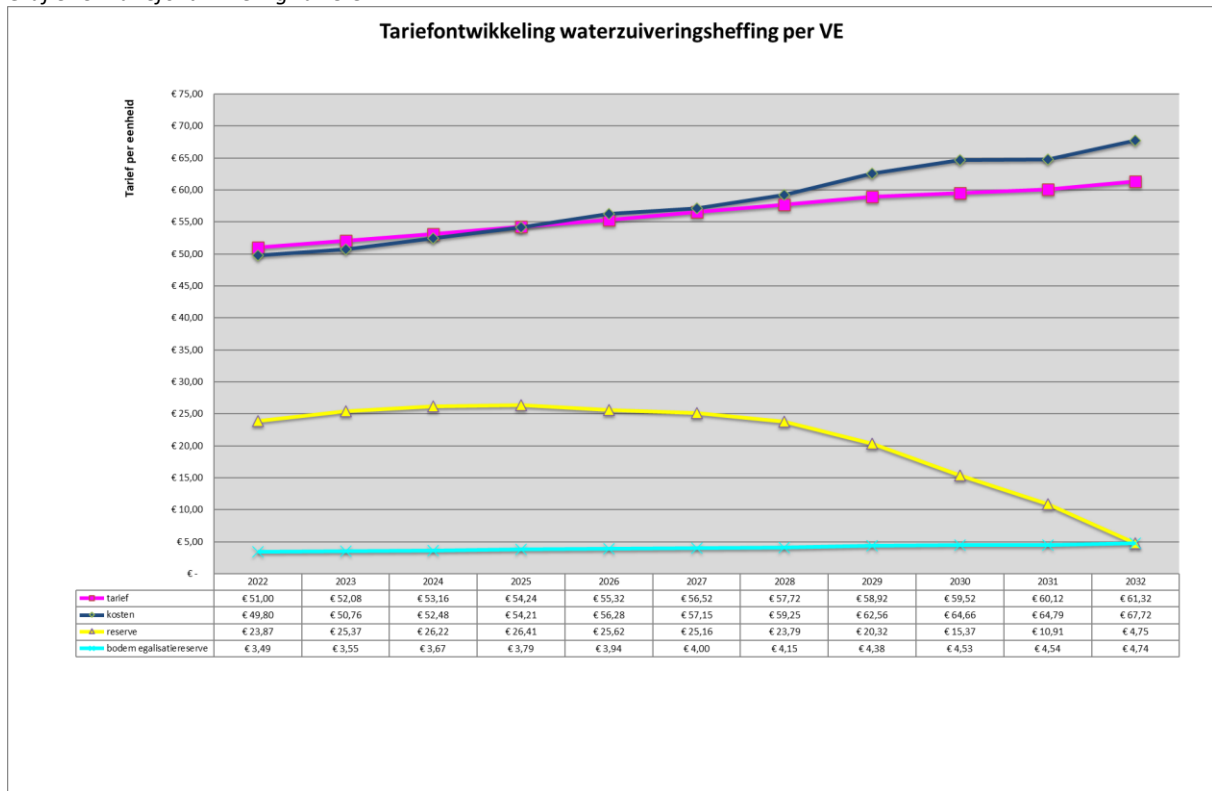
Invorderingsopbrengsten

De invorderingsopbrengsten worden verantwoord als belastingopbrengsten naar de verschillende categorieën.

Tariefontwikkeling

Grafiek 9: Tariefontwikkeling zuiveren

Voorstel

Een tariefsverhoging van 2,0% toe te passen voor de zuiveringsheffing en het tarief 2022 vast te stellen op € 51,00

3.3.5 Mutaties reserves/meerjarenprognose waterzuiveringsheffing nettolasten in relatie tot tariefontwikkeling

Via de resultaatbestemming wordt het begrote resultaat voor 2022 toegevoegd aan de egalisatiereserve waterzuiveringsbeheer.

Onderstaande tabel toont de meerjarenprognose waterzuiveringsheffing in relatie tot de tariefontwikkeling. De nettolasten zijn in beeld gebracht evenals de wijze waarop deze worden gedekt via de belastingopbrengsten (tarief * eenheden) enerzijds en de beschikkingen uit de egalisatiereserve (toevoegingen /onttrekkingen) anderzijds.

Daarnaast is ook nog het percentage egalisatiereserve en het percentage kostendekking weergegeven.

Tabel 36: Meerjarenprognose waterzuiveringsheffing

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
TOTAAL WATERZUIVERINGSBEHEER												
Egalisatiereserve per 1-1	€ 26.117.112	€ 26.592.206	€ 28.402.258	€ 30.368.520	€ 31.564.372	€ 31.982.253	€ 31.201.462	€ 30.817.621	€ 29.314.473	€ 25.183.069	€ 19.155.139	€ 13.681.380
Netto lasten	€ 56.980.771	€ 59.267.353	€ 60.750.594	€ 63.180.461	€ 65.643.639	€ 68.537.324	€ 70.003.146	€ 73.002.265	€ 77.533.265	€ 80.601.914	€ 81.228.508	€ 85.400.401
AF: Invorderingsopbrengsten	€ 382.305	€ 382.305	€ 382.305	€ 382.305	€ 382.305	€ 382.305	€ 382.305	€ 382.305	€ 382.305	€ 382.305	€ 382.305	€ 382.305
AF: Beschikking egalisatiereserve	€ -475.094	€ -1.810.052	€ -1.966.263	€ -1.195.851	€ -417.882	€ 780.791	€ 383.841	€ 1.503.148	€ 4.131.405	€ 6.027.930	€ 5.473.759	€ 7.693.576
Opbrengst belastingen	€ 60.272.265	€ 60.695.100	€ 62.334.552	€ 63.994.008	€ 65.679.216	€ 67.374.228	€ 69.237.000	€ 71.116.812	€ 73.019.556	€ 74.191.680	€ 75.372.444	€ 77.324.520
% egalisatiereserve 31-12	46,7%	47,9%	50,0%	50,0%	48,7%	45,5%	44,0%	40,2%	32,5%	23,8%	16,8%	7,0%
Percentage kostendekking	105,8%	102,4%	102,6%	101,3%	100,1%	98,3%	98,9%	97,4%	94,2%	92,1%	92,8%	90,5%
PER VERVUILINGSEENHEID												
Aantal vervuilingseenheden	1.197.800	1.190.100	1.196.900	1.203.800	1.210.900	1.217.900	1.225.000	1.232.100	1.239.300	1.246.500	1.253.700	1.261.000
Netto lasten per ve	€ 47,57	€ 49,80	€ 50,76	€ 52,48	€ 54,21	€ 56,28	€ 57,15	€ 59,25	€ 62,56	€ 64,66	€ 64,79	€ 67,72
Tarief per ve	€ 50,04	€ 51,00	€ 52,08	€ 53,16	€ 54,24	€ 55,32	€ 56,52	€ 57,72	€ 58,92	€ 59,52	€ 60,12	€ 61,32
Toename tarief		2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	1,0%	1,0%	2,0%

Toelichting:

1. In het gepresenteerde saldo van de beschikking van de egalisatiereserve 2021 zijn ten opzichte van de Programmabegroting 2021 de volgende bijstellingen doorgevoerd: Vorming bestemmingsreserve extra afschrijving renovatie rwzi Oijen € 1.400.000 (AB-besluit 26 februari 2021), boeking 1^e begrotingswijziging 2021 van € 409.400 (AB-besluit 15 oktober) en bijstelling verwacht jaarrekeningresultaat belastingopbrengsten van € 1.007.000 (bron Burap AB 15 oktober).

3.4 Totale meerjaren-kostenontwikkeling 2021-2032

Door het doorvoeren van de ambities uit de Voorjaarsnota 2021 aangevuld met extra onvermijdbare, onontkoombare en onuitstelbare kosten, komt de gemiddelde kostentoename ten opzichte van 2021 over de gehele periode uit op 3,7% per jaar. Voor 2022 zijn de kosten met 3,8% toegenomen ten opzichte van 2021.

Tabel 37: Meerjaren-kostenontwikkeling

(bedragen x € 1.000)	Begroting											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Kapitaallasten	€ 35.304	€ 35.629	€ 35.140	€ 34.746	€ 34.746	€ 34.746	€ 34.746	€ 34.746	€ 34.746	€ 34.746	€ 34.746	€ 34.746
Cumulatieve vrijval kapitaallasten	€ -	€ -	€ -1.616	€ -2.666	€ -3.794	€ -5.071	€ -6.604	€ -7.486	€ -8.881	€ -10.103	€ -12.745	€ -13.086
Nieuwe investeringen	€ -	€ -	€ 3.249	€ 6.371	€ 9.438	€ 12.639	€ 16.070	€ 19.556	€ 23.041	€ 26.527	€ 30.013	€ 33.498
Vervroegde afschrijving	€ -	€ -	€ -	€ 119	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal kapitaallasten	€ 35.304	€ 35.629	€ 36.773	€ 38.570	€ 40.391	€ 42.314	€ 44.213	€ 46.816	€ 48.906	€ 51.170	€ 52.014	€ 55.159
Personeelslasten	€ 37.911	€ 40.809	€ 41.309	€ 41.928	€ 42.557	€ 43.195	€ 43.843	€ 44.501	€ 45.169	€ 45.846	€ 46.534	€ 47.232
Goederen en Diensten van derden	€ 62.074	€ 66.696	€ 68.086	€ 69.834	€ 71.571	€ 73.126	€ 73.833	€ 75.891	€ 79.079	€ 81.765	€ 82.992	€ 85.937
Reserveringen	€ 83	€ 9	€ 9	€ 9	€ 9	€ 9	€ 9	€ 9	€ 9	€ 9	€ 9	€ 9
Voorzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Onvoorzien	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300
Totaal lasten	€ 135.672	€ 143.443	€ 146.476	€ 150.642	€ 154.827	€ 158.945	€ 162.198	€ 167.517	€ 173.463	€ 179.090	€ 181.848	€ 188.636
Financiële baten	€ 1.368	€ 919	€ 919	€ 919	€ 919	€ 919	€ 919	€ 919	€ 919	€ 919	€ 919	€ 919
Personeelsbaten	€ 541	€ 1.007	€ 1.007	€ 1.007	€ 1.007	€ 1.007	€ 1.007	€ 1.007	€ 1.007	€ 1.007	€ 1.007	€ 1.007
Goederen en diensten aan derden	€ 1.392	€ 1.398	€ 1.331	€ 1.318	€ 1.284	€ 363	€ 363	€ 363	€ 363	€ 363	€ 363	€ 363
Bijdragen van derden	€ 3.133	€ 4.924	€ 4.924	€ 4.924	€ 4.924	€ 4.924	€ 4.924	€ 4.924	€ 4.924	€ 4.924	€ 4.924	€ 4.924
Onttrekkingen aan reserves	€ 521	€ 1.639	€ 1.150	€ 876	€ 757	€ 757	€ 757	€ 757	€ 757	€ 757	€ 757	€ 757
Onttrekkingen aan voorzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal baten	€ 6.954	€ 9.888	€ 9.332	€ 9.045	€ 8.892	€ 7.970	€ 7.970	€ 7.970	€ 7.970	€ 7.970	€ 7.970	€ 7.970
Totaal lasten - Totaal baten	€ 128.717	€ 133.555	€ 137.144	€ 141.597	€ 145.935	€ 150.974	€ 154.228	€ 159.546	€ 165.492	€ 171.120	€ 173.878	€ 180.666
Netto lasten	€ 128.717	€ 133.555	€ 137.144	€ 141.597	€ 145.935	€ 150.974	€ 154.228	€ 159.546	€ 165.492	€ 171.120	€ 173.878	€ 180.666
Toename lasten per jaar 2021 - 2032		€ 4.837	€ 3.589	€ 4.453	€ 4.339	€ 5.039	€ 3.253	€ 5.319	€ 5.946	€ 5.628	€ 2.758	€ 6.788
Lasten toename cumulatief		€ 4.837	€ 8.427	€ 12.879	€ 17.218	€ 22.257	€ 25.510	€ 30.829	€ 36.775	€ 42.403	€ 45.161	€ 51.948
Jaarlijkse toename in % van 2021		3,8%	2,8%	3,5%	3,4%	3,9%	2,5%	4,1%	4,6%	4,4%	2,1%	5,3%
Voortschrijdende index	100	104	107	110	113	117	120	124	129	133	135	140
Begroting 2021 raming 2021 - 2031		€ 128.717	€ 132.054	€ 136.038	€ 142.120	€ 148.934	€ 154.821	€ 161.042	€ 166.350	€ 171.774	€ 176.802	
Toename per jaar t.o.v. begroting 2021 raming 2021 - 2031		€ 4.837	€ 5.090	€ 5.559	€ 3.815	€ 2.040	€ -593	€ -1.496	€ -858	€ -654	€ -2.924	
Toename per jaar in % t.o.v. begroting 2021 raming 2021 - 2031		3,8%	3,9%	4,1%	2,7%	1,4%	-0,4%	-0,9%	-0,5%	-0,4%	-1,7%	

4. Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten

Voor een nadere detaillering wordt de uitvoeringsinformatie bij de Programmabegroting 2022 opgesteld. Deze wordt door het dagelijks bestuur in december vastgesteld als afgeleide van de Programmabegroting 2022.

Lasten (x € 1.000)			
Omschrijving	Begroting 2022	Begroting* 2021	Jaarrekening 2020
Kapitaallasten	36.463	35.986	34.942
Personeelslasten	47.383	43.787	41.339
Goederen en diensten van derden	57.111	53.592	49.923
Bijdragen aan derden	9.586	8.966	9.474
Toevoegingen aan reserves/voorzieningen/onvoorzien	309	383	42
Totaal	150.851	142.715	135.720
Toevoeging categoriereserve ingezetenen			576
Toevoeging categoriereserve gebouwd	911		2.336
Toevoeging categoriereserve ongebouwd		124	51
Toevoeging categoriereserve natuurterreinen		1	7
Toevoeging egalisatiereserve watersysteembeheer			1.488
Toevoeging egalisatiereserve zuiveringsbeheer	1.810	2.882	2.766
Toevoeging bestemmingsreserves			2.464
Totaal toevoegingen	2.721	3.007	9.688
Totaal inclusief toevoeging	153.572	145.722	145.409

* Inclusief begrotingswijziging

Toelichting op de voornaamste afwijkingen:

- Kapitaallasten: toename afschrijvingslasten in verband met hogere boekwaarde, onder andere door nieuwe investeringen en doorgerekende extra afschrijving rwzi Oijen. De rentekosten zijn daarentegen afgenomen door lager rente-omslagpercentage;
- Personeelslasten: toename als gevolg van de personele gevolgen van ambities uit de Voorjaarsnota 2021 en het Bestuursakkoord 2019-2023. Tevens is in de begroting rekening gehouden met een salaristijging van 1,5%;
- Goederen en diensten van derden en bijdragen aan derden: de toename is als volgt te onderbouwen:
  - Voor 2022 is een inflatiecorrectie van 1,5% doorgevoerd en zijn noodzakelijke posten vallend onder de OOO opgevoerd;
  - Ambities Voorjaarsnota 2021 volledig doorgerekend;
  - Extra kosten voor inrichten en onderhouden van watersystemen (herstellen, onderhouden en monitoren);
  - Aanvullende middelen op incidentele basis voor de IRM-pilot HoWaBo;
  - Extra kosten voor elektriciteit door stijgende tarieven;
  - Extra kosten voor onderzoeksopdrachten in het kader van bronaanpak probleemstoffen, het monitoringsprogramma organische micro's en microplastics en Covid;
  - Een hoger chemicaliënverbruik noodzakelijk onder andere ter voorkoming/bestrijding van geuroverlast en legionella.
- Toevoeging aan de reserves: betreft de verwerking van het verwachte begrotingsresultaat 2022 voor waterzuiveringsbeheer en de aanvulling van de categoriereserve gebouwd.

Baten (x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting* 2021	Jaarrekening 2020
Financiële baten	919	1.368	794
Personeelsbaten	1.007	541	991
Goederen en diensten aan derden	1.398	1.392	2.415
Bijdragen van derden	4.924	3.133	6.545
Waterschapsbelastingen	134.927	129.302	125.701
Interne verrekeningen	7.409	5.898	4.513
Totaal	150.584	141.634	140.959
Onttrekking categoriereserve ingezetenen	297	56	
Onttrekking categoriereserve gebouwd		373	
Onttrekking categoriereserve ongebouwd	30		
Onttrekking categoriereserve natuurterreinen	1		
Onttrekking egalisatiereserve watersysteembeheer	1.020	3.139	3.475
Onttrekking egalisatiereserve zuiveringsbeheer			
Onttrekking bestemmingsreserves	1.639	521	975
Totaal onttrekkingen	2.988	4.089	4.450
Totaal inclusief onttrekking	153.572	145.722	145.409

* Inclusief begrotingswijziging

Toelichting op de voornaamste afwijkingen:

- Financiële baten: afname als gevolg van lagere interne rente;
- Personeelsbaten: toename door meer uitgeleend personeel;
- Bijdragen van derden: meer subsidie voor het verwijderen van medicijnresten en een incidentele opbrengst voor IRM-pilot HoWaBo;
- Waterschapsbelastingen: voor 2022 zijn hogere belastingopbrengsten begroot. De tarieven van watersysteembeheer, uitgezonderd de categorie gebouwd, zijn verhoogd. Het tarief voor waterzuiveringsbeheer is conform Bestuursakkoord verhoogd met 2%;
- Interne verrekeningen (geactiveerde lasten): toename door een hoger aantal te activeren uren én hogere uurtarieven;
- Onttrekking aan de reserves: betreft de verwerking van het verwachte begrotingsresultaat 2022. Het betreft de onttrekking uit de egalisatiereserve én categoriereserves watersysteembeheer en de onttrekking uit gevormde bestemmingsreserves voor de renovatie en instandhouding rwzi Oijen en het persoonsgebonden basisbudget.

Met de vaststelling van de Programmabegroting 2022 door het AB, stemt het AB in met onderstaand voorstel tot toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

(Bedrag x € 1.000)	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer
Te dekken nettolasten 2022	74.287	59.267
<u>Dekkingsmiddelen:</u>		
Netto belastingopbrengsten	-73.849	-61.077
Onttrekking categorie ingezetenen	-297	
Toevoeging categorie gebouwd	911	
Onttrekking categorie ongebouwd	-30	
Onttrekking categorie natuurterreinen	-1	
Onttrekking egaliseringsreserve	-1.020	
Toevoeging egaliseringsreserve		1.810
Eindsaldo		

Besluit tot vaststelling van de Programmabegroting 2022

Aldus ontworpen door het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas op 5 oktober 2021

Het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas verklaart dat de ontwerpbegroting ingevolge artikel 100 van de Waterschapswet van 19 oktober 2021 tot en met 19 november 2021 op het kantoor van waterschap Aa en Maas ter inzage van belanghebbenden heeft gelegen, nadat daarvan op 12 oktober 2021 openbare kennisgeving was geschied.

Het dagelijks bestuur voornoemd,

De secretaris,

De dijkgraaf,

Pieter Sennema

Mario Jacobs

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas in de openbare vergadering van 19 november 2021

De secretaris,

De dijkgraaf,

Pieter Sennema

Mario Jacobs

Besluit tot aangaan langlopende geldleningen en rc-verhouding NWB

Het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas te 's-Hertogenbosch;

Gezien het voorstel van het dagelijks bestuur 5 oktober 2021 tot het vaststellen van de programmabegroting voor dienstjaar 2022;

BESLUIT

Het dagelijks bestuur te machtigen:

1. Ter voorziening in de financieringsbehoefte 2022 een langlopende geldlening aan te gaan tot een maximumbedrag van € 55.000.000,00 (vijfenvijftig miljoen euro).
2. De rekeningcourant overeenkomst voor 2022 aan te gaan met de Nederlandse Waterschapsbank te 's-Gravenhage tot een bedrag van € 36.000.000,00 (zesendertig miljoen euro).

's-Hertogenbosch, 19 november 2021

Het dagelijks bestuur voornoemd,

De secretaris,

De dijkgraaf,

Pieter Sennema

Mario Jacobs

Besluit autorisatie B-kredieten door het DB

Het algemeen bestuur wordt gevraagd goedkeuring te verlenen voor:

1. Autorisatie door het dagelijks bestuur van de B1-investeringen ten behoeve van watersysteembeheer en waterzuiveringsbeheer;

B1-investeringen: de vervangingsinvesteringen inclusief bijbehorende afspraken en kaders. De hiervoor gehanteerde richtlijnen zijn:

- Watersysteembeheer: maximaal € 3 miljoen per jaar en € 350.000 per project;
- Waterzuiveringsbeheer: maximaal € 10 miljoen per jaar en € 1.000.000 per project;
- Deze B1-investeringen zijn opgenomen in het Projectenboek behorende bij de Programmabegroting 2022, zodat voldoende financiële dekking aanwezig is en dat deze B1-investeringen in meerjarig kader zijn doorgerekend.

Taak	Maximaal totaalbedrag B1-investeringen	Maximaal bedrag per B1-investering
Watersysteembeheer	€ 3.000.000	€ 350.000
Zuiveringsbeheer	€ 10.000.000	€ 1.000.000
Totaal B1 2022	€ 13.000.000	

Het betreft onderstaande B1-investeringen voor watersysteembeheer:

- Gemaal De Brand
- Gemaal Herpt
- Gemaal Keent
- Gemaal Kleine Wetering
- Gemaal Grensweg

Het betreft onderstaande B1-investeringen voor waterzuiveringsbeheer:

- Renoveren rioolgemaal Keldonk/Mariaheide
- Renoveren rioolgemaal Mariahout
- Renoveren rioolgemaal Westerbeek
- Renovatie transportstelsel Someren - rwzi Asten
- Vervangen geurfilter en kelderluiken rioolgemaal Harense Broek

Voor bovengenoemde B1-investeringen geldt dat via deze Programmabegroting het algemeen bestuur goedkeuring wordt gevraagd voor autorisatie door het dagelijks bestuur van deze investeringen ten behoeve van watersysteembeheer, waterzuiveringsbeheer en de algemene dienst.

2. Autorisatie door het dagelijks bestuur van het krediet Vervanging vervoermiddelen en gereedschappen 2022;

Omschrijving project	Totale netto-investeringsbedrag	Netto-uitgaven 2022
Vervanging vervoermiddelen en gereedschappen	€ 1.175.000	€ 1.175.000
Totaal bedrijfsvoering	€ 1.175.000	€ 1.175.000

3. De kredietaanvraag voor het betalen van de jaarlijkse bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2022.

Omschrijving project	Totale netto-investeringsbedrag	Netto-uitgaven 2022
HWBP-bijdrage spoedwet	€ 7.070.000	€ 7.070.000
Totaal overige	€ 7.070.000	€ 7.070.000

's-Hertogenbosch, 19 november 2021

Het dagelijks bestuur voornoemd,

De secretaris,

De dijkgraaf,

Pieter Sennema

Mario Jacobs

Bijlage 1: Programmabegroting 2022 ten opzichte van Voorjaarsnota 2021

bedragen x € 1							
	J2020	B2021	VJN2021	B2022	afwijking	% afw.	
Kapitaallasten	34.942.024	35.304.011	35.747.417	35.628.579	-118.838	-0,3%	
Personeelslasten	36.855.635	37.911.190	39.670.358	40.808.887	1.138.529	2,8%	
Goederen en diensten	59.397.368	62.073.738	64.681.743	66.696.445	2.014.702	3,0%	
Reserveringen/onvoorzien	50.791	382.572	300.000	308.868	8.868	2,9%	
Totaal uitgaven	131.245.818	135.671.511	140.399.518	143.442.779	3.043.261	2,1%	
Opbrengsten	10.774.941	6.954.215	7.837.215	9.887.997	2.050.782	20,7%	
Saldo lasten en baten	120.470.877	128.717.296	132.562.303	133.554.782	992.479	0,7%	
Watersysteembeheer							
	J2020	B2021	VJN2021	B2022	afwijking	% afw.	
Kapitaallasten	14.758.161	16.001.571	16.676.388	15.932.049	-744.339	-4,7%	
Personeelslasten	26.007.760	26.213.745	27.287.451	28.056.566	769.115	2,7%	
Goederen en diensten	29.479.229	31.764.897	32.979.769	33.176.505	196.735	0,6%	
Reserveringen/onvoorzien	25.395	232.572	150.000	158.868	8.868	5,6%	
Totaal uitgaven	70.270.546	74.212.786	77.093.609	77.323.988	230.379	0,3%	
Opbrengsten	6.254.490	2.476.260	2.476.260	3.036.559	560.299	18,5%	
Saldo lasten en baten	64.016.056	71.736.526	74.617.349	74.287.429	-329.920	-0,4%	
Waterzuiveringsbeheer							
	J2020	B2021	VJN2021	B2022	afwijking	% afw.	
Kapitaallasten	20.183.863	19.302.440	19.071.029	19.696.530	625.501	3,2%	
Personeelslasten	10.847.875	11.697.445	12.382.907	12.752.321	369.414	2,9%	
Goederen en diensten	29.918.139	30.308.841	31.701.974	33.519.940	1.817.967	5,4%	
Reserveringen/onvoorzien	25.395	150.000	150.000	150.000	0	0,0%	
Totaal uitgaven	60.975.272	61.458.726	63.305.909	66.118.791	2.812.882	4,3%	
Opbrengsten	4.520.451	4.477.955	5.360.955	6.851.438	1.490.483	21,8%	
Saldo lasten en baten	56.454.821	56.980.771	57.944.954	59.267.353	1.322.399	2,2%	
Totaal generaal	120.470.877	128.717.296	132.562.303	133.554.782	992.479	0,7%	

Bijlage 2: Specificatie afwijkingen ten opzichte van Voorjaarsnota 2021

Kostensoort	Toelichting afwijkingen	V / N	Bedragen * € 1
Nettolasten Voorjaarsnota 2021			132.562.303
Kapitaallasten	De lagere lasten zijn ontstaan doordat het renteomslagpercentage is gedaald van 2,0% naar 1,7%. Het verschil tussen watersysteembeheer (-€ 744.000) en zuiveringsbeheer (+ € 625.000), per saldo afgerond (- € 119.000), is groot en wordt vooral verklaard door de eenmalige afschrijving van rwzi Oijen (+ € 882.000) die gecompenseerd wordt door de hogere onttrekking uit de bestemmingsreserve. Daarnaast zijn de verwachte uitgaven voor 2021 bijgesteld wat bij watersysteembeheer leidt tot lagere afschrijvingslasten en bij waterzuiveringsbeheer tot hogere lasten.		
	Saldo kapitaallasten	V	-118.838
Personeelslasten	De stijging van de sociale lasten, waarvan vooral de pensioenpremie, is verwerkt. De FTE-stijging vanuit de VJN 2021 is (bruto) verwerkt, ook de opbrengsten (subsidie provincie) zijn verhoogd, zodat de netto lasten overeenkomen met de VJN 2021.		
	Saldo personeelslasten	N	1.138.529
Goederen en diensten van derden	Watersysteembeheer Onderhoudskosten als uitdiepen en herprofilieren vallen na actualisatie duurder uit (+ € 301.000) en daarnaast stijgen de energielasten (+ € 109.000). De maaibestekken vallen lager uit (- € 9.000). De kosten voor klimaatsubsidies dalen (- € 204.000) doordat deze kosten worden toegerekend aan waterzuiveringsbeheer.		
	Subtotaal watersysteembeheer	N	196.735
	Waterzuiveringsbeheer De grootste stijging wordt veroorzaakt door de energielasten (+ € 749.000). Daarnaast zijn er enkele incidentele lasten die doorgeschoven zijn van 2021 naar 2022, in 2021 aan de reserve toegevoegd en in 2022 aan de reserve onttrokken, zoals de overdacht van de gemalen aan de gemeente Oss (+ € 250.000) en het amoveren van de slibgisting in Asten (+ € 250.000). De kosten voor klimaatsubsidies worden toegerekend aan waterzuivering zodat de kosten stijgen (+ € 204.000). De bijdrage aan AQUON stijgt (+ € 80.000) door gewijzigde tarieven en aantallen. De interne transportkosten van slib stijgen (+ € 81.000) doordat meer slib wordt aangeleverd (Pacas Oijen). Voor smartpiggen is € 183.000 extra nodig. De overige stijging van kosten (+ € 21.000) betreffen meerdere actualisaties.		
	Subtotaal waterzuiveringsbeheer	N	1.817.967
Reserveringen / onvoorzien	Rente toevoeging aan de reserves valt t.o.v. Voorjaarsnota 2021 lager uit:	N	8.868
Opbrengsten	Watersysteembeheer De baten vallen hoger uit door hogere opbrengsten (subsidies) van het Rijk (€ 264.000) en Provincie (€ 89.000). Ook wordt extra subsidie ontvangen van de provincie voor de KRW en klimaatprojecten (€ 298.000). Door de lagere (omslag)rente wordt minder als 'bespaarde rente' geboekt (-€ 197.000). De onttrekking aan de reserves valt € 106.000 hoger uit door de hogere onttrekking aan het PPB.		
	Subtotaal watersysteembeheer	V	-560.299
	Waterzuiveringsbeheer De extra afschrijving van rwzi Oijen wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve (+ € 882.000). Door de lagere (omslag)rente wordt minder als 'bespaarde rente' geboekt (- € 251.000). Ook wordt extra subsidie ontvangen van de provincie voor klimaatprojecten (+ € 167.000). De onttrekking aan de reserves valt hoger (+ € 53.000) uit door de hogere onttrekking aan het PPB. De onttrekking aan de bestemmingsreserve rwzi Oijen is verwerkt (+ € 95.000). Enkele subsidies vallen hoger uit (+ € 544.000).		
	Subtotaal waterzuiveringsbeheer	V	-1.490.483
Totaal generaal van de afwijkingen			N 992.479
Nettolasten Programmabegroting 2022			133.554.782

V = voordelig ten opzichte van Voorjaarsnota 2021

N = nadelig ten opzichte van Voorjaarsnota 2021

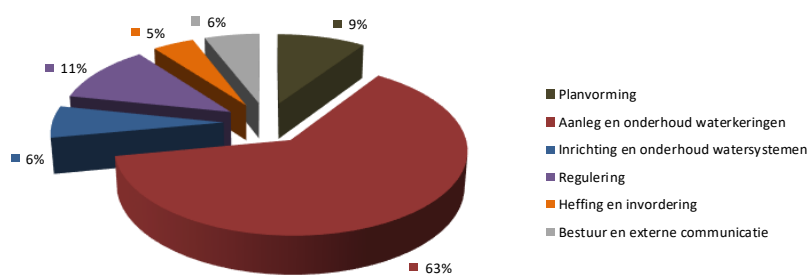
Bijlage 3: Begroting naar beleidsvelden

Waterveiligheid

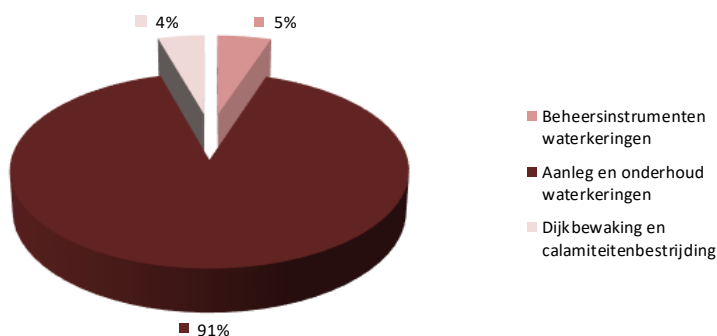
Tabel 38: Begroting naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Begroting 2022			Begroting 2021		Rekening 2020	
	Kosten x € 1.000		%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer	Water-zuiverings-beheer				
Planvorming	1.540	1.540		1.443	10,1%	1.375	11,4%
Beheersinstrumenten waterkeringen	520	520		226		259	
Aanleg en onderhoud waterkeringen	9.231	9.231		7.996		8.880	
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	450	450		266		213	
Aanleg en onderhoud waterkeringen	10.201	10.201		8.487	59,3%	9.352	77,3%
Inrichting en onderhoud watersystemen	1.017	1.017	6,2%	1.070	7,5%	1.119	9,3%
Regulering (handhaving en vergunningverlening)	1.858	1.858	11,4%	1.752	12,2%	1.451	12,0%
Heffing en invordering	727	727	4,5%	740	5,2%	632	5,2%
Bestuur en externe communicatie	1.009	1.009	6,2%	1.060	7,4%	841	7,0%
Dekkingsmiddelen	-48	-48	-0,3%	-240	-1,7%	-2.677	-22,1%
TOTAAL	16.304	16.304	100,0%	14.312	100,0%	12.094	100,0%

Grafiek 10: % aandeel kosten per beleidsveld (watersysteembeheer)

Grafiek 11: Het beleidsveld Aanleg en onderhoud waterkeringen gesplitst naar beleidsproducten

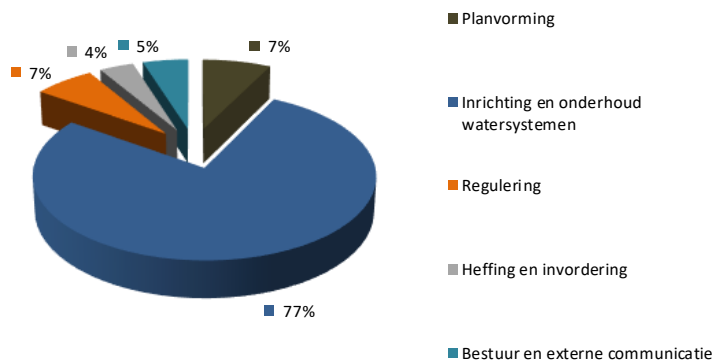

Klimaatbestendig en gezond watersysteem

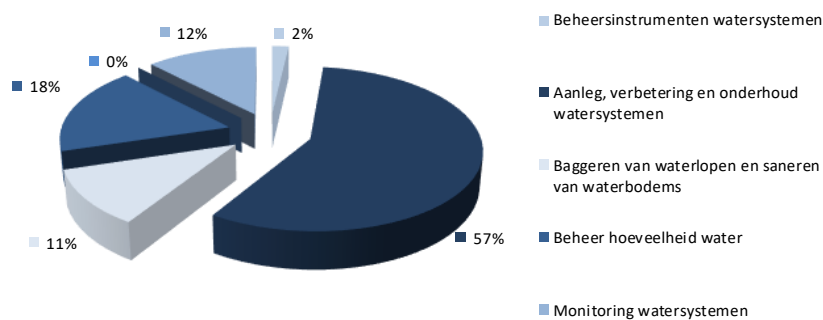
Tabel 39: Begroting naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Begroting 2022				Begroting 2021		Rekening 2020	
	Kosten x € 1.000			%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer						
Planvorming	4.345	4.345		7,4%	4.328	7,4%	1.075	1,9%
Beheersinstrumenten watersystemen	825	825			807			
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	25.999	25.999			25.804			
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	5.103	5.103			5.366			
Beheer hoeveelheid water	8.000	8.000			8.579			
Calamiteitenbestrijding watersystemen								
Monitoring watersystemen	5.525	5.525			4.773			
Inrichting en onderhoud watersystemen	45.452	45.452		77,4%	45.329	77,9%		0,0%
Regulering	3.875	3.875		6,6%	3.824	6,6%	765	1,4%
Heffing en invordering	2.181	2.181		3,7%	2.221	3,8%	1.537	2,7%
Bestuur en externe communicatie	3.027	3.027		5,2%	3.179	5,5%	1.438	2,6%
Dekkingsmiddelen	-144	-144		-0,2%	-721	-1,2%	-198	-0,4%
TOTAAL	58.736	58.736		100,0%	58.160	100,0%	56.121	100,0%

Grafiek 12: % aandeel kosten per beleidsveld (watersysteembeheer)

Grafiek 13: Het beleidsveld Inrichting en onderhoud watersystemen gesplitst naar beleidsproducten

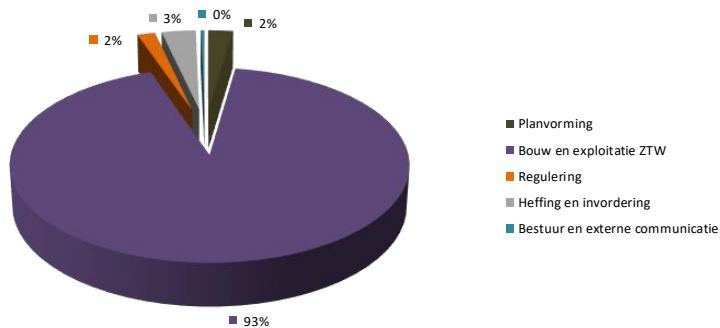

Schoon water

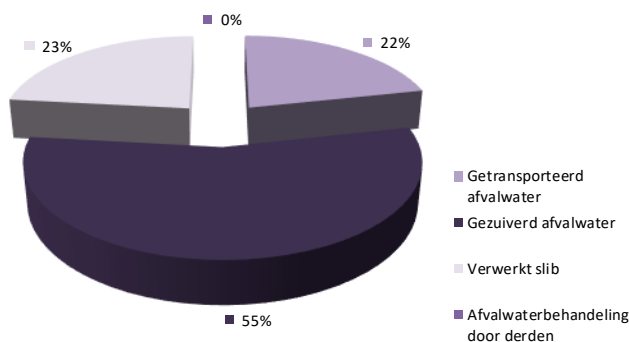
Tabel 40: Begroting naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Begroting 2022				Begroting 2021		Rekening 2020	
	Kosten x € 1.000			%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer	Water-zuiverings-beheer					
Planvorming	1.383		1.383	2,3%	1.427	2,5%	1.075	1,9%
Getransporteerd afvalwater	11.843		11.843		11.176		10.274	
Gezuiverd afvalwater	30.266		30.266		29.526		29.450	
Verwerkt slib	12.776		12.776		11.501		11.781	
Afvalwaterbehandeling door derden								
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	54.885		54.885	92,4%	52.202	91,0%	51.505	91,8%
Regulering (handhaving en vergunningverlening)	997		997	1,7%	747	1,3%	765	1,4%
Heffing en invordering	1.900		1.900	3,2%	1.875	3,3%	1.537	2,7%
Bestuur en externe communicatie	1.405		1.405	2,4%	1.681	2,9%	1.438	2,6%
Dekkingsmiddelen	-1.190		-1.190	-2,0%	-542	-0,9%	-198	-0,4%
TOTAAL	59.380		59.380	100,0%	57.390	100,0%	56.121	100,0%

Grafiek 14: % aandeel kosten per beleidsveld (waterzuiveringsbeheer)

Grafiek 15: Het beleidsveld Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken gesplitst naar beleidsproducten

Bijlage 4: Projecten naar programma's

Waterveiligheid

Nr. PJB	Srt. inv.	Omschrijving investering	% aandeel in programma	Aandeel in totaal bruto-investering	Aandeel in totaal opbrengsten / subsidies	Aandeel in totaal netto-investering	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel in subs/ink investering 2022	Aandeel in netto-investering 2022	Aandeel in netto-investering 2023	Aandeel in netto-investering 2024	Aandeel in netto-investering 2025	Aandeel in netto-investering 2026	Aandeel in netto-investering 2027
7	A	Gebiedsplan Raam	30%	2.242.500	480.396	1.762.104	171.096	22.356	148.740	146.579	29.545	-	-162.899	-
8	A	Aa dal Noord	10%	61.000	-	61.000	15.000	-	15.000	7.500	16.319	-	-	-
25	A	HWBP bijdrage	100%	15.251.000	-	15.251.000	-	-	-	-	-	-	-	-
206	A	Veiligheidstoetsing primaire keringen	100%	900.000	9.680	890.320	121.152	-	121.152	-	-	-	-	-
208	A	Kunstwerken regionale keringen	100%	2.600.000	400.000	2.200.000	800.000	342.844	457.156	150.000	161.910	-	-	-
209	A	2e uitvoeringsprog wateroverl	100%	1.450.000	-	1.450.000	401.678	-	401.678	-	-	-	-	-
210	A	Smakterbroek	20%	221.000	117.200	103.800	27.363	19.185	8.178	60.000	-19.760	-	-	-
219	A	Ravenstein Lith	100%	29.691.000	22.834.182	6.856.818	8.525.000	5.568.500	2.956.500	-1.701.776	-	-	-	-
241	A	HWBP Cuijk Ravenstein	100%	7.350.000	6.640.000	710.000	1.925.000	1.732.500	192.500	52.438	-	-	-	-
267	A	Vervangen greenbox auto stuwen	50%	675.000	-	675.000	654.733	-	654.733	-	-	-	-	-
268	A	Automatiseren stuwen	50%	815.000	19.450	795.550	-	-	-	-	-	-	-	-
293	A	Int aanpak Oeffelste Raam	100%	300.000	-	300.000	40.904	-	40.904	-	-	-	-	-
303	A	Uitbr meetnet data OMDISK	100%	360.000	324.000	36.000	330.000	324.000	6.000	-	-	-	-	-
303	A	Uitbr meetnet data OMDISK	25%	300.000	131.250	168.750	126.500	56.250	70.250	56.325	22.400	-	-	-
306	A	Aanpak regionale waterkeringen langs Aa en Afleidingskanaal	100%	50.000	-	50.000	-	-	-	-	-	-	-	-
312	A	Tracéstudie aansluiting 36-1 op hoge gronden; Traject Maashees-Boxmeer	100%	125.000	-	125.000	50.519	-	50.519	-	-	-	-	-
Totaal A-investeringen				62.391.500	30.956.158	31.435.342	13.188.945	8.065.635	5.123.310	-1.228.934	210.414	-	-162.899	-
7	B2	Gebiedsplan Raam	30%	5.244.076	1.902.638	3.341.437	742.253	63.680	678.572	1.650.608	1.395.350	-268.154	-268.154	-10.500
8	B2	Aa dal Noord	10%	1.136.000	586.500	549.500	-	-	50.000	50.000	50.000	70.000	329.500	-
219	B2	Ravenstein Lith	100%	130.900.000	122.310.000	8.590.000	-	-	-	-600.000	4.400.000	4.400.000	390.000	-
241	B2	HWBP Cuijk Ravenstein	100%	98.570.000	88.614.000	9.956.000	300.000	-	300.000	250.000	521.000	2.250.000	2.200.000	2.275.000
293	B2	Int aanpak Oeffelste Raam	100%	4.800.000	1.000.000	3.800.000	4.800.000	500.000	4.300.000	-500.000	-	-	-	-
306	B2	Aanpak regionale waterkeringen langs Aa en Afleidingskanaal	100%	700.000	-	700.000	700.000	-	700.000	-	-	-	-	-
Totaal B2-investeringen				241.350.076	214.413.138	26.936.937	6.542.253	563.680	5.978.572	850.608	6.366.350	6.431.846	2.391.846	2.594.000
25	C	HWBP bijdrage	100%	33.532.000	-	33.532.000	7.070.000	-	7.070.000	6.363.000	6.464.000	6.363.000	7.272.000	-
35	C	Overige maatregelen wateroverlast	100%	1.905.000	-	1.905.000	750.000	-	750.000	-	-	-	-	-
305	C	Restopgave knelpunt wateroverlast Drunen noordwest (H14)	100%	1.100.000	500.000	600.000	50.000	-	50.000	250.000	275.000	-	-	-
341	C	HWBP Boxmeer Cuijk	100%	113.089.000	101.780.100	11.308.900	-	-	-	-	-	500.000	-250.000	200.000
347	C	Vervanging Damwanden Crevecoeur	100%	335.000	-	335.000	335.000	-	335.000	-	-	-	-	-
354	C	HWBP Lith Bokhoven	100%	164.500.000	148.050.000	16.450.000	500.000	-	500.000	-200.000	267.000	250.000	540.000	553.000
357	C	Vervanging LM door LMX	50%	487.500	-	487.500	487.500	-	487.500	-	-	-	-	-
359	C	Herstel Brug 20172 Beek en Donk	100%	125.000	-	125.000	125.000	-	125.000	-	-	-	-	-
Totaal C-investeringen				315.073.500	250.330.100	64.743.400	9.317.500	-	9.317.500	6.413.000	7.006.000	7.113.000	7.562.000	753.000
Totaal				618.815.076	495.699.396	123.115.679	29.048.697	8.629.315	20.419.382	6.034.674	13.582.764	13.544.846	9.790.946	3.347.000

Klimaatbestendig en gezond watersysteem: Voldoende Water en omgaan met weersextremen

Nr. PJB	Srt. inv.	Omschrijving investering	% aandeel in programma	Aandeel in totaal bruto-investering	Aandeel in totaal opbrengsten / subsidies	Aandeel in totaal netto-investering	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel in subs/ink investering 2022	Aandeel in netto-investering 2022	Aandeel in netto-investering 2023	Aandeel in netto-investering 2024	Aandeel in netto-investering 2025	Aandeel in netto-investering 2026	Aandeel in netto-investering 2027
7	A	Gebiedsplan Raam	20%	1.495.000	320.264	1.174.736	114.064	14.904	99.160	97.719	19.697	-	-108.600	-
51	A	Uitvoeringsp Noordvaart/Peelkanaal	100%	4.390.000	1.405.000	2.985.000	1.737.205	1.253.100	484.105	741.002	-	-	-	-
52	A	Uitvoeringsp Noordvaart/Peelkanaal	100%	1.235.000	500.000	735.000	223.474	500.000	-276.526	-	-	-	-	-
53	A	Cyclisch groot onderhoud	100%	11.390.263	340.000	11.050.263	3.655.641	340.000	3.315.641	-	-	-	-	-
210	A	Smakterbroek	30%	331.500	175.800	155.700	41.044	28.778	12.266	90.000	-29.640	-	-	-
211	A	Verdrogingsbestrijding Aa Heeswijk Dinther	50%	650.000	150.000	500.000	-	-	-	-	-	-	-	-
212	A	GGOR Goorloop Snelle Loop	100%	3.476.000	1.218.000	2.258.000	600.000	218.000	382.000	472.472	-	-	-	-
213	A	GGOR St Anthonis Boxmeer	100%	3.265.000	-	3.265.000	800.000	-	800.000	250.000	-	-	-	-
231	A	Aanp hoogwaterafv sluis 0	100%	3.500.000	-	3.500.000	789.865	-	789.865	1.500.000	509.213	-	-	-
240	A	Optimalisatie watersysteem	100%	1.800.000	-	1.800.000	-	-	-	-	-	-	-	-
267	A	Vervangen greenbox auto stuwen	50%	675.000	-	675.000	654.733	-	654.733	-	-	-	-	-
268	A	Automatiseren stuwen	50%	815.000	19.450	795.550	-	-	-	-	-	-	-	-
273	A	Uitbreiding meetnet- en vergroten bruikbaarheid data	100%	1.550.000	325.000	1.225.000	50.000	-	50.000	-	-	-	-	-
275	A	NNP wijboschbroek	100%	205.000	101.325	103.675	40.848	25.000	15.848	-51.325	-	-	-	-
278	A	Waterkrachtcentrales	100%	100.000	-	100.000	-	-	-	-	-	-	-	-
291	A	Spuiwerken sluis 8 en 9	100%	1.920.000	-	1.920.000	-	-	-	-	-	-	-	-
296	A	NNP Sang en Goorkens	100%	325.000	160.000	165.000	170.942	85.000	85.942	-	-	-	-	-
302	A	Natuurrealisatie en klimaatrobuust watersysteem Maashorst	75%	225.000	-	225.000	75.000	-	75.000	75.000	-	-	-	-
303	A	Uitbr meetnet data OMDISK	100%	3.245.000	1.677.500	1.567.500	668.735	270.000	398.735	270.000	161.191	-	-	-
303	A	Uitbr meetnet data OMDISK	75%	900.000	393.750	506.250	379.500	168.750	210.750	168.975	67.200	-	-	-
304	A	Optim automatisering watersysteem	100%	1.750.000	875.000	875.000	1.127.298	437.500	689.798	-	-	-	-	-
		Totaal A-investeringen		43.242.763	7.661.089	35.581.674	11.128.349	3.341.032	7.787.317	3.613.843	727.661	-	-108.600	-
301	B1	Gemaal De Brand	100%	345.000	-	345.000	345.000	-	345.000	-	-	-	-	-
301	B1	Gemaal Herpt	100%	105.000	-	105.000	105.000	-	105.000	-	-	-	-	-
301	B1	Gemaal Keent	100%	95.000	-	95.000	95.000	-	95.000	-	-	-	-	-
301	B1	Gemaal Kleine Wetering	100%	141.000	-	141.000	141.000	-	141.000	-	-	-	-	-
301	B1	Gemaal Grensweg	100%	104.000	-	104.000	104.000	-	104.000	-	-	-	-	-
		Totaal B1-investeringen		790.000	-	790.000	790.000	-	790.000	-	-	-	-	-
7	B2	Gebiedsplan Raam	20%	3.496.050	1.268.426	2.227.625	494.835	42.453	452.382	1.100.405	930.233	-178.770	-178.770	-7.000
52	B2	Uitvoeringsp Noordvaart/Peelkanaal	100%	4.865.000	2.432.500	2.432.500	-	-	-	-	-	-	-	-
53	B2	Cyclisch groot onderhoud	100%	6.945.000	-	6.945.000	2.000.000	-	2.000.000	2.000.000	2.000.000	945.000	-	-
275	B2	NNP wijboschbroek	100%	1.945.000	972.500	972.500	700.000	350.000	350.000	300.000	322.500	-	-	-
278	B2	Waterkrachtcentrales/windenergie	100%	1.400.000	-	1.400.000	-	-	-	400.000	800.000	186.596	-	-
296	B2	NNP Sang en Goorkens	100%	1.355.000	680.000	675.000	650.000	340.000	310.000	365.000	-	-	-	-
302	B2	Natuurrealisatie en klimaatrobuust watersysteem Maashorst	75%	602.250	96.000	506.250	-	-	-	-	150.000	54.000	302.250	-
		Totaal B2-investeringen		20.608.300	5.449.426	15.158.875	3.844.835	732.453	3.112.382	4.165.405	4.202.733	1.006.826	123.480	-7.000
240	C	Optimalisatie watersysteem	100%	3.900.000	-	3.900.000	2.700.000	-	2.700.000	1.000.000	-	-	-	-
287	C	De Run Beekveld	100%	300.000	-	300.000	-	-	-	300.000	-	-	-	-
288	C	Oplossen knelpunt robuust watersysteem Beekgraaf	100%	485.000	-	485.000	40.000	-	40.000	40.000	405.000	-	-	-
301	C	Vervangingsinvesteringen t.b.v. Waterbeheersingsgemalen (LTAP)	100%	4.910.000	-	4.910.000	-	-	-	1.376.500	1.200.000	1.200.000	1.133.500	-
356	C	Aanpassing Astense Aa tbv aanvoer vanuit Noordvaart	100%	270.000	-	270.000	70.000	-	70.000	200.000	-	-	-	-
357	C	Vervanging TMX Onderstations LM-8N en LM-20N door LMX-serie	50%	487.500	-	487.500	487.500	-	487.500	-	-	-	-	-
358	C	Bhs Peelseloop Benedenloop	50%	430.000	-	430.000	30.000	-	30.000	400.000	-	-	-	-
		Totaal C-investeringen		10.782.500	-	10.782.500	3.327.500	-	3.327.500	3.316.500	1.605.000	1.200.000	1.133.500	-
		Totaal		75.423.563	13.110.515	62.313.049	19.090.684	4.073.485	15.017.199	11.095.749	6.535.394	2.206.826	1.148.381	-7.000

Klimaatbestendig en gezond watersysteem: Gezond en natuurlijk water

Nr. PJB	Srt. inv.	Omschrijving investering	% aandeel in programma	Aandeel in totaal bruto-investering	Aandeel in totaal opbrengsten / subsidies	Aandeel in totaal netto-investering	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel in subs/ink investering 2022	Aandeel in netto-investering 2022	Aandeel in netto-investering 2023	Aandeel in netto-investering 2024	Aandeel in netto-investering 2025	Aandeel in netto-investering 2026	Aandeel in netto-investering 2027
4	A	BHS Snelle Loop dtj Benedenlp	100%	1.425.000	597.500	827.500	-	205.719	-205.719	-	-	-	-	-
5	A	Blauwe Poort Laarbeek	100%	84.000	-	84.000	84.000	-	84.000	-	-	-	-	-
6	A	Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)	100%	863.500	-	863.500	570.500	-	570.500	293.000	-	-	-	-
7	A	Gebiedsplan Raam	50%	3.737.500	800.660	2.936.840	285.160	37.260	247.900	244.299	49.242	-	-271.499	-
8	A	Aa dal Noord	90%	549.000	-	549.000	135.000	-	135.000	67.500	146.874	-	-	-
12	A	BHS Esperloop IGP Bakel Milheeze	100%	2.350.000	75.000	2.275.000	6.748	-	6.748	-	-	-	-	-
76	A	Aa dal Zuid	100%	16.700.000	3.000.000	13.700.000	7.892.773	1.718.460	6.174.313	2.452.773	451.338	-	-	-
86	A	IGP Maasheggen	100%	850.000	400.000	450.000	300.000	-	300.000	150.000	-199.996	-	-	-
95	A	EVZ Tranche Beneden Aa	100%	125.500	-	125.500	-	-	-	-	-	-	-	-
99	A	EVZ Groote Wetering	100%	42.000	-	42.000	-	-	-	-	-	-	-	-
100	A	EVZ Roode Wetering	100%	3.050.000	600.000	2.450.000	-	300.000	-300.000	-	-	-	-	-
210	A	Smakterbroek	50%	552.500	293.000	259.500	68.407	47.963	20.444	150.000	-49.400	-	-	-
211	A	Verdrogingsbestrijding Aa Heeswijk Dinther	50%	650.000	150.000	500.000	-	-	-	-	-	-	-	-
234	A	Uitvoeringsprogram Gulden Land	100%	375.000	-	375.000	122.920	-	122.920	-	-	-	-	-
239	A	Clusteraanpak NVO/Robuust watersyste	100%	1.350.000	400.000	950.000	-	-	-	-	-	-	-	-
300	A	Clusteraanpak EVZ's Deurne	100%	222.000	-	222.000	655	-	655	-	-	-	-	-
302	A	Natuur Klimaat ws Maashorst	25%	75.000	-	75.000	25.000	-	25.000	25.000	-	-	-	-
Totaal A-investeringen				33.001.000	6.316.160	26.684.840	9.491.163	2.309.402	7.181.761	3.382.572	398.057	-	-271.499	-
5	B2	Blauwe Poort Laarbeek	100%	3.356.000	1.720.000	1.636.000	-	-	-	136.000	1.000.000	500.000	-	-
7	B2	Gebiedsplan Raam	50%	8.740.126	3.171.064	5.569.062	1.237.088	106.134	1.130.954	2.751.013	2.325.584	-446.924	-446.924	-17.500
8	B2	Aa dal Noord	90%	10.224.000	5.278.500	4.945.500	-	-	-	450.000	450.000	450.000	630.000	2.965.500
76	B2	Aa dal Zuid	100%	10.000.000	4.961.900	5.038.100	100.000	-	100.000	-4.400.000	8.800.000	538.100	-	-
95	B2	EVZ Tranche Beneden Aa	100%	4.000.000	900.000	3.100.000	3.975.372	900.000	3.075.372	-	-	-	-	-
99	B2	EVZ Groote Wetering	100%	1.000.000	240.000	760.000	999.780	240.000	759.780	-	-	-	-	-
234	B2	Uitvoeringsprogram Gulden Land	100%	5.175.000	1.800.000	3.375.000	2.877.080	-	2.877.080	1.000.000	-502.080	-	-	-
302	B2	Natuur Klimaat ws Maashorst	25%	200.750	32.000	168.750	-	-	-	-	50.000	18.000	100.750	-
Totaal B2-investeringen				42.695.876	18.103.464	24.592.412	9.189.320	1.246.134	7.943.186	-62.987	12.123.504	1.059.176	283.826	2.948.000
109	C	Knelp.gemengde overstorten	100%	250.000	-	250.000	50.000	-	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	-
111	C	Waterkwaliteit in bebouwd gebied	100%	750.000	-	750.000	125.000	-	125.000	125.000	125.000	125.000	125.000	-
216	C	EVZ Meerkensloop	100%	900.000	600.000	300.000	50.000	-	50.000	200.000	50.000	-	-	-
237	C	Groene oevers Stads Aa Den Bosch	100%	525.000	250.000	275.000	-	-	-	-	525.000	-	-	-250.000
272	C	N279: Goorloop Keldonk / Bakelse Beemden	100%	265.000	-	265.000	-	-	-	265.000	-	-	-	-
280	C	Gebiedsontwikkeling Heiendeische loop	100%	300.000	150.000	150.000	-	-	-	150.000	-	-	-	-
300	C	Astense Aa Fase 3	100%	1.835.000	370.000	1.465.000	1.814.155	370.000	1.444.155	-	-	-	-	-
308	C	Groene Punt	100%	250.000	-	250.000	250.000	-	250.000	-	-	-	-	-
310	C	Peelseloop / Sijpseloop: restopgave NVO en vispassages	100%	100.000	-	100.000	-	-	-	100.000	-	-	-	-
311	C	Restopgave Snelleloop-Middenloop	100%	100.000	-	100.000	-	-	-	100.000	-	-	-	-
346	C	Stads Aa Helmond	100%	100.000	-	100.000	-	-	-	100.000	-	-	-	-
355	C	Intentieovereenkomst Sint Anthonis realisatie restopgaven EVZ's en NVO's	100%	309.500	123.750	185.750	309.500	123.750	185.750	-	-	-	-	-
358	C	Bhs Peelseloop Benedenloop	50%	430.000	-	430.000	30.000	-	30.000	400.000	-	-	-	-
Totaal C-investeringen				6.114.500	1.493.750	4.620.750	2.628.655	493.750	2.134.905	1.490.000	750.000	175.000	175.000	-250.000
Totaal				81.811.376	25.913.374	55.898.002	21.309.138	4.049.286	17.259.852	4.809.585	13.271.561	1.234.176	187.327	2.698.000

Schoon water

Nr. PJB	Srt. inv.	Omschrijving investering	% aandeel in programma	Aandeel in totaal bruto-investering	Aandeel in totaal opbrengsten / subsidies	Aandeel in totaal netto-investering	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel in subs/ink investering 2022	Aandeel in netto-investering 2022	Aandeel in netto-investering 2023	Aandeel in netto-investering 2024	Aandeel in netto-investering 2025	Aandeel in netto-investering 2026	Aandeel in netto-investering 2027
115	A	Renoveren rwzi Den Bosch	100%	66.850.000	-	66.850.000	1.000.000	-	1.000.000	3.500.000	3.761.349	-	-	-
119	A	Renovatie druktorens Erica	100%	143.000	-	143.000	100.500	-	100.500	-	-	-	-	-
120	A	Renoveren druktoeren Lage Peel	100%	350.000	-	350.000	245.000	-	245.000	-	-	-	-	-
144	A	Renoveren rioolgemeal Vianen	100%	130.000	-	130.000	-	-	-	-	-	-	-	-
148	A	Renoveren rioolgemalen Fortunaweg, St. Hubert en Wilbertoord	100%	840.000	40.000	800.000	360.000	-	360.000	4.024	-	-	-	-
149	A	Renoveren stamriool Oss	100%	18.610.000	-	18.610.000	8.833.872	-	8.833.872	2.000.000	-	-	-	-
173	A	Renovatie opvoer- en slibretourvrijzels rwzi Asten	100%	1.000.000	-	1.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-
175	A	Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen	100%	60.500.000	-	60.500.000	12.500.000	-	12.500.000	22.000.000	20.082.336	-	-	-
178	A	Vervangen proces automatiseringsinstallaties rwzi's	100%	825.000	-	825.000	100.000	-	100.000	-	-	-	-	-
180	A	Superkritisch vergassen	100%	600.000	-	600.000	216.397	-	216.397	100.000	-	-	-	-
251	A	Meten en monitoren in de afvalwaterketen	100%	200.000	-	200.000	39.337	-	39.337	-	-	-	-	-
252	A	Aanpassen transportleiding Grave-Wachthuis	100%	300.000	-	300.000	-	-	-	-	-	-	-	-
255	A	Uitbreiding verwerkingscapaciteit rwzi Land van Cuijk	100%	2.000.000	-	2.000.000	1.150.000	-	1.150.000	500.000	-	-	-	-
262	A	Renoveren rioolgemeal Boxmeer	100%	1.000.000	-	1.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-
263	A	Renoveren rioolgemeal Cuijk Sportpark	100%	60.000	-	60.000	-	-	-	-	-	-	-	-
276	A	Grootschalige realisatie van zonneweides	100%	19.000.000	-	19.000.000	3.410.000	-	3.410.000	4.000.000	2.000.000	-	-	-
284	A	Renoveren rioolgemeal Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland	100%	6.345.000	-	6.345.000	800.000	-	800.000	-	-	-	-	-
285	A	Vervangen zinker persleidingtracé Achterdijk	100%	250.000	-	250.000	-	-	-	-	-	-	-	-
286	A	Opllossen capaciteits knelpunt Bakel	100%	3.700.000	-	3.700.000	2.869.273	-	2.869.273	-	-	-	-	-
303	A	Optimalisatie Meetnetten en Datamanagement in Systeem en Keten (OMDISK)	100%	1.380.000	340.000	1.040.000	345.000	85.000	260.000	260.000	248.976	-	-	-
316	A	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Dinther	100%	1.650.000	-	1.650.000	712.439	-	712.439	-	-	-	-	-
321	A	Optimaliseren aanvoerstelsel Asten - Maatregel KRW	100%	90.000	-	90.000	-	-	-	-	-	-	-	-
339	A	Renoveren rioolgemalen Elshout, Heesbeen en Oudheusden	100%	520.000	-	520.000	52.938	-	52.938	-	-	-	-	-
Totaal A-investeringen				186.343.000	380.000	185.963.000	32.734.756	85.000	32.649.756	32.364.024	26.092.661	-	-	-
131	B1	Renoveren rioolgemeal Keldonk/Mariaheide	100%	400.000	-	400.000	300.000	-	300.000	100.000	-	-	-	-
135	B1	Renoveren rioolgemeal Mariahout	100%	400.000	-	400.000	50.000	-	50.000	350.000	-	-	-	-
147	B1	Renoveren rioolgemeal Westerbeek	100%	300.000	-	300.000	270.000	-	270.000	-	-	-	-	-
351	B1	Renovatie transportstelsel Someren - rwzi Asten	100%	150.000	-	150.000	150.000	-	150.000	-	-	-	-	-
352	B1	Vervangen geurfilter en kelderluiken rioolgemeal Harense Broek	100%	180.000	-	180.000	180.000	-	180.000	-	-	-	-	-
Totaal B1-investeringen				1.430.000	-	1.430.000	950.000	-	950.000	450.000	-	-	-	-
255	B2	Uitbreiding verwerkingscapaciteit rwzi Land van Cuijk	100%	52.800.000	-	52.800.000	-	-	-	6.000.000	15.000.000	21.800.000	10.000.000	-
316	B2	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Dinther	100%	32.350.000	-	32.350.000	-	-	-	6.550.000	7.000.000	7.000.000	6.800.000	5.000.000
321	B2	Optimaliseren aanvoerstelsel Asten - Maatregel KRW	100%	1.210.000	-	1.210.000	1.110.000	-	1.110.000	100.000	-	-	-	-
Totaal B2-investeringen				86.360.000	-	86.360.000	1.110.000	-	1.110.000	12.650.000	22.000.000	28.800.000	16.800.000	5.000.000
118	C	Renoveren rioolgemeal Cuijk-Heiligenberg	100%	1.689.000	-	1.689.000	-	-	-	1.689.000	-	-	-	-
127	C	Renoveren rioolgemeal Hedihuizen	100%	151.000	-	151.000	-	-	-	-	-	-	-	-
129	C	Renoveren rioolgemeal Helenaveen	100%	323.000	-	323.000	-	-	-	-	-	-	-	323.000
132	C	Renoveren rioolgemeal Lierop	100%	240.000	-	240.000	-	-	-	-	-	-	240.000	-
133	C	Renoveren rioolgemeal Liessel	100%	392.000	-	392.000	-	-	-	-	-	-	-	392.000
136	C	Renoveren rioolgemeal Munnekens Vinkel	100%	795.000	-	795.000	-	-	-	-	-	-	795.000	-
139	C	Renoveren rioolgemeal Oploo	100%	400.000	-	400.000	-	-	-	400.000	-	-	-	-
143	C	Renoveren rioolgemeal Venhorst	100%	275.000	-	275.000	-	-	-	-	-	275.000	-	-
152	C	Renoveren rioolgemeal Boerdonk	100%	310.000	-	310.000	-	-	-	-	-	-	-	310.000

Nr. PJB	Srt. inv.	Omschrijving investering	% aandeel in programma	Aandeel in totaal bruto-investering	Aandeel in totaal opbrengsten / subsidies	Aandeel in totaal netto-investering	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel in subs/ink investering 2022	Aandeel in netto-investering 2022	Aandeel in netto-investering 2023	Aandeel in netto-investering 2024	Aandeel in netto-investering 2025	Aandeel in netto-investering 2026	Aandeel in netto-investering 2027
183	C	Aqualine rwzi Dinther en Asten	100%	335.000	-	335.000	-	-	-	-	-	-	335.000	-
244	C	Effluentverbetering rwzi's: Kunstmatige intelligentie op rwzi's	100%	1.250.000	-	1.250.000	250.000	-	250.000	250.000	250.000	250.000	-	-
257	C	Renoveren rioolgemaal Elsendorp	100%	315.000	-	315.000	-	-	-	-	-	-	-	315.000
258	C	Renoveren rioolgemaal Doeveren	100%	152.000	-	152.000	-	-	-	-	-	-	-	152.000
259	C	Renoveren rioolgemaal Bokhoven	100%	172.000	-	172.000	-	-	-	-	-	-	-	172.000
260	C	Renoveren rioolgemaal Drunen	100%	1.124.000	-	1.124.000	-	-	-	-	-	-	-	1.124.000
263	C	Renoveren rioolgemaal Cuijk Sportpark	100%	1.240.000	-	1.240.000	860.000	-	860.000	380.000	-	-	-	-
271	C	N279 – Herziening leidingknooppunt Wolfsputten RWZI Aarle-Rixtel	100%	700.000	-	700.000	-	-	-	350.000	350.000	-	-	-
313	C	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Aarle-Rixtel	100%	30.000.000	-	30.000.000	200.000	-	200.000	5.000.000	6.000.000	5.800.000	5.000.000	3.000.000
314	C	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Asten	100%	11.000.000	-	11.000.000	-	-	-	-	-	3.000.000	3.000.000	3.000.000
315	C	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Den Bosch	100%	30.000.000	-	30.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-
317	C	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Land van Cuijk	100%	13.000.000	-	13.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-
319	C	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Oijen	100%	26.000.000	-	26.000.000	-	-	-	-	-	-	-	3.000.000
320	C	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Vinkel	100%	10.000.000	-	10.000.000	200.000	-	200.000	4.000.000	3.800.000	-	-	-
325	C	Renoveren rioolgemaal De Rips	100%	415.000	-	415.000	-	-	-	-	-	-	185.000	-
326	C	Renoveren rioolgemaal Duin	100%	448.000	-	448.000	-	-	-	-	-	448.000	-	-
327	C	Renoveren rioolgemaal Groeningen	100%	275.000	-	275.000	-	-	-	-	275.000	-	-	-
328	C	Renoveren rioolgemaal Kannelust	100%	645.000	-	645.000	-	-	-	-	-	-	-	645.000
329	C	Renoveren rioolgemaal Maashees	100%	444.000	-	444.000	-	-	-	-	-	-	-	-
330	C	Renoveren rioolgemaal Overloon	100%	795.000	-	795.000	-	-	-	-	-	-	-	-
331	C	Renoveren rioolgemaal Schijndel	100%	918.000	-	918.000	-	-	-	-	-	918.000	-	-
332	C	Renoveren rioolgemaal St. Anthonis	100%	1.203.000	-	1.203.000	-	-	-	-	-	-	-	1.203.000
333	C	Renoveren rioolgemaal Stevensbeek	100%	337.000	-	337.000	-	-	-	-	-	-	-	337.000
334	C	Renoveren rioolgemaal 't Snepke	100%	2.142.000	-	2.142.000	-	-	-	-	2.142.000	-	-	-
335	C	Renoveren rioolgemaal Vierlingsbeek	100%	631.000	-	631.000	-	-	-	-	-	-	-	-
336	C	Renoveren rioolgemaal Vortum Mullem	100%	785.000	-	785.000	-	-	-	-	-	-	-	-
337	C	Renoveren rioolgemaal Wachthuis	100%	1.629.000	-	1.629.000	-	-	-	-	-	-	-	1.629.000
338	C	Renoveren rioolgemaal Wanroij	100%	676.000	-	676.000	-	-	-	-	-	-	-	676.000
342	C	Renoveren rioolgemaal Bemmer IV	100%	195.000	-	195.000	-	-	-	-	-	-	-	-
343	C	Renoveren rioolgemaal Deurne	100%	2.120.000	-	2.120.000	-	-	-	-	-	-	-	-
344	C	Renoveren rioolgemaal Lieshout	100%	850.000	-	850.000	-	-	-	-	-	-	-	-
345	C	Renoveren rioolgemaal Someren-Heide	100%	310.000	-	310.000	-	-	-	-	-	-	-	-
348	C	Kunstmatige intelligentie in transportstelsels	100%	2.200.000	-	2.200.000	400.000	-	400.000	500.000	600.000	400.000	200.000	100.000
349	C	Omlaggen TPL Odiliapeel - RG de Peel	100%	1.500.000	-	1.500.000	-	-	-	-	750.000	750.000	-	-
350	C	Omlaggen TPL Vught - Helfheувelweg	100%	2.500.000	-	2.500.000	-	-	-	500.000	1.000.000	1.000.000	-	-
353	C	Renoveren rioolgemaal Heusden	100%	360.000	-	360.000	-	-	-	-	-	-	360.000	-
360	C	Waterfabriek Asten	100%	3.500.000	-	3.500.000	-	-	-	1.750.000	1.750.000	-	-	-
		Totaal C-investeringen		154.741.000	-	154.741.000	1.910.000	-	1.910.000	14.819.000	16.917.000	12.841.000	10.115.000	16.378.000
		Totaal		428.874.000	380.000	428.494.000	36.704.756	85.000	36.619.756	60.283.024	65.009.661	41.641.000	26.915.000	21.378.000

Samen, duurzaam, slim en effectief

Nr. PJB	Srt. inv.	Omschrijving investering	% aandeel in programma	Aandeel in totaal bruto-investering	Aandeel in totaal opbrengsten / subsidies	Aandeel in totaal netto-investering	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel in subs/ink investering 2022	Aandeel in netto-investering 2022	Aandeel in netto-investering 2023	Aandeel in netto-investering 2024	Aandeel in netto-investering 2025	Aandeel in netto-investering 2026	Aandeel in netto-investering 2027
248	A	Zaakgericht Werken/Nieuw Zaaksysteem	100%	1.473.000	-	1.473.000	394.550	-	394.550	-	-	-	-	-
249	A	Digitale Transformatie Infrastructuur	100%	500.000	-	500.000	117.548	-	117.548	-	-	-	-	-
277	A	Grootschalige realisatie zon op daken	100%	470.000	-	470.000	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal A-investeringen				2.443.000	-	2.443.000	512.098	-	512.098	-	-	-	-	-
197	B1	Vervanging vervoersmiddelen en gereedschap	100%	5.755.000	-	5.755.000	1.175.000	-	1.175.000	760.000	1.415.000	925.000	790.000	690.000
Totaal B1-investeringen				5.755.000	-	5.755.000	1.175.000	-	1.175.000	760.000	1.415.000	925.000	790.000	690.000
270	C	Maatregelen digitale transformatie	100%	1.270.000	-	1.270.000	750.000	-	750.000	520.000	-	-	-	-
Totaal C-investeringen				1.270.000	-	1.270.000	750.000	-	750.000	520.000	-	-	-	-
Totaal				9.468.000	-	9.468.000	2.437.098	-	2.437.098	1.280.000	1.415.000	925.000	790.000	690.000

Bijlage 5: Verbonden partijen

GR Afvalwater Vught met waterschap De Dommel	
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Ingangsdatum	1 januari 1995
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Aa en Maas ontvangt en behandelt voor waterschap De Dommel het afvalwater van de gemeente Vught op de rwzi 's-Hertogenbosch.
Bestuurlijk belang	Commissie van overleg waarvoor de DB's van beide waterschappen een lid en een plaatsvervangend lid aanwijzen.
Deelnemende partijen	Waterschappen Aa en Maas en De Dommel.
Relatie met programma	Schoon water.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Doelmatige behandeling van het afvalwater dat door de gemeente Vught wordt ingezameld en een optimale benutting van de beschikbare verwerkingscapaciteit op de rwzi 's-Hertogenbosch.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen.

Aquaminerals B.V.	
Vestigingsplaats	Nieuwegein
Ingangsdatum	1 januari 2018
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Aquaminerals verzorgt de afzet van grondstoffen die vrijkomen uit het zuiveringsproces. Het gaat hierbij in eerste instantie om cellulose en struviet. Daarnaast vervult ze, om stagnatie in de slibverwerking te voorkomen, vanaf juli 2021 in opdracht van de UvW de regie over de collectieve incidentencapaciteit in slibverwerking van de Nederlandse waterschappen.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder met stemrecht.
Deelnemende partijen	Alle drinkwaterbedrijven in Nederland.
Relatie met programma	Schoon water.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	In het kader van de circulaire economie en duurzaamheid.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Langdurige relatie om ontzorgd te worden bij het afzetten en vermarkten van rest- en grondstoffen. In de beginperiode in het bijzonder gericht op de afzet van struviet en cellulose, op termijn wellicht ook voor andere producten. Toezien op verder acquireren van waterschappen als deelnemer om zodoende in de toekomst groter aanbod (gezamenlijke afzet) en daarmee grotere schaalvoordelen te kunnen bewerkstelligen.

AQUON	
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Ingangsdatum	1 juli 2011
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	AQUON verricht laboratoriumonderzoek en heeft als doel te komen tot vergroting van efficiency, vermindering van kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van innovatiekracht.
Bestuurlijk belang	Zetel in het algemeen bestuur met stemrecht.
Deelnemende partijen	Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta, Schieland en Krimpenerwaard, Delfland, Rijnland, Hollandse Delta, Rivierenland en De Stichtse Rijnlanden.
Relatie met programma	Schoon water.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	AQUON verricht laboratoriumwerkzaamheden t.b.v. de kwalitatieve monitoring (KRW) van het watersysteem, de monitoring van de zuiveringsinstallaties en ten behoeve van handhavingsactiviteiten en calamiteiten.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partijen	De bestuurlijke en bedrijfsmatige focus bij AQUON is gericht op een stabiele bedrijfsvoering en verlaging van de kosten. Om dit te bereiken is een nieuwe visie ontwikkeld en een ombouwplan gemaakt. Dit proces wordt door het AB van waterschap Aa en Maas gesteund, waarbij tevens is besloten om de deelname van Aa en Maas in AQUON te continueren. Het AB van AQUON heeft 3 maart 2020 unaniem besloten tot centralisatie van AQUON's laboratoria door middel van nieuwbouw op een centrale locatie. Het streven is om het nieuwe pand te betrekken in 2024. Bij de verdere uitwerking van de huisvestingsplannen is aandacht voor o.a. flexibiliteit en duurzaamheid.

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)	
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Ingangsdatum	1 januari 2005
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Het BHIC heeft als doel het behartigen van de belangen van de deelnemende partijen bij alle aangelegenheden betreffende de archiefbescheiden en collecties in rijksarchiefbewaarplaats in de provincie Noord-Brabant en de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten en waterschappen.
Bestuurlijk belang	Alle deelnemers hebben de mogelijkheid hun standpunten in te brengen middels het (adviserende) portefeuillehoudersoverleg waarin alle deelnemers zijn vertegenwoordigd. Niet alle deelnemers (waaronder Aa en Maas) hebben zitting in het bestuur.
Deelnemende partijen	Waterschap Aa en Maas, waterschap De Dommel, het Rijk en diverse Brabantse gemeenten (Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Landerd, Meierijstad, Mill, Oss, Sint-Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden en Vught).
Relatie met programma	Bedrijfsvoering.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Beheer van de overgebrachte archiefbescheiden en het toezicht op het beheer van niet-overgebrachte archiefbescheiden.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)	
Vestigingsplaats	Oss
Ingangsdatum	1 juli 2011
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	BSOB verzorgt de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en gemeentelijke heffingen en stelt de WOZ-waarde voor woningen en bedrijfspanden vast.
Bestuurlijk belang	Zetel in het dagelijks bestuur en algemeen bestuur met stemrecht.
Deelnemende partijen	Waterschap Aa en Maas, gemeenten Asten, Bernheze, Boekel, Deurne, Gemert-Bakel, Laarbeek, Landerd, Oss, Sint Anthonis, Someren en Uden.
Relatie met programma	Maatschappelijke rol en bedrijfsvoering
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het behalen van een kwalitatief hoogwaardig en efficiënt niveau van belastingheffing en -invordering. Dit leidt tot een adequate dienstverlening aan de deelnemers en belastingplichtigen en het reduceren van de maatschappelijke kosten.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Op 6 juli 2018 heeft het AB van het waterschap een motie aangenomen over het innen van schulden door BSOB. Vanuit het waterschap wordt aangestuurd op het bespreken van de discrepantie tussen kosten en opbrengsten van het innen van schulden. Dit dient te leiden tot een discussie over een meer klantvriendelijke manier van innen, om onnodige groei van schulden bij belastingplichtigen te voorkomen. Eind 2019 heeft het AB van BSOB besloten om in 2020 een coulanceregeling in te voeren. De coulanceregeling houdt in dat in 2020 aan wanbetalers het voorstel is gedaan om eenmalig de aanmaningskosten kwijt te schelden onder voorwaarde dat de belastingplichtige per direct overstapt op betaling middels een automatische incasso. Gezien de corona-perikelen is besloten dat de coulanceregeling ook nog in 2021 zal gelden. Als gevolg hiervan zal de opbrengst invorderingskosten voor het waterschap structureel lager uitvallen.

Het Waterschapshuis (HWH)	
Vestigingsplaats	Amersfoort
Ingangsdatum	1 juli 2010
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	HWH is de regie-, beheer- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het gebied van Informatievoorziening. De regeling is getroffen om de informatie- en bedrijfsprocessen van de waterschappen te ondersteunen en daarmee te voorzien in een behoefte van algemeen belang.
Bestuurlijk belang	Zetel in het algemeen bestuur met stemrecht. Zetel in het dagelijks bestuur.
Deelnemende partijen	Alle Nederlandse waterschappen.
Relatie met programma	Bedrijfsvoering.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verbeteren van informatie- en bedrijfsprocessen met behulp van ICT ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van taakuitvoering.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Deelname aan (nieuwe) projecten van HWH wordt per project bekeken, mede op basis van een businesscase.

Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant	
Vestigingsplaats	Breda
Ingangsdatum	2010
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Doelmatige bestrijding van de muskusrat en beverrat en het voorkomen van schade door deze soorten aan waterstaatswerken in het bijzonder.
Bestuurlijk belang	Ieder waterschap wordt vertegenwoordigd door een lid van het dagelijks bestuur.
Deelnemende partijen	Waterschappen Brabantse Delta, De Dommel en Aa en Maas.
Relatie met programma	Veilig en bewoonbaar beheergebied.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskusrat en beverrat.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen, in de vergadering van 9 oktober 2015 heeft het AB van waterschap Aa en Maas ingestemd met een verlenging van de gemeenschappelijke regeling met minimaal 5 jaar.

Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB)	
Vestigingsplaats	Breda
Ingangsdatum	1928
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	De NBWB behartigt de gemeenschappelijke belangen van de waterschappen in de provincie Noord-Brabant
Bestuurlijk belang	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurslid (1 van de 4) • Stemrecht in de algemene ledenvergadering
Deelnemende partijen	Waterschappen Brabantse Delta, De Dommel, Rivierenland en Aa en Maas
Relatie met programma	Alle programma's
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	<p>De behartiging van de belangen van de waterschappen vindt vooral plaats door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sterke en efficiënte (bestuurlijke) afstemming met partners; 2. Werk met werk maken: organisatie van cofinanciering op regionaal en landelijk niveau; 3. Beleidsmatige afstemming en gezamenlijke aanpak, zoals bijvoorbeeld het grondwaterbeleid; 4. Bij te dragen aan kennisontwikkeling voor de realisatie van waterdoelen door onder andere de leerstoel Natuurbeschermingswetgeving; 5. Participatie in het GroenOntwikkelfonds Brabant.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen, continuering huidige koers.

De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)	
Vestigingsplaats	Den Haag
Ingangsdatum	1954
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	<p>De NWB is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. Voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten.</p> <p>De NWB financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van een zeer sterke vermogenspositie en triple-A ratings van Moody's en Standard & Poor's.</p> <p>Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen. Maatschappelijke relevantie, hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank.</p>
Bestuurlijk belang	Middels stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Deelnemende partijen	35 overheden (provincies, waterschappen en de Staat der Nederlanden)
Relatie met programma	Bedrijfsvoering
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Bij de NWB kan het waterschap vreemd vermogen aantrekken tegen een gunstigere rente dan elders in de markt. Vanaf 2019 keert de bank weer dividend uit. De dividenduitkering komt ten gunste van de exploitatie van het waterschap.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Actief participeren in de algemene vergadering van aandeelhouders.

NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)	
Vestigingsplaats	Moerdijk
Ingangsdatum	14 september 1994
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Het tot stand brengen van en het in stand houden van de duurzame exploitatie van een slibverwerkingsinstallatie voor de verwerking van zuiveringsslib dat in beginsel afkomstig is van waterschappen.
Bestuurlijk belang	<p>Ieder aandeelhoudend waterschap benoemt een vertegenwoordiger die de belangen van het waterschap behartigt (stemrecht) in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). Waterschap Aa en Maas wordt in de AvA vertegenwoordigd door DB-lid de heer Van Dijk.</p> <p>Het geplaatste aandelenkapitaal van de NV bedraagt € 4.538.000 en is volledig volgestort. Aa en Maas is de grootste aandeelhouder met een aandelenbezit van 29,42%.</p>
Deelnemende partijen	Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta, Vechtstromen en Scheldestromen.
Relatie met programma	Schoon water
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verwerken van zuiveringsslib tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten met minimale emissies naar het milieu en maximale terugwinning van energie en grondstoffen.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	<p>In 2017 is onder leiding van een bestuurlijke stuurgroep door de gezamenlijke aandeelhouders een slibstrategie inclusief toekomstvisie SNB opgesteld en bestuurlijk vastgesteld. In hoofdlijnen komt het er op neer dat voor de periode 2017 - 2027 wordt vastgehouden aan de huidige slibverwerkingsroute van SNB.</p> <p>Eind 2019 zijn de aandeelhouders een nieuwe kostenverdeling overeengekomen. In 2020 hebben de aandeelhouders ingestemd met governance-aanpassingen en eigen financiering van SNB. In 2020 heeft SNB een nieuw ondernemingsplan opgesteld voor de periode 2021 – 2026 en een toetredingsstrategie voor nieuwe aandeelhouders.</p>

STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer)	
Vestigingsplaats	Den Haag (cf statuten)
Ingangsdatum	1971
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Het (doen) verrichten van toegepast onderzoek ten dienste van instellingen belast met het beheer van watersystemen en waterketen, alsmede het vergaren en verankeren van deze kennis bij de deelnemers.
Bestuurlijk belang	De heer P. Ketelaars heeft op persoonlijke titel zitting in bestuur.
Deelnemende partijen	Alle waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat.
Relatie met programma	Alle programma's.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Kennisontwikkeling en innovatie staan bij Aa en Maas hoog in het vaandel. De kennis die wordt ontwikkeld door STOWA wordt vertaald naar de eigen organisatie. Deels door een actieve inbreng in bestuur, commissies en werkgroepen, maar ook doordat STOWA co-financiert in projecten van Aa en Maas.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen

Unie van Waterschappen (UvW)	
Vestigingsplaats	Den Haag
Ingangsdatum	1927
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Behartiging van de belangen van de Nederlandse waterschappen op nationaal, Europees en internationaal niveau, alsmede de ontwikkeling van een gezamenlijke visie en het bepalen van gezamenlijke standpunten van haar leden en het verlenen van service aan haar leden.
Bestuurlijk belang	Stemrecht in de algemene ledenvergadering (evenredige vertegenwoordiging).
Deelnemende partijen	Alle Nederlandse waterschappen.
Relatie met programma	Alle programma's.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Nationale en internationale behartiging van de waterschapsbelangen. Binnen de Unie ligt de nadruk op lobby, communicatie en regievoering over het beleidsthema regionaal waterbeheer. Daarnaast kennisuitwisseling en samenwerking op een veelheid aan onderwerpen.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen.

Bijlage 6: Presentatie structureel en incidenteel saldo

Totaal

bedrag * € 1.000

Totaaloverzicht	Lasten	Baten	Saldo
Exploitatie structureel	147.621	151.472	3.850
Exploitatie incidenteel	3.230	752	-2.478
Totaal	150.851	152.223	1.372
Mutatie reserves	2.721	1.349	-1.372
Resultaat	153.572	153.572	

Verdeeld naar taak

bedrag * € 1.000

Watersysteembeheer	Lasten	Baten	Saldo
Exploitatie structureel	74.617	75.302	685
Exploitatie incidenteel	1.875	752	-1.123
Totaal	76.492	76.053	-438
Mutatie reserves	911	1.349	438
Resultaat	77.402	77.402	

bedrag * € 1.000

Waterzuiveringsbeheer	Lasten	Baten	Saldo
Exploitatie structureel	64.315	67.481	3.165
Exploitatie incidenteel	1.355		-1.355
Totaal	65.671	67.481	1.810
Mutatie reserves	1.810		-1.810
Resultaat	67.481	67.481	

Verklarende woordenlijst en afkortingen

3 O's	<i>Onvermijdbaar, Onontkoombaar en Onuitstelbaar</i>
Afvalwaterketen	<i>Geheel van inzamelen via de riolering, transporteren en zuiveren van afvalwater van huishoudens en bedrijven</i>
AI	<i>Artificiële intelligentie: wetenschap die zich bezighoudt met het creëren van een artefact dat een vorm van intelligentie vertoont</i>
Augmented Reality	<i>Vakgebied dat zich hoofdzakelijk bezighoudt met het zo realistisch mogelijk toevoegen van computergemaakte beelden aan rechtstreekse, reële beelden.</i>
Baggeren	<i>Verwijderen van de (vaak slappe) bodem onder water om een water dieper te maken, dit om de doorstroming van het water te bevorderen en/of het waterlichaam bevaarbaar te houden</i>
BBP	<i>Beleids- en beheerproduct</i>
Beekherstel	<i>Een beek weer de ruimte geven om te kronkelen, zodat natuurlijke variatie in leefmilieus voor planten en dieren ontstaat</i>
Beleidsgekleurd	<i>Politiek ideologisch</i>
BHIC	<i>Brabants Historisch Informatie Centrum</i>
BrabantStad	<i>Stedelijk netwerk van de vijf grote Brabantse steden Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg én de provincie Noord-Brabant</i>
BSOB	<i>Belastingsamenwerking Oost-Brabant</i>
CASTOR	<i>Onderzoeksproject gericht op de toekomst van de hogere zandgronden</i>
DHZ	<i>Deltaplan Hoge Zandgronden; water vasthouden aan de bron</i>
DPRA	<i>Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie</i>
Duiker	<i>Kokervormige constructie die twee waterlopen met elkaar verbindt</i>
Dijkkring	<i>Gebied dat door waterkeringen beveiligd is tegen overstroming vanuit de zee, de grote rivieren en het IJsselmeer</i>
Emissie	<i>Uitstoot van stoffen naar water, bodem of lucht</i>
EMU	<i>Economische en Monetaire Unie</i>
Evz	<i>Ecologische verbindingszone</i>

Forfaitaire bedrijven	<i>Zijn kleine bedrijven waarbij het aantal vervuilingsheden kleiner is dan vijf</i>
FTO	<i>Farmacotherapeutisch overleg: huisartsen en apothekers overleggen over het voorschrijven en verstrekken van medicijnen</i>
GGA	<i>Gebiedsgerichte aanpak</i>
GGOR	<i>Gewenste grond- en oppervlaktewaterregime</i>
GOB	<i>Groen Ontwikkelfonds Brabant</i>
Governance	<i>Governance is het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden van een organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van doelstellingen, alsmede het daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van belanghebbenden</i>
HoWaBo	<i>Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch: maatregelen voor de berging van hoogwater rondom 's-Hertogenbosch</i>
HWBP	<i>Hoogwaterbeschermingsprogramma</i>
HWH	<i>Het Waterschapshuis</i>
IPCC	<i>Intergovernmental Panel on Climate Change: in het Nederlands de Intergouvernementele Werkgroep inzake Klimaatverandering, is een organisatie van de Verenigde Naties om de risico's van klimaatverandering te evalueren</i>
IRM	<i>Binnen Integraal Riviermanagement werken regionale overheden en het Rijk vanuit één gezamenlijke visie samen aan een veilig, bevaarbaar, vitaal en aantrekkelijk Maas- en Rijngebied</i>
Kleurkeur	<i>Kleurkeur staat voor goed maaibeheer van bermen en andere groenstroken. Dankzij Kleurkeur kunnen opdrachtgevers en aannemers zich voorbereiden op een nieuwe standaard voor ecologisch bermbeheer. Kleurkeur is ontwikkeld door De Vlinderstichting en Stichting Groenkeur.</i>
Klimaatadaptatie	<i>Is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het actuele of verwachte klimaat en de effecten daarvan, om de schade die gepaard kan gaan met klimaatverandering te beperken en de kansen die de klimaatverandering biedt te benutten</i>
KLIMAP	<i>Een consortium van 24 partijen, waaronder STOWA, onderzoekt hoe het water- en bodemsysteem op de zandgronden in Nederland klimaatadaptief kan worden ingericht voor onder andere landbouw en natuur</i>

KRW	<i>Kaderrichtlijn Water, EU-richtlijn om een goede toestand van het oppervlakte- en grondwater in de lidstaten te bereiken</i>
Kunstwerk	<i>Een door mensenhanden gemaakt infrastructureel bouwwerk (onder andere stuw,emaal, sluis, duiker, viaduct, ecoduct)</i>
Meanderen	<i>Natuurlijk kronkelen van een beek of rivier</i>
MIRT	<i>Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport :De Rijksoverheid werkt samen met decentrale overheden aan ruimtelijke projecten en programma's voor elke regio in Nederland. Het MIRT richt zich op financiële investeringen in deze programma's en projecten</i>
MOOi	<i>Meerjarenplan Organisatie Ontwikkeling, dit plan bevat de ontwikkeling die waterschap Aa en Maas wil doormaken</i>
MRE	<i>Metropoolregio Eindhoven</i>
Natura 2000	<i>Overkoepelende naam voor alle gebieden die onder de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn als te beschermen gebieden zijn aangegeven</i>
NBWB	<i>Noord-Brabantse Waterschapsbond</i>
NOVI	<i>Nationale omgevingsvisie</i>
NVO	<i>Natuurvriendelijke oevers</i>
NWB	<i>De Nederlandse Waterschapsbank N.V.</i>
OOO	<i>Onvermijdbaar, Onontkoombaar en Onuitstelbaar</i>
PBB	<i>Persoonsgebonden Basisbudget</i>
PDCA	<i>Plan Do Check Act</i>
PFAS	<i>Per- en PolyFluorAlkyl Stoffen</i>
Primaire waterkering	<i>Dijk, duinen of constructie die een dijkringgebied beveiligd tegen overstroming vanuit zee, de grote rivieren en het IJsselmeer</i>
Prioritaire stof (KRW)	<i>Chemische stof die zodanig schadelijk is voor het watermilieu dat zij slechts in zeer kleine (aanvaardbare) concentraties aanwezig mogen zijn</i>
RBVW	<i>Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen</i>
REACH	<i>Europese verordening over de productie van en handel in chemische stoffen. Het beschrijft waar bedrijven en overheden zich aan moeten houden. REACH staat voor: Registratie, Evaluatie, Autorisatie en</i>

restrictie van Chemische stoffen. Deze verordening geldt voor alle landen van de Europese Unie.

Regionale waterkering	<i>Dijk of constructie die bescherming biedt tegen inundatie vanuit een regionaal water, of tegen overstroming van een gebied nadat een primaire waterkering heeft gefaald</i>
RG	<i>Rioolgemaal</i>
RNOB	<i>Samenwerking van de 16 gemeenten en 2 waterschappen in Noordoost-Brabant op economische en maatschappelijke opgaven voor de regio</i>
Rwzi	<i>Rioolwaterzuiveringsinstallatie</i>
Sensorgestuurd boeren	<i>Waterschap Aa en Maas wil samen met boeren meer grip krijgen op de waterkwaliteit in de landbouw. We meten daarom 24 uur per dag met allerlei sensoren in de sloot en op het boerenland in het projectgebied</i>
SNB	<i>Slibverwerking Noord Brabant</i>
STOWA	<i>Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer</i>
TorWash	<i>Is een innovatieve techniek die torrefactie integreert met het uitwassen van zouten en mechanische ontwatering</i>
Torrefactie	<i>Is een thermochemisch proces dat onder meer wordt toegepast op biomassa, om het geschikter te maken voor het gebruik als brandstof</i>
UvW	<i>Unie van Waterschappen</i>
Ve	<i>Vervuilingseenheid</i>
Virtual Reality	<i>Simuleert een omgeving via een computer om een gebruiker via diverse zintuigen onder te dompelen in een ervaring</i>
Waterlichaam (KRW)	<i>Water (rivier, meer, beek, kanaal etc.) van aanzienlijke omvang dat door de betreffende EU-lidstaat als zodanig is vastgesteld</i>
WBP	<i>Waterbeheerplan</i>
WUR	<i>Wageningen University & Research</i>